

JÄÄTMESEADUSE JA PAKENDISEADUSE MUUTMISE SEADUSE EELNÕU SELETUSKIRI

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Eelnõukohase seadusega muudetakse jäätmeseadust (edaspidi *JäätS*) ja pakendiseadust (edaspidi *PakS*), millega võetakse üle ja täidetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist (EL) 2018/851, millega muudetakse direktiivi 2008/98/EÜ, mis käsitleb jäätmeid (ELT L 150, 14.6.2018, lk 109—140; edaspidi ka *jäätmete raamdirektiiv*), Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist (EL) 2018/852, millega muudetakse direktiivi 94/62/EÜ pakendite ja pakendijäätmete kohta (ELT L 150, 14.6.2018, lk 141—154; edaspidi ka *pakendidirektiiv*), ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist (EL) 2018/850, millega muudetakse direktiivi 1999/31/EÜ prügilate kohta (ELT L 150, 14.6.2018, lk 100—108; edaspidi ka *prügiladirektiiv*), (edaspidi kõik koos ka *direktiivid*) tulenevad kohustused.

Jäätmete raamdirektiivist ja prügiladirektiivist tulenevad muudatused sisalduvad põhiosas JäätSi muutmise sätetes ning need puudutavad jäätmete liigiti kogumise, laiendatud tootjavastutuse, jäätmetekke vältimise, kohaliku omavalitsuse üksuste ja riigi jäätmekavade ning jäätmete ringlussevõtu tõhustamisega seotud nõudeid ja meetmeid, et saavutada korduskasutamiseks ettevalmistamise ja ringlussevõtu sihtmäärade täitmine. Samuti täpsustatakse vastutussätete sõnastusi ja karistusmäärasid. Pakendidirektiivist tulenevad muudatused sisalduvad põhiosas PakSis ning need puudutavad mõisteid ja ringlussevõtu sihtarvusi. PakSi muutmise sätted tulenevad ka jäätmete raamdirektiivi laiendatud tootjavastutust puudutavatest artiklitest.

Eelnõukohase seadusega täpsustatakse, millistele tingimustele vastavuse korral jäätmed lakkavad olemast jäätmed. Kehtiva õiguse järgi on jäätmete lakkamise üheks tingimuseks Euroopa Komisjoni rakendusakti või keskkonnaministri määrusega kehtestatud kriteeriumite olemasolu, mille alusel otsustatakse, kas jäätmed lakkavad olemast jäätmed. Uuendusena on edaspidi võimalik erandjuhtudel jäätmete lakkamine otsustada Keskkonnaametil ka üksikjuhtumi põhjal nii, et puuduvad küll rakendusakti või määrusega kehtestatud kriteeriumid, kuid on olemas piisav teave, mis tõendab jäätmete lakkamist.

Eelnõukohase seadusega korrastatakse ja muudetakse konkreetsemaks jäätmete liigiti kogumisega seotud nõudeid ning jäätmete liigiti kogumise ja olmejäätmete ringlussevõtu sihtarvu saavutamise korraldus ja täitmise tagamine antakse seaduse tasandil ülesandeks kohalikele omavalitsustele. Kvaliteetse ringlussevõtu tagamiseks ja hõlpsamaks korduskasutamiseks ettevalmistamiseks tuleb jäätmeid jätkuvalt koguda liigiti. Liigiti kogumisest on võimalik teha erandeid vaid teatud tingimustele vastavuse korral ning need erandid näeb ette kohaliku omavalitsuse üksus jäätmekavas ja jäätmehoolduseeskirjas. Kui kohaliku omavalitsuse üksus otsustab jäätmete liigiti kogumisest teha erandeid, esitatakse jäätmekavas ka analüüs põhjendustega erandite tegemisele. Selleks, et tagada kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava seadusele vastavus ning veenduda erandite tegemise korral nende põhjendatuses, kooskõlastab jäätmekava ja jäätmehoolduseeskirja Keskkonnaamet. Ilma kooskõlastuseta ei või nimetatud dokumente heaks kiita.

Tähelepanu pööratakse ka ohtlike aineid sisaldavate materjalide eraldamisele enne hoonete lammutamist ning ehitus- ja lammutusjäätmete liigiti kogumisele. Ehitus- ja lammutusjäätmete sortimise ning liigiti kogumise hõlbustamiseks peavad olema kohaliku omavalitsuse üksuse haldusterritooriumil tekkekohal sortitud ehitus- ja lammutusjäätmete nagu puidu, betooni, telliste, plaatide, keraamika, kivide, metalli, klaasi, plasti ja kipsi kogumiskohad.

Lisaks pannakse senisest enam rõhku jäätmetekke vältimise meetmetele ning seadust täiendatakse nõuetega, millele iga tegevuse juures keskenduda jäätmetekke vältimiseks. Iga tegevuse juures tuleb lisaks seni kehtinud jäätmetekke vältimise nõuetele maksimaalselt rakendada säästvaid tootmis- ja tarbimismudeleid, vältida kriitilise tähtsusega tooraineid sisaldavate toodete jäätmeteks muutumist, vältida ja vähendada toidujäätmete teket ning edendada toidu annetamist ja muul viisil inimtarbimiseks ümberjaotamist, eelistades seda, et toit jääb inimestele söömiseks ning samuti tuleb vältida mereprügi teket. Laiemat mõju avaldab tarneahelas osalejate kohustus hakata kandma Euroopa Kemikaali ameti andmebaasi teavet selliste toodete kohta, mis sisaldavad väga ohtlikke aineid üle teatava massikontsentratsiooni.

Eelnõukohase seadusega täpsustatakse ja täiendatakse loetelu andmetest, mida peavad valdkonna tegevuskava ja kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava sisaldama. Lisaks valdkonna tegevuskavale (seni nimetatud kui riigi jäätmekava) tuleb kehtestada riigi tasandil jäätmetekke vältimise programm, milles kirjeldatakse olemasolevaid jäätmetekke vältimise meetmeid ja antakse nende tõhususele hinnang, seatakse jäätmetekke vältimise eesmärgid ja sõnastatakse nende elluviimise meetmed ning esitatakse meetmete rakendamise kvalitatiivsed ja kvantitatiivsed hindamisnäitajad. Jäätmetekke vältimise programmi üks osa on ka toidujäätmete vältimise eriprogramm, mille eesmärk on vähendada toidujäätmete teket.

Pakendiregistrisse ja probleemtooteregistrisse esitatud andmete ning probleemtoote tootja, tootjate ühenduse, pakendiettevõtja ning taaskasutusorganisatsiooni finantsjuhtimise õigsuse ja korrektsuse tagamiseks kehtestatakse probleemtoote tootjatele, pakendiettevõtjatele, tootjate ühendustele ja taaskasutusorganisatsioonidele nõue rakendada enesekontrollisüsteemi. Jäätmete raamdirektiivi kohaselt auditeeritakse enesekontrollisüsteemi toetamiseks ülalnimetatud ettevõtete finantsjuhtimist ning teatavaid andmeid. Kaotatakse ära lausuline pakendiettevõtjate ja taaskasutusorganisatsioonide auditeerimine. Auditeerimise kohustuse otsustab edaspidi probleemtooteregister ja pakendiregister nii-öelda kaheastmelise valimiga. Riskipõhiselt määratakse ettevõtted, kes satuvad Keskkonnaagentuuri valimisse, millest tehakse juhuslik valik ettevõtetest, kes on kohustatud auditi tegema.

Samuti lisatakse volitatud esindaja instituut probleemtoodete tootjatele ning pakendiettevõtjatele, kelle asukoht on väljaspool Eestit, kuid kes lasevad oma tooteid Eestis turule. Selleks tuleb määrata Eestis asukohta omav volitatud esindaja, kelle kaudu tootja või pakendiettevõtja täidab talle pandud laiendatud tootjavastutuse põhimõttest tulenevaid kohustusi.

Eelnõukohase seadusega muudetakse sätteid, mis on seotud jäätmete ladestamisega. Prügilasse on keelatud ladestada jäätmeid, mis ei ole läbinud töötlemist ja olmejäätmeid, mis on kogutud liigiti korduskasutamiseks ettevalmistamiseks ja ringlussevõtuks, välja arvatud jäätmed, mis tekivad liigiti kogutud jäätmete edasise töötlemise toimingu käigus ja mille puhul prügilas ladestamine on keskkonnale ohutuima tulemus. Aastaks 2030 tuleb vähendada olmejäätmete ladestamist vähemalt 10%-ni tekitatud olmejäätmete üldkogusest.

Lisaks ladestamise vähendamise sihtarvule kehtestatakse uued sihtarvud olmejäätmete korduskasutamiseks ettevalmistamisele ja ringlussevõtule ning pakendijäätmete ringlussevõtule. Alates 2025. aastast tuleb olmejäätmeid korduskasutuseks ette valmistada või ringlusse võtta vähemalt 55%, viie aasta pärast juba 60% ning 2035. aastaks peab olema ringlussevõtt suurenenud 65%-ni. Selleks, et eeltoodud sihttasemed saavutada, tuleb kohalikel omavalitsustel senisest rangemalt suhtuda olmejäätmete liigiti kogumise süsteemide parandamisse. Eelnõukohase seadusega peab pakendijäätmete ringlussevõtt jõudma

2025. aastaks 65%-ni ning 2030. aastaks 70%-ni. Lisaks kehtestatakse ringlussevõtu sihtarvud pakendimaterjalide liikide kaupa.

Samuti seatakse keeld korduskasutuseks ettevalmistamiseks ja ringlussevõtuks liigiti kogutud olmejäätmete, välja arvatud jäätmete, mis tekivad liigiti kogutud jäätmete töötlemisel ning mille puhul on põletamine jäätmehierarhia kohaselt keskkonna jaoks parim lahendus, põletamisele.

Eelnõukohane seadus täpsustab ka vastutussätete sõnastusi ja tõstab rikkumiste karistumäärasid nii JäätSis kui PakSis. Muudetavad trahvimäärad puudutavad juriidilisi isikuid ja jäävad edaspidi vahemikku 100 000 kuni 400 000 eurot. 400 000 euro suurune rahatrahv on võimalik määrata juriidilisele isikule edaspidi jäätmete käitlemise nõuete rikkumise eest, jäätmete riikidevahelise veo nõuete rikkumise eest, segaolmejäätmete sortimise nõuete, jäätmete ladestamise nõuete rikkumise ja selliste jäätmete ladestamise, mille ladestamine on keelatud eest, ohtlike jäätmete käitlemise eritingimuste rikkumise eest ning jäätmete põletamise eest väljaspool jäätmekäitluskohta.

Eelnõukohase seadusega antakse Keskkonnainspeksioonile pädevus teostada haldusjärelevalvet kõikide kohaliku omavalitsusüksuse jäätmekorraldusega seotud õigusaktide õiguspärasuse üle. Sellega tagab riik jäätmekorralduse teenuse osutamise kvaliteedi ning sihtarvude täitmise, kuna valdkondliku ministeeriumi ametile järelevalve ülesannete täitmise viimine võimaldab teha järelevalvet maakondades ühetaoliselt ning seeläbi mõjutada osutatavate teenuste kvaliteeti ühtmoodi.

Eelnõu sisaldab ka mõningaid tehnilisi korrastavaid muudatusi, mis on tingitud seaduse rakendamisel ilmnunud probleemidest ja millega ajakohastatakse JäätSi ja PakSi sätteid või viiakse kooskõlla praeguse praktikaga. Muudatustel on õiguskorda korrastav ja õigusselgust tagav mõju ning need ei muuda jäätmekäitluse põhimõtteid.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Jäätmeseaduse ja pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõu (edaspidi eelnõu) on ette valmistanud Keskkonnaministeeriumi (edaspidi KeM) keskkonnakorralduse osakonna peaspetsialist Kristel Murumaa (626 0700, kristel.murumaa@envir.ee) ning sama osakonna nõunikud Rene Rajasalu (626 2862, rene.rajasalu@envir.ee), Kerli Rebane (626 2859, kerli.rebane@envir.ee), Made Saadve (626 2851, made.saadve@envir.ee) ning peaspetsialist Görel Grauding (626 2897, gorel.grauding@envir.ee).

Eelnõu õigusekspertiisi tegid KeM õigusosakonna juristid Käthlin Raudla (626 0798, kathlin.raudla@envir.ee) ja Kristina Parnaul-Ollik (626 2870, kristina.parnaul-ollik@envir.ee) ning keeleteimetaja oli sama osakonna peaspetsialist Aili Sandre (626 2953, aili.sandre@envir.ee).

1.3. Märkused

Eelnõuga muudetakse jäätmeseadust (edaspidi ka *JäätS*; RT I, 13.03.2019, 68) ja pakendiseadust (edaspidi ka *PakS*; RT I, 13.03.2019, 103).

Eelnõu ei ole seotud ühegi teise menetluses oleva eelnõuga. Eelnõu on seotud direktiivide rakendamisega ja 2019. aasta 30. mail kinnitatud Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammiga 2019–2023. Nimetatud tegevusprogrammi valitsusliidu aluspõhimõtete keskkonna punkt 15.10. „Suurendame jäätmetekitaja motivatsiooni jäätmete sortimiseks, mis on soodsam segaolmejäätmete kogumisest. Vähendame ühekordse plasti kasutust“ sisaldab ülesannet

„Jäätmeseaduse ja teiste seaduste muutmise eelnõu jäätmepaketi ülevõtmiseks“ ja punkt 15.11. „Toetame jäätmete kui ressursi laienevat kasutamist“ sisaldab ülesannet „Jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu, millega suurendatakse olmejäätmete ringlussevõttu (vajaduse korral ka teised asjaomased õigusaktid samal eesmärgil)“.

Eelnõu vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu poolthääle enamus.

2. Seaduse eesmärk

Eelnõu vahetu eesmärk on võtta riigisisesele õigusesse üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivid (EL) 2018/851, 2018/852 ja 2018/850.

Kuna nimetatud direktiividega muudetakse kehtivate direktiivide nõudeid, sisaldavad JäätS ja PakS suures ulatuses direktiivide ülevõtmiseks vajalikke õigusnorme juba praegu. Nii näiteks sisalduvad kehtivas JäätSis mitmed jäätmete raamdirektiivi artikli 3 mõisted ja direktiivides sätestatud jäätmekäitluse põhimõtted ja nõuded.

Direktiivide ülevõtmise ja eelnõukohase seaduse peamine eesmärk on kehtestada meetmeid, millega välditakse ja vähendatakse jäätmete tekitamist ning jäätmete tekitamise ja käitlemise negatiivset keskkonnamõju. Soodustatakse ressursside tõhusamat kasutamist.

Enne seaduseelnõu ja seletuskirja koostamist ei ole koostatud väljatöötamiskavatsust, kuna tegemist on Euroopa Liidu õiguse rakendamisega (hea õigusloome ja normitehnika eeskiri § 1 lg 2 p 2), samuti peab eelnõu menetlus olema kiireloomuline (samal p 1): direktiivide ülevõtmise tähtaeg on 5. juuli 2020.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kolmest paragrahvist, millest esimesega muudetakse ja täiendatakse JäätSi kehtivaid sätteid, teise paragrahviga muudetakse ja täiendatakse PakSi kehtivaid sätteid ning kolmandas paragrahvis reguleeritakse seaduse jõustumise aega.

Paragrahv 1 sätestab jäätmeseaduses tehtavad muudatused.

Paragrahv koosneb 115 punktist.

Punktiga 1 asendatakse seaduses läbivalt tekstiosa “valdkonna arengukava“ tekstiosaga „valdkonna tegevuskava“. Muudatus on vajalik, kuna see tuleneb riigi strateegiliste dokumentide korrastamisest, mille kohaselt seatakse ringmajandusega seotud pikemaajalised põhimõtted ja arengusuunad keskkonnastrateegias ning konkreetsemad meetmed valdkondlikes tegevuskavades.

Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030 on keskkonnavaldkonna arengustrateegia, mis on katusstrateegiaks kõikidele selle valdkonna alavaldkondade arengukavadele, mis peavad juhinduma keskkonnastrateegias toodud põhimõtetest. Keskkonnastrateegia juhindub Eesti säästva arengu riikliku strateegia „Säästev Eesti 21“ põhimõtetest. Keskkonnastrateegia eesmärk on määrata kindlaks pikaajalised arengusuunad looduskeskkonna hea seisundi hoidmiseks, lähtudes samas keskkonnavaldkonna seostest majandus- ja sotsiaalvaldkonnaga ning nende mõjudest ümbritsevale looduskeskkonnale ja inimesele.

Kuivõrd strateegia on pikaajaline (25 aastat), siis on võimalik teiste valdkondade arengukavade täiendamisel arvestada keskkonnastrateegias toodud põhjus-tagajärg seoseid ning eelistatud

meetmeid (tegevussuundi). Jäätmevaldkonna tegevuskava on üks keskkonnastrateegia rakenduskava (-plaan) ja seda täiendatakse ja korrigeeritakse pidevalt, kui selleks tekib vajadus, kuid kindlasti vähemalt iga kuue aasta järel, nagu on sätestatud jäätmete raamdirektiivi artikli 30 lõikes 1. Jäätmevaldkonna tegevuskava asendab senist riigi jäätmekava (kehtiv aastani 2020). Kavas on ka keskkonnastrateegia ajakohastamine riigi strateegiliste dokumentide korrastamise käigus.

Kohaliku omavalitsuse üksus jätkab enda jäätmehoolduse korraldamise ja eesmärkide täitmiseks vajalike meetmete rakendamist kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava alusel, kuid peab arvestama riigi keskkonnastrateegias ja valdkonna tegevuskavas tooduga.

Punktiga 2 täpsustatakse JäätSi reguleerimisala lisades, et JäätS sätestab ka nõuded jäätmete prügilas ladestamise järk-järguliseks piiramiseks ning JäätSi nõuete täitmise üle riikliku ja haldusjärelvalve alused.

Punktiga 3 täiendatakse JäätSi § 1 lõike 2 loetelu ja lisatakse, et JäätSi reguleerimisalasse ei kuulu ained, mis on ette nähtud söödamaterjalina kasutamiseks ning ei koosne loomsetest kõrvalsaadustest ega sisalda neid. Sellega võetakse üle jäätmete raamdirektiivi artikli 2 lõike 2 punkt e.

Punktiga 4 muudetakse JäätSi § 1 lõigete 3² ja 3⁴ sõnastust ning asendatakse sõna „ladestamine“ sõnaga „ladustamine“. Muudatusega viiakse termini kasutus kooskõlla Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2006/21/EÜ kaevandustööstuse jäätmete käitlemise ja direktiivi 2004/35/EÜ muutmise kohta (ELT L 102, 11.4.2006, lk 15—34), mille artikli 2 lõike 1 järgi toimub jäätmehooldlas nimetatud direktiivi reguleerimisalasse kuuluvate jäätmete ladustamine. Ladestamine on tegevus, mis toimub prügilas. Prügiladirektiivi kohaselt aga ei kohaldata kaevandamisjäätmete käitlemisele prügiladirektiivi nõudeid, välja arvatud juhul, kui kaevandamisjäätmeid ladestatakse prügilas.

Punktiga 5 täiendatakse JäätSi § 1 lõikega 6, millega JäätSis sätestatule kohaldatakse täiendavalt ka toote nõuetele vastavuse seadus (edaspidi TNVS), arvestades jäätmeseadusest tulenevaid erisusi. Muudatus on seotud vajadusega tagada õigusselgus ja kooskõla toote nõuetele vastavuse seadusega ja võimaldada selles sätestatud regulatsiooni rakendumist. TNVS § 2 lõike 2 järgi seadust kohaldatakse tootele ja selle turujärelvalvele niivõrd, kui võrd käesoleva seadusega reguleeritud aspekte ei ole reguleeritud muu seadusega. Kui tootele on kehtestatud nõuded muu seadusega, kohaldatakse käesolevat seadust ainult nende nõuete osas, mida ei ole reguleeritud muu seadusega. Järelikult on üldseadusega antud võimalusi eriseadusesse asjakohaseid erisätteid kavandada. Seetõttu ei pea jäätmeseadus sisaldama näiteks üldiseid nõudeid toote ohutusele ja nõuetele vastavusele või turujärelvalvele, kui võrd neid nõudeid käsitleb TNVS, vaid üksnes erandeid üldnõuetest. Seega tekib muudatusega selge eristus, mille kohaselt JäätS-s sätestatud toodetele (nt elektri- ja elektroonikaseadmed) ning tootjale kohalduvad TNVS üldnõuded toodete turule laskmise ja turul kättesaadavuse osas koos JäätS erisustega ning keelatud toote turule laskmisel on võimalik võtta isik vastutusele TNVS alusel.

Punktiga 6 tehakse vajalikud muudatused jäätmete lakkamise osas. Muudetakse JäätSi § 2¹, millega viiakse säte kooskõlla jäätmete raamdirektiivi artikliga 6. Selleks, et jäätmed lakkaksid olemast jäätmed, tuleb esmalt läbida ringlussevõtt või muu taaskasutamistoiming ning saadud asi peab vastama JäätSi § 2¹ lõikes 1 sätestatud tingimustele. Tingimuste ühetaoliseks kohaldamiseks kehtestatakse kriteeriumid, millele vastavuse korral teatud liiki jäätmed lakkavad olemast jäätmed. Tingimused mõne jäätmeliigi jäätteks olemise lakkamise kohta kehtestab Euroopa Komisjon rakendusaktiga või nende puudumisel keskkonnaminister.

Nii Euroopa Komisjoni rakendusakt kui ka keskkonnaministri määrus peab kriteeriumide kehtestamisel hõlmama JäätS § 2¹ lõikes 3 nimetatut.

Kuna liikmesriigid on seni lahendanud jäätmete lakkamise normide rakendamist erinevalt ning liikmesriikide lähenemine sellele, kas jäätmed saavad lakata olemast jäätmed vaid kriteeriumide alusel või ka üksikjuhtumi põhjal tehtud otsuste põhjal, on olnud erinev, on jäätmete raamdirektiivi artikli 6 lõikes 4 välja toodud võimalus otsustada jäätmete lakkamise üle üksikjuhtumi põhjal. Nimetatud võimalus on üle võetud JäätSi § 2¹ lõikega 3¹. See tähendab, et juhul kui puuduvad Euroopa Komisjoni rakendusakti või keskkonnaministri määrusega kehtestatud kriteeriumid, võib Keskkonnaamet erandjuhtudel jäätmeloa või keskkonnakompleksloa andmise menetluse käigus kaalutusotsuse alusel otsustada, kas arvestades JäätSi § 2¹ lõike 1 punktides 1–4 kõiki tingimusi ning vajaduse korral saasteainete piirväärtusi ja muid lõike 3 nõudeid on jäätmeloa või kompleksloa taotluses märgitud jäätmed lakanud olemast jäätmed.

JäätS § 2¹ lõike 1 punktides 1 ja 2 sätestatud tingimuste „asja kasutatakse tavapäraselt teatud kindlal eesmärgil“ ja „asjal on turg või asja järele on nõudlus“ sisustamine on omavahel seotud. Neile kriteeriumidele vastavust saab kontrollida järgmiste näitajate alusel: kindla turu olemasolu tõendab pakkumine ja nõudlus; materjali eest makstav turuhind on tõestatav ning kaubandustingimuste või standardite olemasolu.¹ JäätS § 2¹ lõike 1 punktis 3 sätestatud tingimus „asi vastab konkreetseks otstarbeks ettenähtud tehnilistele nõuetele, õigusnormidele ja tootestandarditele“ vastavust saab tõestada vastavate tehniliste spetsifikatsioonidele või tehnilistele standarditele vastamisega, mida kasutatakse samal eesmärgil looduslike materjalide osas. Materjal peab olema valmis lõplikuks kasutamiseks ja täiendavaid jäätmekäitluse toiminguid ei tohi materjal enam vajada.² JäätS § 2¹ lõike 1 punktis 4 sätestatud tingimus „asja kasutamine ei avalda negatiivset mõju keskkonnale ega inimese tervisele“ vastavust saab tõestada, kui võrrelda vastava materjali tootealaseid õigusnorme jäätmealaste õigusnormidega. Tuleb hinnata, kas tootealased õigusnormid on piisavad, et minimeerida mõju keskkonnale või inimeste tervisele ning kas materjali vabastamine jäätmerežiimist võib suurendada riske keskkonnale või inimeste tervisele.³

Lõplik otsus selle kohta, kas JäätSi § 2¹ lõike 1 punktides 1–4 sätestatud tingimused või vajadusel JäätSi § 2¹ lõike 3 nõuded on täidetud, tehakse materjali või jäätmete valdaja esitatud kogu asjaomase teabe põhjal.⁴ Kui pole võimalik tõendada vastavust kõikidele § 2¹ lõike 1 punktides 1–4 esitatud tingimustele, ei ole Keskkonnaametil võimalik otsust jäätmete lakkamise üle üksikjuhtumi põhjal teha.

Kuna terminit *keskkonnakompleksluba* mainitakse esmakordselt juba lõike 3¹ sõnastuses „võib Keskkonnaamet jäätmeloa või keskkonnakompleksloa (edaspidi *kompleksluba*)“, kohendatakse vastavalt ka lõike 4 sõnastust. Tegemist on normitehnilise muudatusega.

JäätSi § 2¹ lõikega 5 võetakse üle jäätmete raamdirektiivi artikli 6 lõike 5 sätted. Jäätmete lakkamist ei saa tõendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EÜ) nr 1907/2006, mis

¹ Euroopa Komisjoni juhendmaterjal jäätmete raamdirektiivi rakendamise kohta. Kättesaadav arvutivõrgust: Guidance on the interpretation of key provisions of Directive 2008/98/EC on waste http://ec.europa.eu/environment/waste/framework/pdf/guidance_doc.pdf

² Ibid.

³ Euroopa Komisjoni juhendmaterjal jäätmete raamdirektiivi rakendamise kohta. Kättesaadav arvutivõrgust: Guidance on the interpretation of key provisions of Directive 2008/98/EC on waste http://ec.europa.eu/environment/waste/framework/pdf/guidance_doc.pdf

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2018/851, 30. mai 2018, millega muudetakse direktiivi 2008/98/EÜ, mis käsitleb jäätmeid (ELT L 150, 14.6.2018, lk 109–140; põhjenduste punkt 17)

käsitleb kemikaalide registreerimist, hindamist, autoriseerimist ja piiramist (REACH) ja millega asutatakse Euroopa Kemikaalide Agentuur ning muudetakse direktiivi 1999/45/EÜ ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EMÜ) nr 793/93, komisjoni määrus (EÜ) nr 1488/94 ning samuti nõukogu direktiiv 76/769/EMÜ ja komisjoni direktiivid 91/155/EMÜ, 93/67/EMÜ, 93/105/EÜ ja 2000/21/EÜ (ELT L 396, 30.12.2006, lk 1–850; edaspidi REACH-määrus) sätestatud registreeringu põhjal. Asi, mis on lakanud olemast jääde, peab enne esimest kasutamist või turule laskmist vastama kemikaalide ja toodete suhtes kohaldatavates õigusaktides sätestatud asjaomastele nõuetele. Jäätmete lakkamise staatus on saavutatav vaid juhul, kui ained või esemed vastavad toodetele kohaldatavatele teatavatele asjaomastele nõuetele.⁵ Enne, kui asjale, mis on lakanud olemast jääde, hakatakse kohaldama kemikaale ja tooteid puudutavaid õigusakte, peavad kõnealuse paragrahvi lõikes 1 sätestatud tingimused olema täidetud. See tähendab, et esmalt toimub jäätmete lakkamine ja seejärel hakatakse enne turule laskmist või esimest kasutamist kohaldama asjale vastavaid REACH-määruse, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1272/2008, mis käsitleb ainete ja segude klassifitseerimist, märgistamist ja pakendamist ning millega muudetakse direktiive 67/548/EMÜ ja 1999/45/EÜ ja tunnistatakse need kehtetuks ning muudetakse määrust (EÜ) nr 1907/2006 (ELT L 353, 31.12.2008, lk 1–1355; edaspidi CLP-määrus), jm nõudeid.

Punktiga 7 muudetakse JäätS § 2² lõike 1 kõrvalsaadusi käsitleva paragrahvi sissejuhatava osa sõnastust ja viiakse see kooskõlla jäätmete raamdirektiivi artikli 5 lõike 1 sõnastusega. Jätkuvalt on võimalik käsitleda asja konkreetsetele tingimustele vastavuse korral kõrvalsaadusena, mitte aga jäätmetena. Kui asi ei vasta kõikidele JäätS § 2² lõikes 1 nimetatud tingimustele, on tegemist jätkuvalt jäätmetega.

Punktiga 8 muudetakse JäätS § 2² lõiget 2, millega võetakse üle jäätmete raamdirektiivi artikli 5 lõiked 2 ja 3, mille kohaselt on Euroopa Komisjonil õigus kehtestada üksikasjalikke kriteeriume asja tunnustamise kohta kõrvalsaadusena. Kui liidu tasandil kehtestatud ühtlustatud tingimused puuduvad, on õigus selliseid kriteeriume kehtestada keskkonnaministril.

Punktide 9–12 määratletakse uued või ajakohastatakse juba olemasolevad terminid.

JäätSi § 5¹ muudetakse ja viiakse termin biojäätmeks kooskõlla jäätmete raamdirektiivi artikli 3 punktiga 4. Uue sõnastuse kohaselt on biojäätmeks ka büroos, hulgimüügi- ja tootmisettevõtetes tekkinud toidu- ja köögijäätmeks. Varasema sõnastuse järgi olid biojäätmeks aia- ja haljastujäätmeks, kodumajapidamises, jaemüügikohas ja toitlustusasutuses tekkinud toidu- ja köögijäätmeks ning toiduainetööstuses tekkinud jäätmeks, mis on oma koostise ja olemuse poolest samalaadsed kodumajapidamises, jaemüügikohas või toitlustusasutuses tekkinud toidu- ja köögijäätmeks.

JäätSi § 5² võetakse kasutusele uus termin toidujäätmeks, millega tuuakse üle ja taasesitatakse jäätmete raamdirektiivi artikli 3 punktis 4a määratletud toidujäätmeks termin. Toidujäätmeks on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 178/2002, millega sätestatakse toiduvalmistamise õigusnormide üldised põhimõtted ja nõuded, asutatakse Euroopa Toiduohutusamet ja kehtestatakse toidu ohutusega seotud menetlused (EÜT L 31, 1.2.2002, lk 1), artiklis 2 määratletud toit, mis on muutunud jäätmeteks.

JäätSi § 7 muudetakse ja viiakse termin olmejäätmeks kooskõlla jäätmete raamdirektiivi artikli 3 punktiga 2b. Termin olmejäätmeks koosneb edaspidi kahest lõikest. Esimene lõige selgitab võrreldes varasema definitsiooniga täpsemalt, mis on olmejäätmeks ja paragrahvi teine lõige sätestab, millised jäätmeks olmejäätmeks hulka ei kuulu. Olmejäätmeks termini sisu

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2018/851, 30. mai 2018, millega muudetakse direktiivi 2008/98/EÜ, mis käsitleb jäätmeks (ELT L 150, 14.6.2018, lk 109–140; põhjenduste punkt 19).

selgitab ka jäätmete raamdirektiivi põhjenduspunkt nr 10, mille kohaselt olmejäätmed on määratletud kui kodumajapidamistest ja muudest allikatest, näiteks jaekaubandusest, haldusest, haridusasutustest, terviseteenustest, majutus- ja toitlustusteenustest ning muudest teenustest ja tegevustest pärinevad jäätmed, mis on laadilt ja koostiselt kodumajapidamisjäätmetega sarnased. Seetõttu kuuluvad olmejäätmete hulka muu hulgas pargi- ja aiahoolduse jäätmed, näiteks lehed, niidetud muru ja lõigatud oksad, ning turu- ja tänavakoristusjäätmed, näiteks prügikonteinerite sisu ja pühkmed, v.a sellised materjalid nagu liiv, kivid, pori ja tolmu. Suurte kaubandusettevõtete jäätmeid ja tööstusjäätmeid, mis ei ole sarnased kodumajapidamisjäätmetega, ei arvata olmejäätmete hulka. Olmejäätmed ei hõlma tootmis-, põllumajandus-, metsandus-, kalandus-, ehitus- ja lammutus-, septiku- ja kanalisatsioonivõrgu ja reovee töötlemise jäätmeid ega romusõidukeid. Olmejäätmetena käsitletakse jäätmeid, mis vastavad komisjoni otsusega 2014/955/EL kehtestatud 4. juuli 2018 seisuga kehtiva jäätmenimistu jaotistesse 15 01 ja 20 arvatud jäätmeliikidele, v.a koodinumbrid 20 02 02 (pinnas ja kivid), 20 03 04 (septikusetted) ja 20 03 06 (kanalisatsioonipuhastusjäätmed). Selle nimistu teiste jaotiste alla kuuluvaid jäätmeid ei käsitata olmejäätmetena, v.a juhul, kui olmejäätmed töödeldakse ja neile antakse nimistu jaotises 19 loetletud koodid.

JäätSi § 7² võetakse kasutusele uus termin ehitus- ja lammutusjäätmed, millega tuuakse üle ja taasesitatakse jäätmete raamdirektiivi artikli 3 punkt 2c järgi määratletud ehitus- ja lammutusjäätmete termin. Jäätmete raamdirektiivi põhjenduspunkt 11 selgitab, et ehkki ehitus- ja lammutusjäätmete mõiste viitab ehitus- ja lammutustööde tulemusel tekkivatele jäätmetele üldiselt, hõlmab see ka jäätmeid, mis tekivad eramajapidamistes väiksemate hobiehitus- ja lammutustööde tulemusel. Ehitus- ja lammutusjäätmeid tuleks käsitada jäätmetena, mis vastavad otsusega 2014/955/EL kehtestatud ja 4. juuli 2018 seisuga kehtiva jäätmenimistu jaotisesse 17 arvatud jäätmeliikidele.

Punktiga 13 muudetakse JäätSi § 11 lõiget 1 ja täpsustatakse jäätmehoolduse terminit. Muudatusega viiakse säte kooskõlla jäätmete raamdirektiivi artikli 14 punktiga 1, mille kohaselt jäätmekäitluse, sealhulgas vajaliku taristu ja selle toimimise kulud kannab esmane jäätmete tekitaja või teatud juhtudel tootja või isik, kelle valduses on käideldavad jäätmed olnud. Muudatuse järgi hõlmab lisaks jäätmekäitlusele jäätmehooldus endas ka jäätmekäitluseks vajaliku jäätmerajatiste taristu ja selle hoolduse ehk toimimise. Täpsustus on vajalik, kuna kehtiva seaduse § 11 lõige 2 määratleb, kuidas jagunevad kulud jäätmehoolduses, viidates sama paragrahvi lõikele 1. Tootja poolt kaetavate kulude ulatus, millele ka jäätmete raamdirektiivi artikli 14 punkt 2 viitab, on toodud eelnõu punktis 26. Jäätmekäitluseks vajaliku taristuna saab käsitleda JäätSi § 19 lõikes 3 nimetatud kohti, mis ei ole sellised jäätmekäitluskohad, millele väljastatakse keskkonnakaitsealad, vaid tegemist on jäätmete, sealhulgas pakendijäätmete ja probleemtoodetest tekkinud jäätmete esmakogumiskohtadega. Sellised kohad on näiteks kaubanduskeskustes asuvad patareide või väikeelektroonika kogumiskastid, avalikus ruumis olevad pakendikonteinerid jm sarnane ja mida valdkonna dokumentides nimetatakse kokkuvõtvalt ka avalikuks konteinerpargiks.

Punktiga 14 muudetakse JäätSi § 13 jäätmekäitluse mõistet ja viiakse termin kooskõlla jäätmete raamdirektiivi artikli 3 punktiga 9. Lisatakse, et taaskasutustoiminguna käsitletakse ka jäätmete sortimist.

Punktiga 15 muudetakse JäätSi § 14 pealkirja, millele lisatakse tekstiosa „liigiti kogumine“.

Punktiga 16 muudetakse JäätSi § 14 lõiget 1² ja viiakse see kooskõlla jäätmete raamdirektiivi artikli 10 punktiga 2. Muudatuse järgi ei ole edaspidi jäätmete liigiti kogumine seotud põhimõttega kui see on „tehniliselt, keskkonnaseisukohast ja majanduslikult teostatav“ vaid

põhimõttega jäätmeid kogutakse liigiti „korduskasutuseks ettevalmistamise, ringlussevõtu või muu taaskasutamise lihtsustamiseks või parandamiseks“.

Punktiga 17 täiendatakse JäätSi § 15 lõikega 1¹, millega tuuakse üle ja taasesitatakse jäätmete raamdirektiivi artikli 3 punkti 15a järgi määratletud materjalina taaskasutusse võtmise termin. Eesmärk on käsitleda ka muid taaskasutamise viise peale jäätmete energiakasutuse ja jäätmete töötlemise materjalideks kütusena või muu energiaallikana kasutamise eesmärgil. Materjalina taaskasutamine hõlmab korduskasutamiseks ettevalmistamist, ringlussevõttu ja tagasitäidet ning muud materjalide taaskasutamist, nt jäätmete teisesteks tooraineteks töötlemist tehnilise kasutamise eesmärgil teede või muu taristu ehitamisel. Konkreetsetest asjaoludest sõltuvalt võib selline töötlemine vastata ringlussevõtu mõistele, kui materjalide kasutamine põhineb nõuetekohasel kvaliteedikontrollil ja vastab konkreetse kasutamise korral kõigile asjakohastele standarditele, normidele, spetsifikatsioonidele ning keskkonna- ja tervisekaitse nõuetele. Materjalina taaskasutusse võtmine on seni olnud mõiste, mis on olnud kasutusel peamiselt PakS-s ning hõlmas pakendimaterjali (klaas, plast, puit) järgi pakendijäätmete taaskasutamist.

Punktiga 18 muudetakse JäätSi § 15 lõiget 4 ja täpsustatakse ringlussevõtu terminit selliselt, et jäetakse välja viide bioloogilisele ringlussevõtule. JäätSi § 15 lõikes 6 määratletud bioloogilise ringlussevõtu termin tunnistatakse kehtetuks **punktiga 19**, kuna see säte on pakendidirektiivist välja jäetud. Ka biolagunevate jäätmete korral kohaldub üldine ringlussevõtu põhimõte, mille kohaselt jäätmematerjalid töödeldakse toodeteks, materjalideks või aineteks, et kasutada neid nende esialgsel või muul eesmärgil. See ei hõlma jäätmete energiakasutust ja töötlemist materjalideks, mida kasutatakse kütusena või tagasitäiteks.

Punktiga 20 täiendatakse JäätSi § 15 lõikega 6¹ ja võetakse kasutusele uus termin tagasitäide. Sellega tuuakse üle ja taasesitatakse jäätmete raamdirektiivi artikli 3 punktis 17a määratletud tagasitäite termin. Mõistes selgitatakse, et tagasitäide tähendab kõiki sobivate tavajäätmete taaskasutamistoiminguid kaevandatud alade korrastamise või maastikukujunduse eesmärgil. Tagasitäiteks kasutatavad jäätmed peavad oma omadustelt tagasitäiteks sobima ning nende hulk ei tohi olla suurem, kui on nende eesmärkide saavutamiseks tingimata vajalik. Euroopa Komisjon töötab välja suunised, mis käsitlevad mõiste „tagasitäide“ määramist. Tagasitäite mõiste tõlgendamisel ja tagasitäitmisena käsitletavate toimingute määramisel tuleb lähtuda Euroopa Komisjoni välja töötatud suunistes sätestatust.

Punktiga 21 muudetakse JäätSi § 16 lõiget 2 ja täpsustatakse jäätmete taaskasutamiseks või kõrvaldamiseks ettevalmistamise terminit – töötlemiseks loetakse ka sellist tegevust, kus jäätmetest eemaldatakse ohtlikud ained, segud ja komponendid, mille tulemusel muutub jäätmete olemus. Kui tooted, materjalid ja ained muutuvad jäätmeteks, võib ohtlike ainete olemasolu muuta need jäätmed ringlussevõtuks või kvaliteetsete teiseste toorainete tootmiseks sobimatuks. Millisel kujul täpselt jäätmete töötlemine toimub, on sätestatud jäätmekäitleja keskkonnakaitseloas, mille väljastab Keskkonnaamet. Sellega võetakse üle jäätmete raamdirektiivi artikli 10 punkti 5.

Punktiga 22 täiendatakse JäätSi § 16 uue lõikega 2¹, millega võetakse kasutusele uus termin jäätmete sortimine. Jäätmete sortimine on üks tegevustest, mida on vaja teha enne jäätmete töötlemist (taaskasutamist või kõrvaldamist), et eraldada jäätmetest ohtlikud jäätmed ja sellised jäätmeliigid, mis sobivad oma olemuselt korduskasutuseks ettevalmistamiseks, ringlussevõtuks või muuks taaskasutamiseks. Jäätmete ettevalmistamine taaskasutamiseks või kõrvaldamiseks hõlmab endas ka muid tegevusi lisaks sortimisele, kuid eraldi sortimise termini väljatoomine parandab õigusselgust. Sortimine on tegevus, mis on vaja ettevalmistavana teha enne jäätmete ladestamist prügilasse ning sellisel kujul on täpsustus oluline. Lisaks on sortimise kui tegevuse eraldi täpsustamine vajalik, kuna seni oli JäätSis ja selle alamaktides ebaühtlaselt ja kohati

segasust tekitavalt määratletud, mis tegevus on jäätmete liigiti kogumine ning mida peetakse silmas jäätmete sortimise all. Jäätmete liigiti kogumine on tegevus, mis toimub tavapäraselt jäätmetekitaja (kodumajapidamises või asutuses) juures igapäevases jäätmekäitluses. Jäätmete sortimine on aga juba tegevus, mida teeb keskkonnakaitseloa alusel jäätmekäitleja enne jäätmete taaskasutamist või kõrvaldamist.

Punktiga 23 muudetakse JäätSi § 21 lõike 2 sissejuhatava osa sõnastust, asendades tekstiosa „võimaluste piires“ tekstiosaga „võimalikult suures ulatuses“. **Punktiga 24** muudetakse JäätSi § 21 lõike 2 punkti 2 lisades, et iga tegevuse juures tuleb rakendada säästvaid tootmis- ja tarbimismudeleid. Kavandatavad, projekteeritavad, valmistatavad ja sisse veetavad tooted peaksid olema eeskätt sellised, mis on korduskasutatavad, parandatavad või võimalikult pika kasutusajaga. JäätSi § 21 lõike 2 muudatusega võetakse üle jäätmete raamdirektiivi artikli 9 lõige 1. Jäätmeteket vältides saab kõige tõhusamalt parandada ressursitõhusust ja vähendada jäätmete keskkonnamõju. Selleks tuleb võtta iga tegevuse juures maksimaalselt meetmeid, et edendada uuenduslikke ja säästvaid tootmis-, äri- ja tarbimismudeleid, millega vähendatakse ohtlike ainete esinemist materjalides ja toodetes, ergutatakse toodete kasutusea pikendamist ja soodustatakse korduskasutamist, toodete ümbertöötamist, parandamist, renoveerimist ja, kui see on asjakohane, toodete otstarbe muutmist.

Punktiga 25 muudetakse JäätSi § 21 lõiget 2 ja täiendatakse seda punktidega 4–7, millega võetakse üle jäätmete raamdirektiivi artikli 9 lõige 1.

JäätSi § 21 lõike 2 punktiga 4 sätestatakse üheks jäätmetekke vältimise eesmärgiks, mida tuleb iga tegevuse juures võimalikult suures ulatuses arvestada „*vältida kriitilise tähtsusega tooraineid sisaldavate toodete jäätmeteks muutumist*“. Teatavad toorained on Euroopa Liidu majanduse jaoks väga tähtsad ja nende varu tagamine on seotud suure riskiga. Selleks, et tagada selliste toorainete tarnekindlus ning kooskõla tooraineid käsitleva algatusega, mille Euroopa Komisjon esitas oma 4. novembri 2008. aasta teatises „Tooraineid käsitlev algatus – majanduskasvu ja tööhõive seisukohast kriitiliste vajaduste rahuldamine“ ja tooraineid käsitleva Euroopa innovatsioonipartnerluse eesmärkide ja sihtmääradega, on vaja võtta meetmeid, et edendada kriitilise tähtsusega toorainete peamisteks allikateks olevate toodete korduskasutamist ja vältida nende materjalide muutumist jäätmeteks. Sellega seoses on komisjon oma 13. septembri 2017. aasta teatises „ELi 2017. aasta kriitiliste toorainete loetelu“ kehtestanud liidu jaoks toorainete nimekirja, mida vaadatakse korrapäraselt läbi.

JäätSi § 21 lõike 2 punktiga 5 sätestatakse üheks jäätmetekke vältimise eesmärgiks, mida tuleb iga tegevuse juures võimalikult suures ulatuses arvestada „*toodete parandamise ja korduskasutuse edendamiseks teha intellektuaalomandi õigusi piiramata kättesaadavaks vajalikud varuosad, kasutusjuhendid, tehniline teave ja muud vahendid, seadmed ja tarkvara*“. Tarbija käitumist saab muuta mugavuse ja teabe pakkumisega. Tarbijale tuleb kättesaadavaks teha täpne teave, mis aitab neil erinevaid tooteid võrrelda ja teha sellest tulenevalt paremaid otsuseid. Sellega stimuleeritakse tarbija käitumise muutust püüelda pikema kasutusajaga ning suurema korduskasutuse eesmärgil parandamisvõimalustega valikute poole. Selleks, et tooteid, mis lõike 2 punkti 2 järgi on korduskasutatavad ja parandatavad, oleks võimalik parandada ja korduskasutust edendada, on oluline teha kättesaadavaks vajalikud varuosad, kasutusjuhendid, tehniline teave ja muud vahendid, seadmed ja tarkvara, mis toodete eluea pikendamisel kaasa aitavad.

JäätSi § 21 lõike 2 punktiga 6 sätestatakse üheks jäätmetekke vältimise eesmärgiks, mida tuleb iga tegevuse juures võimalikult suures ulatuses arvestada, „*vähendada toidujäätmete teket ning eelistada toidu annetamist ja muul viisil ümberjaotamist inimestele tarbimiseks*“. Nimetatud punkt keskendub toidujäätmete tekke vältimisele. Selleks, et toidujäätmete teket vähendada,

tuleks leida võimalusi, et söögikõlblik üle jäänud toit äraviskamise asemel annetada või muul viisil inimestele tarbimiseks suunata. ÜRO Peaassamblee võttis 25. septembril 2015 vastu kestliku arengu tegevuskava aastani 2030, mille eesmärk on muu hulgas vähendada 2030. aastaks kogu maailmas jaekaubanduse ja tarbimise tasandil ühe elaniku kohta tekkivaid toidujäätmeid poole võrra ning vähendada tootmis- ja tarneahelas tekkivat toidukadu, sealhulgas saagikoristusjärgset kadu. Eesmärk on vältida ja vähendada toidujäätmete teket esmatootmisel, töötlemisel ja valmistamisel ning toidu jaemüügi ja muul viisil tarnimise käigus, samuti restoranides ja toitlustamisel ning kodumajapidamistes. ÜRO säästva arengu eesmärkide täitmisele kaasa aitamiseks ja selles suunas liikumise tagamiseks on seatud Euroopa Liidu ülene soovituslik eesmärk vähendada toidujäätmeid 2025. aastaks 30% ja 2030. aastaks 50%. Toidujäätmete tekke vältimiseks on vaja müümata jäänud toiduaineid koguda toiduainete tarneahela kõigis etappides ning need turvaliselt ümber jaotada, sealhulgas heategevusorganisatsioonidele. Toidujäätmete vähendamiseks tuleb parandada ka tarbijate teadlikkust „kõlblik kuni“ ja „parim enne“ märgistuste tähenduse kohta.

JäätSi § 21 lõike 2 punktiga 7 sätestatakse üheks jäätmetekke vältimise eesmärgiks, mida tuleb iga tegevuse juures võimalikult suures ulatuses arvestada „vältida mereprügi teket“. Toote kavandamisel, tootmisel, sissevedamisel jm on võimalik veenduda, et tootega oleks kaasas piisavalt teavet prügistamise vältimiseks. Samuti tuleb muude tegevuste juures jälgida, et tegevuse käigus või tegevuse järel ei toimuks prügistamist, sealhulgas veekeskkonna prügistamist.

Paragrahvi 21 lõikes 2 nimetatud eesmärkidega arvestatakse ka JäätSi § 39 lõike 3¹ kohaselt valdkonna tegevuskava juures jäätmetekke vältimise programmi koostamisel ning töötatakse välja riigi tasandil meetmed nimetatud eesmärkide veelgi tõhusamaks elluviimiseks.

Punktiga 26 täiendatakse JäätSi §-ga 21¹, millega võetakse üle jäätmete raamdirektiivi artikli 9 lõike 1 punkt i, mille järgi iga REACH-määruse artikli 3 punkti 33 kohane toote tarnija peab esitama 5. jaanuarist 2021 REACH-määruse artikli 33 punkti 1 kohaseid andmeid Euroopa Kemikaaliameti andmebaasi vormil, mille Euroopa Kemikaaliamet on selleks puhuks loonud. REACH-määruse artikli 3 punkti 33 kohane toote tarnija on toote valmistaja või importija, levitaja või muu tarneahelas tegutseja, kes toote turule viib. REACH-määruse artikli 33 punkt 1 ütleb, et iga tarnija, kelle tarnitav toode sisaldab ainet, mis vastab artikli 57 kriteeriumidele ja on määratletud artikli 59 lõike 1 kohaselt, kontsentratsioonis üle 0,1 massiprotsendi, esitab toote saajale piisavalt tarnijale kättesaadavat teavet, sealhulgas minimaalselt kõnealuse aine nimetuse, et võimaldada toote ohutut kasutamist. REACH-määruse kohaselt on toode ese, millele antakse tootmise käigus teatud kuju, pinnaviimistlus või kujundus, mis määrab tema funktsiooni suuremal määral kui tema keemiline koostis. REACH-määruse järgi on tooted näiteks rõivad, põrandakatted, mööbel, ehted, ajalehed ja plastpakendid. Artikli 57 kriteeriumidele vastavad ja artikli 59 lõike 1 kohaselt määratletud ainete puhul on tegemist väga ohtlikeks aineteks (*substances of very high concern*, edaspidi SVHC ained) nimetatud ja kandidaatainete loetellu lisatud ainetega. 2019. aasta 29. oktoobri seisuga kuulus kandidaatainete loetellu 191 ainet, kuid tegemist on ajas täieneva nimekirjaga. Kandidaatainete loetelu avaldab Euroopa Kemikaaliamet ja seda ajakohastatakse iga kuue kuu järel. Euroopa Kemikaaliameti andmetel on ELi tasandil väga ohtlike ainetena määratletud ainete ametliku loetelu aluseks liikmesriikide asutuste või Euroopa Kemikaaliameti ettepanekud, laialdane avalik arutelu ja teaduslik rangus otsustusprotsessis. Väga ohtlike ainete tegevuskava eesmärk on kanda kõik asjakohased praegu teadaolevad väga ohtlikud ained 2020. aastaks

kandidaainete loetellu⁶. SVHC-ained on aineid, mis võivad avaldada rasket mõju inimeste tervisele ja keskkonnale. Need on eelkõige kantserogeensed, mutageensed või reproduktiivtoksilised ained ning püsivate ja bioakumuleeruvate omadustega ained. Teised, samaväärselt ohtlikud ained on näiteks endokriinseid häireid põhjustavad kemikaalid. Kui aine on ELis ametlikult määratletud väga ohtliku ainena, kantakse see kandidaainete loetellu. See loetelu annab tarbijatele ja ettevõtjatele teavet selle kohta, milliseid kemikaale käsitatakse väga ohtlike ainetena. Kandidaainete loetellu kantud ained võidakse kanda autoriseerimisloetellu. See tähendab, et pärast teatud kuupäeva ei tohi ettevõtjad ohtlikku ainet turustada ega kasutada, kui seda ei ole autoriseeritud. Autoriseerimise üks põhieesmärke on väga ohtlike ainete kasutamise järkjärguline lõpetamine, kui see on võimalik.

Jäätmete raamdirektiivi põhjenduspunkt nr 38 selgitab andmebaasi loomist järgmiselt: „*Kui tooted, materjalid ja ained muutuvad jäätmeteks, võib ohtlike ainete olemasolu muuta need jäätmed ringlussevõtuks või kvaliteetsete teiseste toorainete tootmiseks sobimatuks. Seepärast on kooskõlas seitsmenda keskkonnaalase tegevusprogrammiga, milles nõutakse mürgivabade materjalitsükli väljakujundamist, vaja edendada meetmeid ohtlike ainete sisalduse vähendamiseks materjalides ja toodetes, sealhulgas ringlussevõetud materjalides, ning tagada, et ohtlike ainete ja eriti väga ohtlike ainete olemasolu kohta edastatakse kogu toodete ja materjalide olelusringi jooksul piisavalt teavet. Nende eesmärkide saavutamiseks on vaja parandada jäätmeid, kemikaale ja tooteid käsitleva liidu õiguse ühtsust ning näha ette, et Euroopa Kemikaaliameti ülesandeks oleks tagada, et teave väga ohtlike ainete olemasolu kohta oleks kättesaadav kogu toodete ja materjalide olelusringi jooksul, sealhulgas jäätmeetapis.*“

Tegemist ei ole siiski täiesti uue nõudega. REACH-määruse artikli 33 lõike 1 kohaselt peab iga tarnija, kelle tarnitav toode sisaldab ainet, mis vastab artikli 57 kriteeriumidele ja on määratletud vastavalt artikli 59 lõikele 1, kontsentratsioonis üle 0,1 massiprotsendi, esitama toote saajale piisavalt tarnijale kättesaadavat teavet, et võimaldada toote ohutut kasutamist, sealhulgas minimaalselt kõnealuse aine nimetuse. See tähendab, et asjakohane teave peaks tarneahelas osalejatel olemas olema. Lisaks on ka varem olnud REACH-määruse artikli 7 lõike 2 kohaselt toodete tootjatel või importijatel kohustus olla teadlik tootes sisalduvatest väga ohtlikest ainetest ning teavitada Euroopa Kemikaaliametit, kui väga ohtlikku ainet sisaldub tootes koguses üle ühe tonni tootja või importija kohta aastas ning aine sisaldus on üle 0,1 massiprotsendi.

Euroopa Kemikaaliamet avaldab jooksvalt teavet tarbekaupades väga ohtlike ainete esinemise kohta, koondades registreerimistoimikutes ning kaupade importijatelt ja tootjatelt saadud teatistes sisalduva teabe.⁷ See teave on kättesaadav Euroopa Kemikaaliameti kodulehel (andmed esitatud seisuga 08.12.2018)⁸. Kokkuvõttes on teavitatud REACH määruse artikkel 7

⁶ Euroopa Komisjon koostöös liikmesriikide ja Euroopa Kemikaaliametiga on koostanud 2013. a väga ohtlike ainete identifitseerimiseks ja riskijuhtimiseks strateegia ja tegevuskava, mille eesmärgiks oli tuvastada kõik väga ohtlikud ained 2020. aastaks. Täpsem info on kättesaadav Euroopa Kemikaaliameti lehel:

<https://echa.europa.eu/et/svhc-roadmap-to-2020-implementation>

⁷ Euroopa Kemikaaliameti koduleht: <https://echa.europa.eu/et/-/chemicals-in-our-life-chemicals-of-concern-svhc>

⁸ Nimekiri toodetes sisalduvatest SVHC-ainetest on kättesaadav Euroopa Kemikaaliameti kodulehel:

https://echa.europa.eu/en/information-on-chemicals/candidate-list-substances-in-articles-table?p_p_id=viewsubstances_WAR_echarevsubstanceportlet&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-1&p_p_col_pos=1&p_p_col_count=3&_viewsubstances_WAR_echarevsubstanceportlet_keywords=&_viewsubstances_WAR_echarevsubstanceportlet_advancedSearch=false&_viewsubstances_WAR_echarevsubstanceportlet_andOperator=true&_viewsubstances_WAR_echarevsubstanceportlet_orderByCol=synonymDynamicField_558&_viewsubstances_WAR_echarevsubstanceportlet_orderByType=asc&_viewsubstances_WAR_echarevsubstanceportlet_resetCur=false&_viewsubstances_WAR_echarevsubstanceportlet_delta=200

lõike 2 kohaselt toodetest sisalduvatest SVHC-ainetest 377 korral ning 43 erineva SVHC-aine osas. Nendest peamised teavitatud ained on näiteks:

1) ftalaadid (DEHP, DBP, diisobutüül ftalaat), mida leidub teavitustes toodud info järgi näiteks patareides ja akudes, tekstiilides, masinates, elektri- ja elektroonikaseadmetes, plasttoodetes, kummitoodetes, nahktoodetes, sõidukites jm kategooriates;

2) heksabromotsüklododekaan (HBCDD), mida leidub masinates, mehaanilistes seadmetes, elektri- ja elektroonikaseadmetes, plasttoodetes (XPS, HIPS, EPS tooted ning ehitusmaterjalid), tekstiilides jm kategooriates;

3) alumosilikaatsed tulekindlad keraamilised kiud, mida leidub peamiselt masinates, mehaanilistes seadmetes, elektri- ja elektroonikaseadmetes, keraamikatoodetes, mootorsõidukites jm kategooriates;

4) plii ja sellega seotud ühendid, mida leidub patareides ja akudes, masinates, metallitoodetes, mootorsõidukites, laskemoonas, värvipigmentidena erinevates toodetes jm kategooriates.

Tegemist on näitlikustava loeteluga, mille osas on võimalikt täpsemat ülevaadet hõlmatud toodetest ja tootegruppidest võimalik saada Euroopa Kemikaaliameti kodulehe kaudu.

Jäätmete raamdirektiivis sätestatud nõude, mis JäätSi § 21¹ üle võetakse, kohaselt puudutab samu aineid, kuid erinevalt praegusest teavituskohustusest ei ole oluline aastane kogus ehk loeb ainult see, kas väga ohtlikke aineid on tootes üle 0,1 massiprotsendi. Jäätmeseaduse alusel andmebaasi esitavate andmete kohustus algab esimesest tarneahela osalisest (tootja või maaletooja), kuna neil on või peaks olema kõige rohkem teavet tootest. Euroopa Komisjon on lisaks täpsustanud, et andmebaasi teavituste esitamise nõue ei kohaldu jaemüüjatele, kes müüvad kaupa ainult tarbijatele. Nimelt ütleb REACH-määruse artikli 3 punkt 35, et toote saaja mõiste viitab tööstuslikul või kutsealasel eesmärgil kasutajatele või levitajatele, kellele tarnitakse toodet, kuid sellised kasutajad ja levitajad ei sisalda tarbijaid. Seega kui jaekaupleja on ühtlasi toote, mis sisaldab SVHC-aineid üle 0,1 massiprotsendi, maaletooja, on tal kohustus andmebaasi teavitus esitada. Kui aga jaekaupleja on vaid tarbijale edasimüüja, siis andmebaasi täitmise kohustus talle ei laiene.

Punktiga 27 ühtlustatakse seaduse sõnastust ja asendatakse JäätS § 23 lg 4 punktis 2 sõna „tasu“ sõnaga „teenustasu“.

Punktiga 28 täiendatakse JäätSi § 23 lõike 4 punkti 3, kohustades tootjate ühenduse veebilehel avalikustama jäätmekäitlejate valimise korra. Selle nõudega võetakse üle jäätmete raamdirektiivi artikli 8a lõike 3 punkti e alapunkt iii.

Punktiga 29 täiendatakse JäätSi § 23 lõiget 4 uute punktidega 5 ja 6. Punkti 5 kohaselt peab tootjate ühenduse veebilehel avalikustama tootjate teenustasu turule lastud probleemtoote tonni kohta. Selle nõudega võetakse üle jäätmete raamdirektiivi artikli 8a lõike 3 punkti e alapunkt ii. Punkti 6 kohaselt peab tootjate ühendus korraldada probleemtoodetest tekkinud jäätmete taaskasutamise korraldamine kolme aasta jooksul (et vältida vaheladustatud probleemtoodetest tekkinud jäätmete kuhjumist) ja taaskasutamise sihtmäärade täitmise, kuna see on üks tootjate ühenduse põhilisi ülesandeid.

Punktiga 30 muudetakse JäätS § 23 lõiget 4¹, mille kohaselt on tootjate ühenduse kohustus tagada, et tootjale teenustasu arvutamisel on arvesse võetud toodete vastupidavust, parandatavust, korduskasutatavust ja ringlussevõetavust ning ohtlike ainete olemasolu, lähtudes seejuures olulusringil põhinevast käsitlusviisist ja sellest ning kui palju on tootja toote valmistamisel arvestanud käesoleva seaduse § 21 lõiget 1 ja 2 ning § 24 lõiget 1 ja 3 sätestatud nõudeid. Säte võtab üle jäätmete raamdirektiivi artikli 8a lõike 4 punkti b.

Punktiga 31 täiendatakse JäätS §-dega 23¹ ja 23², millega võetakse üle jäätmete raamdirektiivi artikli 8a lõike 3 punkt d, mis kohustab liikmesriike võtma meetmeid, et tootja ja tootjate ühendus kehtestab enesekontrollisüsteemi, mille toetamiseks auditeeritakse vajadusel korral finantsjuhtimist ning kogutud ja esitatud andmete kvaliteeti.

JäätS 23¹ **lõike 1** kohaselt peab tootja või tootjate ühendus rakendama enesekontrollisüsteemi. See peab sisaldama infot tootja ja tootjate ühenduse finantsjuhtimise kohta seoses JäätSi §-st 25¹ tulenevate kohustuste rahastamise ning § 23 lõikes 4¹ tootjatele teenustasu arvutamise kohta. Lisaks peab enesekontrollisüsteem sisaldama infot kogutud ja probleemtooteregistrile esitatud andmete kvaliteedi kohta. Enesekontrollisüsteemi eesmärk on see, et tootja ja tootjate ühendus peab arvestust turule lastud toodete, kogutud ja käideldud jäätmete üle ehk neil on korrapärane sisemine arvestus probleemtoodetest ning sellest tekkinud jäätmetest. Lisaks peab see sisaldama tootja ja tootjate ühenduse finantsjuhtimisega seotud elemente (tõendid rahaliste vahendite piisavuse kohta, kulud probleemtoodetega seotud jäätmekäitlusele jne). Jäätmete raamdirektiivi artikli 8a lõike 3 punkti d kohaselt enesekontrollisüsteemi toetamiseks auditeeritakse käesoleva seaduse § 25¹ lõikes 1 sätestatud kohustuste rahastamise, § 23 lõikes 4¹ tootjale teenustasu arvutamise ja probleemtooteregistrisse esitatud andmete õigsust.

JäätS 23¹ **lõike 2** kohaselt on enesekontrollisüsteemi kohaldamisest vabastatud isikud, kellel on keskkonnanjuhtimis- ja keskkonnaauditeerimissüsteem EMAS.

Lisaks kehtestab eelnõu § 23¹ **lõige 3** elementaarse nõude, et enesekontrollisüsteem peab olema probleemtoote tootja ja tootjate ühenduse poolt dokumenteeritud ning seda tuleb ajakohastada vähemalt kord 12 kuu jooksul.

JäätS § 23² kohaselt sätestatakse tootja ja tootjate ühenduse finantsjuhtimise ning probleemtooteregistrisse esitatavate andmete audiitorkontroll. Tootjatele ja tootjate ühendusele kehtestatud audiitorkontrolli sätestamisel on võetud eeskujuna pakendiseaduses pakendiettevõtjatele ja taaskasutusorganisatsioonidele kehtestatud audiitorkontrolli sätetest. Kuna pakendiaruandes kajastatud kogused on läinud aastatega palju täpsemaks ja usaldusväärsemaks, siis on audiitorkontrolli kehtestamine probleemtooteregistrisse esitatud andmete kontrollimiseks eesmärgipärane vahend. Küll on aga loobutud lausaliselt auditeerimisest. **Lõikes 1** sätestatakse audiitorkontrolli eesmärk, milleks on kontrollida käesoleva seaduse § 25¹ lõikes 1 sätestatud kohustuste rahastamist, § 23 lõikes 4¹ tootjale teenustasu arvutamist ja probleemtooteregistrisse esitatud andmete õigsust. **Lõigetes 2 ja 3** täpsustatakse, et audiitorkontrolli kontrollib vandeaudiitor piiratud kindlustandva töövõtuna audiitortegevuse seaduse tähenduses. **Lõike 4** kohaselt koostab Keskkonnaagentuur valimi tootjatest ja tootjate ühendustest, kelledest valib Keskkonnaagentuur juhusliku valikuga need tootjad ja tootjate ühendused, kes on kohustatud audiitorkontrolli läbi viima. Eesmärk on riskipõhiselt moodustada valim, mille hulgast teeb Keskkonnaagentuur juhusliku valiku määramaks audiitorkontrolli korraldamist. Eesmärk on vältida lausalist auditeerimist. **Lõike 5** kohaselt määratakse valim võttes arvesse vähemalt tootja ja tootjate ühenduse eelnevate kalendriaastate käivet ja Eestis turule lastud probleemtoote kategooria massi. Tootja või tootjate ühendus võivad sattuda valimisse, kui eelnevate kalendriaastate ja turule lastud probleemtoote kogused vähenevad ebaproportsionaalselt ning Keskkonnaagentuuril tekib kahtlus, et tootja või tootjate ühendus on aladeklareerinud enda turule lastud koguseid. Juhul, kui ettevõtte käive on langenud proportsionaalselt turule lastud kogustega, siis eeldatavasti audiitorkontrolli tegemise kohustust ei tule. **Lõike 6** kohaselt esitatakse vandeaudiitori aruanne tootjate ühendusele ja probleemtooteregistrile.

Punktiga 32 täiendatakse JäätSi §-ga 25¹, millega võetakse üle jäätmete raamdirektiivi artikli 3 punkt 21 ning artikli 8a punkt 4. **Lõikega 1** avatakse laiendatud tootjavastutuse põhimõte.

Selle põhimõtte kohaselt peab tootja tagama turule lastud tootest tekkivate jäätmete käitlemise ning kandma nendest tegevustest tulenevad kulud. Tootja võib valida, kas ta täidab kohustused ise või annab kohustuste täitmise tootjate ühendusele. **Lõikes 3** määratakse sõnaselgelt tootja vastutuse ulatus – tootja vastutab turule lastud toodete eest seni, kuni probleemtoodetest tekkinud jäätmed ei ole enam jäätmed. Probleemtoote tootjale ei kohaldata käesoleva seaduse § 28 lõikes 4 sätestatud.⁹ Teisisõnu, kui tootja on andnud oma kohustused tootjate ühendusele või jäätmekäitlejale, vastutab tootja jäätmete käitlemise eest ajani, mil jäätmed ei ole enam jäätmed. Kui tootjate ühendus või jäätmekäitleja on jätnud oma kohustused tootja eest täitmata, lasub vastutus kohustuste täitmise eest siiski tootjal. Vastupidisel juhul ei oleks saavutatav probleemtoodete tootja erilise vastutuse eesmärk, sest nii võiks jäätmete taaskasutamise eesmärk jääda sootuks täitmata, kui probleemtoote tootja annab probleemtooted üle jäätmekäitlejale, kes talle pandud kohustusi täita ei suuda.¹⁰ Probleemtoote tootja peab seetõttu korraldama jäätmekäitluse sellisel viisil, et talle jääb kontroll probleemtoote taaskasutamise eest; vajadusel lepingus sellise tingimuse ettenägemisega, mis võimaldaks saada probleemtoote valduse tagasi, kui jäätmekäitleja probleemtoote taaskasutamise kohustust piisaval määral ei täida. Selline paralleelne vastutus – jäätmeloa omaja vastutus jäätmeloa nõuete täitmise eest ja probleemtoote tootja või ühenduse vastutus taaskasutuse või kõrvaldamise eest – ei too kaasa olukorda, kus jäätmekäitleja jätkaks oma kohustused täitmata. Omavahelise lepinguga on tootjal või tootjate ühendusel võimalik ette näha ka leppetrahv või muud võlaõiguslikud tagatised juhaks, kui jäätmeloaga pandud kohustusi ei täideta. Kuna probleemtoodete tootja või tootjate ühenduse vastutus on laiem kui tavapärasel jäätmevaldajal, ei saa probleemtoodete tootja piirduda jäätmete üleandmisel jäätmekäitlejale selliste tingimustega lepingu sõlmimisega, mis sellist erilist vastutust silmas ei pea.¹¹ **Lõike 2** kohaselt peab tootja ja tootjate ühendus kohustuste täitmiseks omama igal ajal piisavalt rahalisi vahendeid. See garanteerib, et tootja turule lastud toodetest tekkinud jäätmed ka kogutakse ja käideldakse. Kui tootja mingil põhjusel ei täida oma kohustusi, jäävad probleemtoodetest tekkinud jäätmed käitlemata. Selleks, et probleemtoodetest tekkivate jäätmete kogumise ja nende taaskasutamise või nende kõrvaldamise kohustus ei langeks teistele tootjatele, tootjate ühendustele või riigile, ongi vajalik piisavate rahaliste vahendite olemasolu. Samal põhjusel sätestatakse piisavate rahaliste vahendite omamise kohustus ka tootjate ühendusele – kui tootjate ühendus jätab oma kohustused täitmata, kantakse kohustuste täitmata jätmisest tulenevad kulud tootjate ühenduse rahalistest vahenditest. Rahalisteks vahenditeks võib olla näiteks krediidi- või finantseerimisasutuse või kindlustusandja garantii, deposiidina selleks määratud kontole makstud tagatissumma, piisavad vahendid ettevõtte bilansis kohustuste täitmiseks jne. Selle kohustuse kehtestamisega võetakse üle jäätmete raamdirektiivi artikli 8a lõike 3 punkt c, mille kohaselt tootjal ja tootjate ühendusel on kohustus omada laiendatud tootjavastutuse nõuete täitmiseks rahalisi vahendeid. **Lõikega 4** sätestatakse volitatud esindaja instituut kõikidele probleemtoodete tootjatele ja turustajatele, sh veebiplatvormidele, kelle asukoht on väljaspool Eestit, kuid kes lasevad Eestis turule, sõltumata müügiviisist, probleemtooteid. Kehtiva seaduse kohaselt on volitatud esindaja instituut määratud ainult elektri- ja elektroonikaseadmete tootjatele, kuna see nõue tuli Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2012/19/EL (ELT L 197, 24.7.2012, lk 38–71), elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmete (elektroonikaromude) kohta artiklist 17. Jäätmete raamdirektiivi artikli 8a punkti 5 kohaselt on volitatud esindaja instituut kehtestatud kõikidele probleemtoodete tootjatele. Kui volitatud esindajat ei määrata, tuleb seadusest tulenevaid kohustusi täita tootjal või turustajal endal. Volitatud esindaja peab ennast registreerima probleemtooteregistris ning seejärel nimetab ta ära endaga liitunud probleemtoote tootjad ja turustajad, kelle asukoht on väljaspool Eestist, kuid kes lasevad Eesti turule probleemtooteid. **Lõikega 5** sätestatakse probleemtoodetest tekkinud jäätmeid taaskasutavale või kõrvaldavale

⁹ Tallinna Ringkonnakohtu 31.10.2018 otsus haldusasjas nr 3-17-27 punkt 11 järgi JäätS § 28 lg-t 4 ei saa mõista erinormina probleemtoote tootja vastutuse suhtes jäätmete taaskasutamise või kõrvaldamise eest.

¹⁰ Sama, p 11.

¹¹ Sama, p 12

ettevõtjale või vahendavale ettevõtjale kohustus esitada tootjale, tootjate ühendusele või taaskasutamist vahendavale ettevõtjale taaskasutamistõendi. Taaskasutamistõendile märgitakse probleemtootest tekkinud jäätmete üleandja, probleemtootest tekkinud jäätmete liik, kood ja kogus ning taaskasutatud või kõrvaldatud probleemtootest tekkinud jäätmete kogus, taaskasutamise- või kõrvaldustoimingu kood ja riik, kus taaskasutamine või kõrvaldamine toimus. Probleemiks on saanud see, et tootjatel on kohati raske kätte saada käitlemise andmeid ning seetõttu ei ole neil olnud võimalik esitada andmeid riigile. Et antud olukorda edaspidi vältida, on pandud JäätSi kohustus neid andmeid tootjale, tootjate ühendusele või taaskasutamist vahendavale ettevõtjale edastada. **Lõikes 6** rehvide, kantavate patareide ja akude ning kodumajapidamistes kasutatavate elektri- ja elektroonikaseadmete tootjaid nimetatud toodetest tekkinud jäätmete kogumise ja taaskasutamise korraldamiseks kohustatud sõlmima kirjaliku lepingu tootjate ühendusega või ühinema tootjate ühendusega. Loetletud probleemtoodetele on seadusega sätestatud kogumise määr (neist tekkinud jäätmete kogumisega on esinenud suuri probleeme). Iseseisvalt tegutsevale tootjale on nõuetekohase kogumissüsteemi korraldamine ilma tootjate ühendumise toetava võrgustikuta põhjendamatult kulukas.

Punktiga 33 tunnistatakse kehtetuks JäätSi § 26 lõiked 1 ja 2 ning lõike 4 esimese lause, kuna need sätted on viidud JäätSi § 25¹. Lisaks tunnistatakse kehtetuks JäätSi § 26 lõige 7, kuna sama paragrahvi lõikes 3 nimetatud määrustes ei sisaldu vabastamise alused, mida norm sätestab.

Punktiga 34 täpsustatakse, et isikule, kes võtab jäätmevaldajalt vastu probleemtootest tekkinud jäätmed kohaldatakse lisaks sama paragrahvi lõike 3 alusel kehtestatud määrustest tulenevaid nõudeid, kui ka JäätS § 25¹ tulenevaid tootjale pandud kohustusi. Hetkel ei võimalda kehtiv jäätmeaaduse redaktsioon tootjale pandud kohustusi laiendada probleemtootest tekkinud jäätmeid vastu võtvatele isikutele ning täpsustuse lisamisega tagatakse jäätmete taaskasutamise kohustuse täitmine suuremas ulatuses.

Punktiga 35 tunnistatakse JäätSi § 26 lõiget 1⁶ kehtetuks, kuna volitatud esindaja instituut sätestatakse JäätSi § 25¹ lõikes 4.

Punktiga 36 muudetakse JäätSi § 26 lõikeid 3 ja 4.

Muudetakse JäätSi § 26 lõikes 3 sätestatud volitusnormi sõnastust ja viiakse see vastavusse volitusnormi alusel antud määruste sisuga. Senine sõnastus oli eksitav, kuna volitusnormi alusel kehtestatud määrused ei reguleeri tootja vabastamist tootjatele pandud kohustuste täitmisest vaid sätestavad probleemtoodetest tekkinud jäätmete kogumine, taaskasutamise ja kõrvaldamise nõuded ning sihtarvud. Muudetud volitusnormiga antakse Vabariigi Valitsusele õigus kehtestada määrusega probleemtoodetest tekkinud jäätmete kogumise, tootjale tagastamise ning taaskasutamise või kõrvaldamise nõuded ja kord ning sihtarvud ja sihtarvude saavutamise tähtajad. Volitusnormi eesmärk on sätestada, kuidas toimub kasutajatelt probleemtoodetest tekkinud jäätmete kogumine, kuhu on võimalik kasutajatel selliseid jäätmeid viia. Määrustes on sätestatud, kui tihedalt peavad tootjad korraldama jäätmete tagasivõtmise kohad. Oluline on, et tarbijatel oleks võimalikult mugav probleemtoodetest tekkinud jäätmeid tagastada. Lisaks sätestatakse, kes saavad tootjatele tasuta probleemtoodetest tekkinud jäätmeid tagastada. Samuti sätestatakse volitusnormi alusel probleemtoodetest tekkinud jäätmete taaskasutamise sihtarvud ning nende arvutamise alused. Volitusnormi alusel on kehtestatud määrused elektroonikaromudele, romusõidukitele ja nende osadele, patareid- ja akujäätmetele ning põllumajandusplastist tekkinud jäätmetele. Need normid on vajalikud nii kasutajatele kui ka tootjatele nii oma õiguste kui ka kohustuste täitmisel. Lisaks on sihtarvud seotud ELi tootjavastutuse direktiivides sätestatud kohustustega, mille kohaselt peavad liikmesriigid võtma meetmeid, et saavutatakse nii kogumise kui ka taaskasutamise sihtarvud.

JäätSi § 26 lõige 4 muudetakse. Esimene lause jäetakse välja kuna antud kohustus on viidud JäätSi § 25¹. Teises lauses asendatakse sõna „jäätmevaldaja“ sõnaga „jäätmetekitaja“. Antud muudatus on vajalik, et sätestada tootja kohustused isikutele, kes võtavad jäätmetekitajatelt vastu probleemtoodetest tekkinud jäätmeid, ilma tootjaga lepingut omamata. Hetkel kehtiv JäätS ei võimalda JäätS § 26 lõikest 1 tulenevaid kohustusi laiendada jäätmetekitajatelt probleemtoodetest tekkinud jäätmeid vastuvõtivatele isikutele. See omakorda on tekitanud olukorra, kus jäätmetekitaja on andnud probleemtoodetest tekkinud jäätmeid käitlemiseks üle jäätmekäitlejale (jäätmevaldaja), kes need omakorda edasi annab teisele jäätmekäitlejale ning sellises olukorras ei ole võimalik esimesele jäätmekäitlejale kohaldada tootja kohta sätestatud, st ka olukorras, kus viimane lüli aheldas oma kohustusi ei täida ning jäätmed jäävad riigi kanda.

Punktidega 37-39 muudetakse JäätSi § 26 lõiget 11, kus § 26 lõigete 1 ja 2 asemel viidatakse § 25¹ lõigetele 1 ja 2, kuna paragrahvi 26 lõiked 1 ja 2 tunnistatakse kehtetuks. Lisaks muudetakse punktiga 38 JäätSi § 26 lõike 11 punkti 2, kus § 26 lõigete 1 ja 2 asemel viidatakse §-le 25¹, kuna paragrahvi 26 lõiked 1 ja 2 tunnistatakse kehtetuks. Muudetakse ka JäätSi § 26 lõiget 12, kus § 26 lõigete 1 ja 2 asemel viidatakse §-le 25¹, kuna paragrahvi 26 lõiked 1 ja 2 tunnistatud eelnõuga kehtetuks.

Punktiga 40 muudetakse JäätSi § 26¹ lõiget 1 ja täpsustatakse probleemtooteregistri pidamise eemärki ja registrisse kogutavate andmete koosseisu.

Punktiga 41 tunnistatakse JäätSi § 26¹ lõige 1² kehtetuks, kuna enam ei pea ettevõtja, kes viib Eestist välja mootorsõidukeid, rehve ning patareisid ja akusid esitama probleemtooteregistrile andmeid. Neid andmeid ei pea enam esitama, kuna riigil ei ole neid andmeid enam vaja ja uues probleemtooteregistris neid andmeid enam ei koguta.

Punktiga 42 tunnistatakse JäätSi § 26¹ lõige 3¹ kehtetuks, kuna enam ei kehtestata probleemtooteregistri registrikaardi vorme, vaid andmed, mida probleemtooteregistris kogutakse, ja need nimetatakse probleemtooteregistri põhimääruses.

Punktiga 43 lisatakse JäätSi § 28 lõige 7, millega viiakse JäätS kooskõlla jäätmete raamdirektiivi artikli 10 lõike 1 ja muudetud prügiladirektiivi artikli 5 lõike 3a põhimõttega, mille kohaselt peab olema tagatud, et jäätmeid võetakse ringlusse või taaskasutatakse muul viisil ning vähenema peab ringlussevõtuks või muuks taaskasutamiseks sobivate jäätmete ladestamine prügilasse. Et vältida olukordi, kus kogutud jäätmed ladustatakse pikema aja jooksul, mille vältel jäätmete kvaliteet ning ringlussevõtu potentsiaal keskkonna mõjul muutub halvemaks, on oluline sätestada põhimõte, et jäätmeid tohib enne nende taaskasutamist ladustada kuni kolm aastat, pärast mida peab isik jäätmed suunama taaskasutusse. Jäätmeid, mis on mõeldud kõrvaldamiseks, tohib ladustada ühe aasta vältel. Kui jäätmete ladustamiseks enne nende taaskasutamist või kõrvaldamist on väljastatud keskkonnakaitseluba, tohib jäätmeid ladustada keskkonnakaitseloa määratud aja vältel. Kui jäätmeid hoitakse kauem, käsitatakse selliseid kohti prügilatena prügiladirektiivi artikli 2 punkti g ja JäätS § 34 kohaselt.

Punktiga 44 muudetakse JäätSi paragrahvi 28¹ ja sellega võetakse üle jäätmete raamdirektiivi artikli 10 lõige 4. Pealkiri muudetakse paragrahvi sisust lähtuvalt. Sätte senine sisu muudetakse lõikeks 1. Lisandunud lõige 2 sätestab, et liigiti kogutud ning korduskasutamiseks ettevalmistamiseks ja ringlussevõtmiseks mõeldud jäätmeid, välja arvatud jäätmeid, mis tekivad liigiti kogutud jäätmete töötlemisel ning mille puhul annab põletamine jäätmehierarhia kohaselt parima keskkonnavalgetuse tulemuse, ei põletata. Mõeldud on liigiti kogutud jäätmete põletamist nii jäätmepõletus- kui ka koospõletustehases. Näiteks võib aga põletamine jäätmepõletus- või koospõletustehases olla asjakohane väga määratud või sellise plasti puhul,

mida ei ole võimalik ringlusse võtta. Kuna plastil on suur energiaväärtus, on mõistlikum ringlussevõetamatu plast ladestamise asemel koospõletustehasesse energiakasutuseks suunata. Liigiti kogutud olmejäätmete põletamise piiramine aitab edendada ringmajandusele üleminekut ning vähendada ressurside raiskamist. Ilma vastava loata on igasugune jäätmete põletamine keelatud. Jäätmeliigid, mida tohib põletada, sätestatakse keskkonnakaitselooas.

Punktiga 45 lisatakse JäätSi § 29¹ lõige 3¹ ja sellega võetakse üle jäätmete raamdirektiivi artikkel 10 lõige 5. Muudatusega lisatakse jäätmehoolduse põhimõtte juurde ka nõue, mille kohaselt tuleb enne jäätmete taaskasutamist või selle ajal eemaldada tekkinud jäätmetest ohtlikud ained, segud ja komponendid selleks, et hõlbustada jäätmete edasist töötlemist. Jäätmehoolduses on vaja kasutada tõhusaid meetmeid, mis soodustavad jäätmete hilisemat ringlussevõttu. Kui tooted, materjalid ja ained muutuvad jäätmeteks, võib ohtlike ainete olemasolu muuta need jäätmed ringlussevõtuks või kvaliteetsete teiseste toorainete tootmiseks sobimatuks ja sellega võivad ressursid sattuda jäätmehierarhia madalamatele astmetele. Taaskasutamisele eelneva toiminguna võib käsitleda ka tegevust, mis toimub näiteks jäätmetekitaja juures, kui tekkekohas on võimalik ohutult eemaldada jäätmetest ohtlikud ained või komponendid, et hõlbustada jäätmete hilisemat töötlemist.

Punktiga 46 muudetakse JäätSi § 29 lõige 4 punktis 2 toodud volitusnormi pealkirja. Muudatus on tingitud 15. juulil 2019 jõustunud uuesti sõnastatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) 2019/1021 püsivate orgaaniliste saasteainete kohta (ELT L 169, 25.05.2019, lk 45–77). Määrusest tulenevalt peavad liikmesriigid võtma muuhulgas kasutusele meetmeid püsivaid orgaanilisi saasteaineid sisaldavate jäätmete käitluse kontrolli ja jälgitavuse tagamiseks ning püsivaid orgaanilisi saasteaineid või neid sisalduvate varudega seotud nõuete täitmiseks. Praeguse volitusnormi alusel on keskkonnaministri 22.04.2004 määrusega nr 25 kehtestatud kitsamalt käitlusnõuded polüklooritud bifenüüle ja polüklooritud terfenüüle sisaldavatele jäätmetele. Tegemist on ühenditega, mis on samuti nimetatud määruse kohaselt püsivad orgaanilised saasteained, mille kohta kehtestatud nõuded hakkavad sisalduma uue pealkirjaga määruses.

Punktiga 47 tehakse volitusnormis terminoloogiline muudatus ja muudetakse JäätSi § 29 lõige 4 punktis 9 volitusnormi pealkirja seoses ehitus- ja lammutusjäätmete termini lisandumisega JäätSi.

Punktiga 48 asendatakse JäätSi § 29 lõigetes 4¹ ja 4² kehtetu õigusakti viide kehtiva õigusakti viitega. **Lõikes 4¹** on õige viide 15. juulil 2019 jõustunud ja uuesti sõnastatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL) 2019/1021 püsivate orgaaniliste saasteainete kohta (ELT L 169, 25.05.2019, lk 45–77). Ringlussevõtu ja jäätmete lakkamisega ning sellega seonduvalt jäätmetest toodete või materjalide valmistamisel tuleb järgida ka lakkamise või ringlussevõtu tingimuste täitmiseks nimetatud määruse artiklite 3 ja 4 sätteid. Seega jäetakse välja viide ainult artiklile 7. Uues sõnastuses lisatakse selguse huvides ka täpsustusena „muuhulgas“ selle kohta, et määruse jäätmekäitluse sätteid kohalduvad lisaks JäätSi § 29 lõikes 4 punktis 2 sätestatud käitlusnõuetele, mis kehtestatakse vastava valdkonna ministri määrusega.

Lõikes 4² on õige viide 2017. aastal kehtima hakanud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele 2017/852 elavhõbeda kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1102/2008 (ELT L 137, 24.05.2017, lk 1–21).

Punktiga 49 täiendatakse JäätSi §-ga 29¹, millega võetakse osaliselt üle jäätmete raamdirektiivi artikli 11 lõike 1 ehitus- ja lammutusjäätmeid käsitlev nõue. Muudatuse eesmärk on edendada valikulist lammutamist. Muudatuse järgi tuleb ehitise lammutamisel eemaldada ohtlikke aineid sisaldavad materjalid (nt eterniit) ning muud materjalid, mis on sobilikud korduskasutuseks või

ringlussevõtuks (nt puhas immutamata puit). Ehitus- ja lammutusobjektidel kogutakse tekkinud jäätmed sageli ühte konteinerisse ja suunatakse segaprahina jäätmekäitlusettevõttesse edasisele sortimisele. Materjalide korduskasutuse ja jäätmete ringlussevõtu puhul on väga oluline materjali kvaliteet. Lammutamisel võimalikult suures ulatuses materjalide liigiti eemaldamine hõlbustab materjalide korduskasutust ja jäätmete ringlussevõttu.

Punktiga 50 täiendatakse JäätSi § 30 lõikega 3, millega viiakse JäätS kooskõlla jäätmete raamdirektiivi artikli 12 lõikes 1 esitatud põhimõttega – kui jäätmeid ei ole võimalik JäätSist tulenevate nõuete kohaselt taaskasutada, tuleb jäätmed ohutult kõrvaldada, järgides tervise- ja keskkonnakaitsenõudeid.

Punktiga 51 muudetakse JäätSi § 31 pealkirja ning lõiget 1. Pealkirja täpsustatakse paragrahvi sisust lähtuvalt. **Lõikes 1** täpsustatakse, mis eesmärgil kohaliku omavalitsuse üksus korraldab jäätmete liigiti kogumist oma haldusterritooriumil. Varasema sõnastuse kohaselt oli tegevuse eesmärk võimaldada nende taaskasutamist võimalikult suures ulatuses. Selleks et tagada jäätmehierarhia tõhusam rakendumine, on täpsustatud, et kohaliku omavalitsuse üksus korraldab jäätmete liigiti kogumist, et võimaldada nende korduskasutamiseks ettevalmistamist, ringlussevõttu või taaskasutamist võimalikult suures ulatuses.

Punktiga 52 täiendatakse JäätSi § 31 lõikega 1¹, mille järgi JäätSi § 31 lõikes 1 sätestatud korraldus peab kohaliku omavalitsuse üksuse territooriumil tagama JäätSi § 136³ lõigetes 1 ja 2 nimetatud olmejäätmete taaskasutamise sihtarvude täitmist. Sellega tagatakse jäätmete raamdirektiivi artikkel 11 lõige 2 kohustuse täitmine, mis sätestab liikmesriigile olmejäätmete korduskasutamiseks ettevalmistamise ja ringlussevõtu sihtmäärad. Märgitud kohustus sisaldus ka juba keskkonnaministri 16.01.2007 määruse nr 4 „Olmejäätmete sortimise kord ning sorditud jäätmete liigitamise alused“ § 3 lõikes 4. Eelnõuga tuuakse olmejäätmete sihtarvu saavutamise korraldus ja täitmise tagamine oma haldusterritooriumil vahetu kohaldamise eesmärgil seaduse tasandil ülesandena kohalikele omavalitsustele.

Euroopa Komisjoni 24.09.2018 aruanne¹² jäätmeid käsitlevate EL õigusaktide rakendamise kohta, sisaldab sh varajase hoiatamise aruannet Eestile, kelle puhul on ohus 2020. aastaks püstitatud olmejäätmete korduskasutamiseks ettevalmistamise ja ringlussevõtu eesmärgi täitmine. Järelikult on vajalik õiguslikku raamistikku muuta, et see vastaks riigi igakülgeks arenguks ja kohustuste täitmiseks vajalikele tingimustele. Riiklike jäätmekorralduse aluste reguleerimine on riigielu küsimus ja kuulub seega riigi pädevusse.¹³

Põhiseaduse § 154 lõike 1 kohaselt otsustavad ja korraldavad kõiki kohaliku elu küsimusi kohalikud omavalitsused, kes tegutsevad seaduste alusel iseseisvalt. Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse (edaspidi: KOKS) § 6 lõige 1 nimetab jäätmehooldust küsimuseks, mida omavalitsusüksus oma territooriumil peab korraldama.

Olmejäätmete sihtarvu saavutamine on seotud suuresti kohaliku omavalitsuse olemusliku kohustuse ehk jäätmekorralduse (esmajoonel jäätmete liigiti kogumine, vt seletuskirja punkti 54 põhjendust) osutamise tulemusliku täitmisega. Nimelt on jäätmete liigitamine otsustava tähtsusega alates jäätmete tekitamisest kuni lõpptöötlemiseni. See määrab kindlaks nii

¹² Jäätmedirektiivi muudatuse art 11b lg 1 järgi koostab komisjon mh direktiivi art 11 lõikes 3 sätestatud sihtmäärade saavutamise kohta aruanded ning sama artikli lõike 2 punkti b järgi sisaldab aruanne loetelu liikmesriikidest, kelle puhul on oht, et neid sihtmäärasid ei saavutata vastava tähtaja jooksul, koos asjakohaste soovitusetega asjaomasele liikmesriigile.

¹³ Riigikohtu PJK 6.01.2015 otsus nr 3-4-1-34-14, p 47

jäätmekäitlusotsused, kui ka nende kogumise praktilisuse ja majandusliku otstarbekuse, võimaluse valida ringlusse võtmise või kõrvaldamise vahel ning vajaduse korral ringlusse võtmise meetodi.¹⁴ Järelikult ei saa sihtarvude saavutamise kohustust oma iseloomust tulenevalt üle anda Keskkonnaministeeriumile kui valdkonna eest vastutavale ministeeriumile ja ühtaegu on kohustuse kohaliku omavalitsuse üksusele andmisega järgitud Euroopa kohaliku omavalitsuse harta artikli 4 lõikest 3 tulenevat subsidiaarsuse põhimõtet.

Kuna jäätmevoogude liigiti kogumine on sihtarvude saavutamisel kriitilise tähtsusega, on eelnõus ette nähtud haldusjärelevalve sh kohaliku omavalitsusüksuse poolt liigiti kogumise teenuse korraldamise õiguspärasuse osas. Nimelt antakse Keskkonnainspeksioonile eelnõuga õigus teostada haldusjärelevalvet kõikide kohaliku omavalitsusüksuse jäätmekorraldusega seotud õigusaktide järgimise üle. Sellega tagab riik jäätmekorralduse teenuse osutamise kvaliteedi ning sihtarvude täitmise. Samas võib pidada probleemseks regulatsiooni, kus järelevalve sisaldub seaduses, kuid kohustus seadusest madalama õigusjõuga aktis (ministri määruses).

Punktiga 53 tunnistakse kehtetuks JäätSi § 31 lõige 2, kuna paragrahv käsitleb jäätmete liigiti kogumise korraldamist. Jäätmete sortimistegevus on eelnõu punktis 22, millega lisatakse JäätS §-i 16 lõige 2¹.

Punktiga 54 muudetakse § 31 lõiget 3 ja millega viiakse säte kooskõlla jäätmete raamdirektiivi artikli 11 lõikega 1 ning artikli 20 lõikega 1. Säte nimetab jäätmeliigid, s.o paberi-, papi-, metalli-, plasti- ning klaasijäätmed mille liigiti kogumise korralduse peab kohaliku omavalitsuse üksus tagama ning hiljemalt 1. jaanuarist 2025 tekstiili ja kodumajapidamises tekkivate ohtlike jäätmete liigiti kogumise.

Tulenevalt KOKS § 6 lõikest 1 on kohaliku omavalitsuse ülesandeks muu hulgas korraldada vallas või linnas heakorda ja jäätmehooldust. JäätS § 12 lõike 2 järgi on kohalikul omavalitsusel jäätmehoolduse arendamisel oma haldusterritooriumil juhtiv roll.

Euroopa kohaliku omavalitsuse harta (edaspidi *EKOH*) nõuab artikli 3 lõike 1 järgi, et kohaliku omavalitsuse võimuorganitel oleks nii õigus kui ka võime seaduse piires ja kohalike elanike huvides korraldada ja juhtida valdavalt osa nende vastutusalasse kuuluvast ühiskonnaelust. *EKOH* artikkel 4 lg 3 järgi riigi kohustusi täidavad üldjuhul eelistavalt kodanikule kõige lähemal seisvad võimuorganid. Kohustuste määramisel mõnele teisele võimuorganile peaks kaaluma ülesande ulatust ja iseloomu ning efektiivsuse ja majanduslikkuse nõudeid. Ehk esmakordselt sätestatakse rahvusvahelisel tasandil subsidiaariteedi printsiibi, mille sisuks on see, et mingi ühiskondliku funktsiooni täitmine kuulub suurema ühiskondliku üksuse kompetentsi alles siis, kui väiksem seda täita ei suuda. Kohaliku omavalitsuse staatuse määratlemise kontekstis tähendab see, et riik täidab üksnes neid ülesandeid, mis ei ole kohalikule omavalitsusele jõukohased.¹⁵

Eelnevast tulenevalt on seadusandja andnud kohalikule omavalitsusele juhtiva rolli jäätmehoolduse arendamisel oma haldusterritooriumil. Jäätmekorralduse osutamine (sh liigiti kogumise korraldamine) on kohaliku omavalitsuse olemuslikuks ülesandeks. See puudutab omavalitsuse ülesandeid avaliku ruumi, heakorra, territoriaalplaneerimise ja keskkonnakaitse

¹⁴

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=j%25C3%25A4%25C3%25A4tme%2Btekitaja&docid=207803&pageIndex=0&doclang=et&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=5278543#ctx 1>

¹⁵ Eesti Vabariigi põhiseaduse kommentaar 14 ptk. Kättesaadav arvutivõrgust: https://www.just.ee/sites/www.just.ee/files/elfinder/article_files/pohiseaduse_14_peatukk_kohalik_omavalitsus.pdf

korraldamisel, mida osutatakse tema haldusterritooriumil, arvestades ainult kohaliku spetsiifika ja olles elanikule võimalikult lähedal.

Ka varem on olnud kohaliku omavalitsuse üksusel kohustus korraldada vähemalt paberi-, papi-, metalli-, plasti- ning klaasijäätmete liigiti kogumine. Märgitud kohustused sisaldasid keskkonnaministri 16.01.2007 määruse nr 4 „Olmejäätmete sortimise kord ning sorditud jäätmete liigitamise alused“ § 3 lõike 2 punktides 1–6 ja § 4 lõikes 1². Lisaks sätestas kehtinud JäätS § 31 lõige 3 määritud kohustuse, kuid lisandiga „kui see on tehniliselt, keskkonna seisukohast ja majanduslikult teostatav“. Muudatusega jäetakse kooskõlas jäätmete raamdirektiivi artikkel 11 lõikega 1 JäätS § 31 lõikest 3 välja tekstiosa „kui see on tehniliselt, keskkonna seisukohast ja majanduslikult teostatav“. Erandite tegemine liigiti kogumisest muutub tulenevalt jäätmete raamdirektiivi artikli 10 lõigetest 2 ja 3 ning erandite tegemine täpsustatakse JäätSi § 31 lõikes 5 ning § 42 lõike 2 punktis 2 ja § 71 lõike 2 punktis 11.

Kuna jäätmevoogude liigiti kogumine on sihtarvude saavutamisel kriitilise tähtsusega, on eelnõus ette nähtud haldusjärelevalve sh kohaliku omavalitsusüksuse poolt liigiti kogumise teenuse korraldamise õiguspärasuse osas. Nimelt Keskkonnainspeksioonile antakse eelnõuga pädevus teostada haldusjärelevalvet kõikide kohaliku omavalitsusüksuse jäätmekorraldusega seotud õigusaktide järgimise üle. Sellega tagab riik jäätmekorralduse teenuse osutamise kvaliteedi ning sihtarvude täitmise. Samas võib pidada probleemseks regulatsiooni, kus järelevalve sisaldub seaduses, kuid kohustus seadusest madalama õigusjõuga aktis (ministri määruses).

Eelnõuga tuuakse jäätmete liigiti kogumise korraldus ja täitmise tagamine sõnaselgelt oma haldusterritooriumil vahetu kohaldamise eesmärgil seaduse tasandile ülesandena kohalikele omavalitsustele. Kuivõrd liigiti kogumise kohustus ei muutu ja selle korraldamise kohustus jääb endiselt kohaliku omavalitsuse üksuse pädevuseks, ei too eelnõus liigiti kogumise sätestamine kaasa riski kohalike omavalitsuste õiguste riiveks. Muudatus on sobiv, kuna seda õigustab piisav ühiskondlik vajadus üleriigiliselt ühetaolise organisatsioonilise täitmise järele. Ka ei ole muudel isikutel või muude vahenditega võimalik samaväärset kohustuse täitmise taset sama hästi saavutada. Kohalik omavalitsus suudab kõige paremini, arvestades kohaliku spetsiifika korraldada jäätmehoolduse korraldust kui kohaliku elu küsimuste lahendamist (seda kas iseseisvalt või kokkuleppel huvitatud isikutega), mistõttu on ühtaegu järgitud ka Euroopa kohaliku omavalitsuse harta artikli 4 lõikest 3 tulenevat subsidiaarsuse põhimõtet.

Liigiti võib jäätmeid koguda kohtkogumise, kogukonnapõhise kogumise, vastuvõtusüsteemide või muu kogumiskorra kaudu. Jäätmete liigiti kogumine võimaldab tõsta korduskasutamiseks ettevalmistamise ja ringlussevõtu määra, kvaliteetset ringlussevõttu ja teisese tooraine kasutuselevõttu, et vältida jäätmetöötlust, millega ressursid satuvad jäätmehierarhia madalamatele astmetele. Võrreldes kehtiva seadusega ei määrata kohaliku omavalitsuse üksusele kohustust tagada oma haldusterritooriumil jäätmete sortimine. Jäätmete sortimine on taaskasutustoiming, mida teeb jäätmekäitleja keskkonnaloa alusel ning mille täpsem kirjeldus on kajastatud jäätmekäitleja keskkonnaloas. Kui kohaliku omavalitsuse üksusel on soov täpsustada oma haldusterritooriumil toimuvat jäätmete sortimist, võib ta esitada omapoolsed seisukohad keskkonnakaitseloa menetlusprotsessis. Jäätmete ladestamiseelne töötlemine (näiteks sortimine) on JäätS §-st 35 tulenev kohustus jäätmekäitlejale, kui jäätmeid soovitakse ladestada. Samuti sordib jäätmekäitleja jäätmeid enne taaskasutamist, kui see on vajalik ringlussevõtuks sobivate materjalide eraldamiseks. Seega ei ole kohaliku omavalitsuse üksusel siin enam täiendavat korraldamise vajadust. Kohaliku omavalitsuse üksus ei saa ka näiteks tagada jäätmete sortimist oma haldusterritooriumil, kui tema omavalitsuses ei ole ühtegi jäätmeid sortivat kaitist.

Punktiga 55 lisatakse JäätSi § 31 lõiked 4 ja 5. **Lõikega 4** lisatakse kohaliku omavalitsuse üksusele kohustus korraldada biojäätmete liigiti kogumine tekkekohal. Selle nõudega võetakse üle jäätmete raamdirektiivi artikli 22 lõiked 1 ja 2. Ka varem on olnud kohaliku omavalitsuse üksusel kohustus korraldada biojäätmete liigiti kogumine. Märgitud kohustus sisaldus keskkonnaministri 16.01.2007 määruse nr 4 „Olmejäätmete sortimise kord ning sorditud jäätmete liigitamise alused“ § 3 lõike 2 punktides 5–6 ja § 4 lõikes 1². Küll aga ei olnud varem nimetatud määruses ette nähtud biojäätmete liigiti kogumist tekkekohalt.

Selleks, et vältida jäätmetööstust, millega ressursid satuvad jäätmehierarhia madalamatele astmetele, ning edendada jäätmete ringlussevõttu, on oluline biojäätmel muudest olmejäätmetest eraldi koguda. Seni on kohaliku omavalitsuse üksused hõlmanud biojäätmel korraldatud jäätmeeveoga osaliselt, näiteks alates teatud korterite arvuga kinnistutel või ettevõtetes, kus tekib biojäätmel nädalas teatud kogus. On ka kohaliku omavalitsuse üksuseid, kus biojäätmel ei ole korraldatud jäätmeeveoga seni üldse hõlmatud. Edaspidi peab olema elanikel ja ettevõtetel olenemata korterite, istekohtade vm arvust ja tekkekogusest võimalik biojäätmel jäätmeevedajale üle anda. Kui biojäätmel on võimalik tekkekohal ringlusse võtta ning kinnistul on olemas võimalused kodukompostimiseks, ei pea toimuma biojäätmel äravedu. Kohaliku omavalitsuse üksus peab aga olema veendunud, et kinnistul tõepoolest biojäätmel kompostimine ja ka saadud materjali on võimalik kasutada nõuetekohaselt, et oleks tagatud biojäätmel segaolmejäätmete või muude jäätmel hulka mitte sattumine. Biojäätmel liigiti kogumise rakendumist on selgitatud punktis 113. Kohaliku omavalitsuse üksusel on ühtlasi õigus lubada koos biojäätmeltega koguda samasuguste biolagunemis- ja kompostimisomadustega jäätmel, mis vastavad Euroopa standarditele või samaväärsetele riiklikele standarditele pakendite taaskasutamise kohta kompostimise või biolagundamise teel. Sellised on näiteks standardile EN 13432 vastavad biolagunevad ja komposteeruvad pakendid. Kui käitluskohal on võimekus selliste jäätmel kompostimiseks ja kohaliku omavalitsuse üksus jäätmehoolduseeskirjas biojäätmeltega koos muude biolagunevate materjalide kogumist täpsustab, on vaja ka elanikke teavitada, et nad oskaksid otsida pakenditelt infot ja määrgiseid standardite kohta ning oleksid kursis, millised on kompostimiseks sobilikud jäätmel.

Lõikega 5 lisatakse, et kohaliku omavalitsuse üksus võib sama paragrahvi lõigetes 3 ja 4 toodud liigiti kogumise korral jäätmekavas ja jäätmehoolduseeskirjas ette näha erandid, kui on täidetud vähemalt üks lõikes 5 nimetatud tingimustest. Erandid, millistel juhtudel võib liigiti kogumise korraldamise kohustusest kõrvale kalduda tulenevad jäätmel raamdirektiivi artikli 10 lõikest 3. Kuigi jäätmel liigiti kogumise kohustuse kohaselt on nõutav, et jäätmel hoitakse liigist ja laadist lähtudes eraldi, võib teatavat liiki jäätmel koos koguda, tingimusel, et see ei takista jäätmel kvaliteetset ringlussevõttu ega muud taaskasutamist kooskõlas jäätmehierarhiaga.

Üldisest jäätmel liigiti kogumise kohustusest võib kõrvale kalduda ka muudel nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel, mida kohaliku omavalitsuse üksus analüüsib kohalikke olusid arvestades. Näiteks juhul, kui teatavate jäätmeevoogude liigiti kogumine põhjustaks kõrvalistes ja hõredalt asustatud piirkondades negatiivset keskkonnamõju, mis kaalub üles selle üldise keskkonnakasu või toob kaasa ebaproportsionaalsed majanduslikud kulud. Halvasti ligipääsetavates piirkondades või asukohtades, kus teekoormus ei võimalda raskete jäätmeeautode ligipääsu, tuleb alternatiivina kaaluda väiksemate autode (mikrobusside) kasutamist ja küla või mitme majapidamise tarbeks ühise jäätmemaja rajamist, kus liigiti kogumine on võimalik.

Samuti võib teatud liiki jäätmel koos koguda, kui on tagatud, et jäätmekäitluskohas, kuhu jäätmel suunatakse, toimub jäätmel sortimine, mille järgselt on võimalik jäätmel korduskasutuseks ette valmistada, ringlusse võtta või teha muid taaskasutamistoiminguid, kusjuures nende toimingute tulemus on sellise kvaliteediga, mis on võrreldav liigiti kogumisel saavutatavaga. Näiteks on võimalik kohaliku omavalitsuse üksustel,

taaskasutusorganisatsioonidel ja jäätmevedajatel leppida omavahel kokku, et teatud jäätmete liigiti kogumine ühildatakse materjalipõhiselt pakendijäätmete kogumisega (eeldusel, et mittepakendijäätmete kogumise eest kehtestatava tasu kannab jäätmevaldaja). Sellist lahendust saab kasutada ainult jäätmete tekkekohalt kogumisel, mitte ühildades pakendijäätmete avalikust võrgust kogumisega.

Majanduslikel põhjustel jäätmete liigiti kogumise korraldamisest erandite rakendamisel tuleb võtta arvesse liigiti kogumise üldist majanduslikku kasu, sealhulgas välditud otseseid kulusid ning kulusid, mis on tingitud segaolmejäätmete kogumise ja töötlemise negatiivsest mõjust keskkonnale ja tervisele, teiseste toorainete müügist saadavat tulu ja selliste materjalide jaoks turgude loomise võimalust, samuti jäätmetekitajate ja toodete tootjate makseid, mis võivad jäätmekäitlussüsteemide kulutõhusust veelgi parandada. Liigiti kogumisest majanduslikel põhjustel tehtav erand peab sisaldama arvutuslikku analüüsi, mis tõendab, et teatud jäätmete liigiti kogumisega kaasnevad kohaliku omavalitsuse üksuse territooriumil ebaproportsionaalselt suured majanduslikud kulud, arvestades muuhulgas saastaja maksab põhimõtet. Arvestada tuleb, et liigiti kogudes saavutatakse ringlusse võtuks parema kvaliteediga materjali kogumine, mis vähendab keskkonna- ja tervisekahju kulusid.

Punktiga 56 muudetakse JäätSi § 34 lõiget 1, millega viiakse prügila termin kooskõlla prügiladirektiivi artikli 2 punktiga g. Senine eitavas vormis termini sõnastus tekitas praktikas sageli segadust. Eelnõus kasutatakse prügilaks määratlemise ning välistamise tingimuste loetelus direktiivile sarnast liigendust ning seetõttu on säte paremini loetav. Tegemist ei ole sisulise muudatusega, vaid ümbersõnastamisega sätte rakendamisel ilmenud ebaselgusest lähtuvalt. Jätakuvalt loetakse prügilateks neid jäätmekäitluskohti, kuhu jäätmetekitaja ladestab jäätmed nende tekkekohal. Samuti käsitletakse rohkem kui aasta möödudes prügilana neid neid jäätmekäitluskohti, kus keskkonnalooga on määratud taaskasutustoimingu koodina vaid R13 ning keskkonnaloas ei ole määratud edasist taaskasutamise või kõrvaldamise toimingut. Kui keskkonnaluba aga käsitleb lisaks R13-le ka järgmist taaskasutus- või kõrvaldamistoimingut, muutub koht prügilaks alles pärast seda, kui kolme aasta jooksul ei ole tehtud ettenähtud taaskasutust või ühe aasta jooksul kõrvaldamistoimingut.

Punktiga 57 tunnistatakse kehtetuks § 34 lõige 3, kuna lõike sisu on **punktiga 56** viidud üle lõikesse 1.

Punktiga 58 muudetakse JäätSi § 35 pealkirja ning lõike 1 sisu. Muudatusega võetakse üle prügiladirektiivi artikli 5 lõike 3 punkt f, mille kohaselt on prügilasse keelatud ladestada jäätmeid, mis on eelnevalt töötlemata ning jäätmeid, mis on liigiti kogutud, et neid korduskasutamiseks ette valmistada või ringlusse võtta. Erandina on lubatud prügilasse ladestada neid jäätmeid, mis tekivad liigiti kogutud jäätmete töötlemisjärgses protsessis ja mille ladestamine annab jäätmehierarhia kohaselt keskkonnale ohutuima tulemuse. Muudetud prügiladirektiivi põhjenduspunkt nr 10 ütleb, et jäätmete ladestamist prügilatesse on vaja järkjärgult vähendada, et vältida kahjulikku mõju inimese tervisele ja keskkonnale ning tagada majanduslikult väärtuslike jäätmematerjalide järkjärguline ja tõhus taaskasutusse võtmine jäätmete nõuetekohase käitlemise kaudu ja kooskõlas jäätmehierarhiaga. Muudetud prügiladirektiivi põhjenduspunktides 6 ja 7 rõhutatakse, et jäätmete ladestamise suurem piiramine, alustades jäätmevoogudest, mille suhtes kohaldatakse liigiti kogumist, nagu plasti-, metalli-, klaasi-, paberi- ja biojäätmed, annaks selget keskkonnaalast, majanduslikku ja sotsiaalset kasu. Suure osa olmejäätmeist moodustavad biolagunevad olmejäätmed. Töötlemata biolagunevate jäätmete prügilatesse ladestamisega kaasneva kasvuhoonegaaside heite, pinna- ja põhjavee, mulla ja õhu reostuse tõttu on sellel märkimisväärne kahjulik keskkonnamõju. Seetõttu tuleb neid käidelda sobivaimal viisil, sealhulgas stabiliseerida jäätmete orgaanilist osa, eraldada biojäätmed ning koguda paber ja papp eraldi, et vähendada nii palju kui võimalik

selliste jäätmete prügilasse ladestamise kahjulikku mõju keskkonnale ja inimese tervisele. Kuigi JäätSi kehtiv § 134 juba sätestab sihtkogused biolagunevate jäätmete ladestamise vältimiseks, on asjakohane kehtestada lisapiirangud ning keelata ringlussevõtu eesmärgil liigiti kogutud jäätmete ladestamine.

Punktiga 59 asendatakse § 35² lõikes 1 sõna „ladestamiseks“ sõnaga „ladustamiseks“. Ladestamine on tegevus, mis toimub prügilas. Kaevandamisjäätmeheidlat ei käsitleta prügilana, seega ei toimu seal ka ladestamist.

Punktiga 60 tunnistatakse kehtetuks JäätSi § 36 lõige 3. Sätte eesmärk oli tagada liigiti kogutud jäätmete järelsortimine, et vähendada olmejäätmete ladestamist ja tagada, et ladestamise korral ladestataks sortimisjääke ehk mitte korduskasutuseks ettevalmistamiseks, ringlussevõtuks või muuks taaskasutamiseks sobilikke jäätmeid. Liigiti kogutud jäätmete ladestamise piirangud ja nõuded kehtestab edaspidi JäätSi § 35 lõige 1. Segaolmejäätmete sortimise kohustus on jätkuvalt sätestatud § 36 lõikes 1.

Punktiga 61 muudetakse JäätSi § 36 lõiget 5 ja tehakse volitusnormis terminoloogiline muudatus ning viiakse volitusnormi sõnastus vastavaks selle alusel kehtestatud keskkonnaministri määruse reguleerimisalale, lisades volituse olemäätmete liigiti kogumise korra kehtestamiseks.

Punktiga 62 muudetakse § 39 lõiget 2 ja asendatakse tekstiosa „kohaliku omavalitsuse üksuses“ tekstiosaga „vastava kavaga hõlmatud territooriumil“. Muudatus on vajalik, et tagada tegevuskavas või jäätmekavas ülevaade olemasolevast olukorrast, seada eesmärgid ja sõnastada tegevused kogu vastava kavaga hõlmatud ala ulatuses (valdkonna tegevuskava puhul kogu riigi ning kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava puhul kogu kohaliku omavalitsuse üksuse territooriumi kohta).

Punktidega 63 ja 64 muudetakse § 39 lõike 3 punkte 1–5 ja 7–9. Täpsustatakse ja lisatakse andmeid, mida peab sisaldama valdkonna tegevuskava (senist riigi jäätmekava asendav tegevuskava) ning kohaliku omavalitsuse jäätmekava. Nii valdkonna tegevuskavas kui ka kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekavas käsitletakse jäätmehoolduse olukorda, jäätmehoolduse korraldamise ja tõhustamise eesmärgid ning eesmärkide saavutamise meetmeid, sealhulgas vajalike investeeringuid ja toimivaid rahastusmudeleid, mida pakuvad ELi rahastusfondid, nii riigi kui ka kohaliku omavalitsuse seisukohast. Lisaks olemasolevatele kogumissüsteemidele tuleb laiemalt kirjeldada olemasolevat jäätmete käitlemistaristut. Seoses uute taaskasutamise- ja kõrvaldamiskohtade rajamise ja olemasolevate sulgemise vajadusega antakse hinnang selleks vajalikele investeeringutele ja muudele rahalistele vahenditele. Tegevuskava ja jäätmekavad peavad hõlmama piisava põhjalikkusega muu hulgas selliste jäätmete teket ja käitlemist, milleks on kehtestatud erikord ning mis vajab sellest tingituna suuremaid investeeringuid ja läbimõeldumat visiooni. Samas peavad nii riigi jäätmealane tegevuskava kui ka kohaliku omavalitsuse üksuste jäätmekavad olema tulevikku suunatud ja käsitlema selliste jäätmevoogude käitlemist ja taristut, mis võivad teadustulemuste ja uue tehnoloogia põhjal lähiajal lisanduda. Ringmajandusmudelile üleminekul saab jäätmetest üha sagedamini tooraine uute toodete tootmiseks. Muu hulgas peavad tegevus- ja jäätmekavad andma ülevaate kriitilise tähtsusega tooraine olulise sisaldusega jäätmete käitlemisest. Jäätmete raamdirektiivi põhjenduspunkt nr 36 selgitab, et teatavad toorained on ELi majanduse jaoks väga tähtsad ja nende varu tagamine on seotud suure riskiga. Selleks, et tagada selliste toorainete tarnekindlus ning kooskõla tooraineid käsitleva algatusega, mille Euroopa Komisjon esitas oma 4. novembri 2008. a teatises „Tooraineid käsitlev algatus – majanduskasvu ja tööhõive seisukohast kriitiliste vajaduste rahuldamine“ ja tooraineid käsitleva Euroopa innovatsioonipartnerluse eesmärkide ja sihtmääradega, on ette nähtud, et liikmesriigid võtavad

meetmeid, et edendada kriitilise tähtsusega toorainete peamisteks allikateks olevate toodete korduskasutamist ja vältida nende materjalide muutumist jäätmeteks. Sellega seoses on Euroopa Komisjon 13. septembri 2017. aasta teatises „ELi 2017. aasta kriitiliste toorainete loetelu“ kehtestanud Euroopa Liidu jaoks toorainete nimekirja, mida vaadatakse korrapäraselt üle.

Tegevuskava ja jäätmekavad peavad andma hinnangu uute kogumissüsteemide loomise vajadusele riigi seisukohalt kui ka omavalitsuse vajadusele ise määrata uusi süsteeme, võtma arvesse, milliseid materjale ja millistes piirkondades liigiti kogutakse, millised on meetmed selle toimimise parandamiseks ja milliseid erandeid on liigiti kogumisest tehtud.

Punktiga 65 täiendatakse JäätSi § 39 lõiget 3 punktidega 11–14. Saavutamaks olmejäätmete ladestamise vähendamise soovitud piirmäärani, tuleb kavades esitada ringlussevõtuks või muuks taaskasutamiseks sobivate jäätmete, eelkõige olmejäätmete ja biolagunevate jäätmete ladestamise vähendamise plaan ning ladestamise piiramiseks võetud meetmed. Samuti peavad kavad sisaldama pakendite ja pakendijäätmete käitlemise kava. Nõue riigi jäätmekavas (valdkonna tegevuskavas) kajastada pakendite ja pakendijäätmete käitlemise kava eripeatükina tuleneb pakendidirektiivi artiklist 14. Valdkonna tegevuskavas ja kohaliku omavalitsuse üksuste jäätmekavades seatakse asjakohased kvalitatiivsed ja kvantitatiivsed näitajad ja sihtmäärad ning arvestatakse ka juba seatud ringlussevõtu sihtmäärasid.

Samuti peavad kavad hakkama sisaldama prügistamise, sealhulgas mereprügi tekkimise vähendamise ja koristamise erimeetmeid. Mereprügiga seonduvaid probleeme ja lahendusi käsitledes on võimalik lähtuda Eesti merestrateegiast ja selle meetmekavast. Merkeskkonnas, aga ka jõgedes ja siseveekogudes olev prügi on üha suurem üleilmne ja sageli piiriülene probleem ning vajalikud on tegevused, mille eesmärk on peatada mereprügi teke. Mereprügi vähendamine on üks peamistest meetmetest ÜRO kestliku arengu 14. eesmärgi saavutamiseks, mille kohaselt tuleb kestliku arengu saavutamiseks kaitsta ja kasutada säästvalt ookeane, meresid ja mereressursse. MTÜ Hoiu Eesti Merd läbi viidud projekti „Merelise prügi seire Eesti rannikualadel 2017-2018“¹⁶ käigus kogutud seireandmete analüüsi tulemusel leiti erinevate materjalide osakaalud seirealadele ladestunud mereprügi koguhulgast aastatel 2017–2018:

- 1) plastikesemed (57%);
- 2) klaas- ja keraamikaesemed (11%);
- 3) metallist valmistatud esemed (9%);
- 4) vahtplastist esemed (6%);
- 5) puidust esemed (5%);
- 6) paber ja kartong (4%);
- 7) sünteetilisest kummist esemed (3%);
- 8) muust materjalist esemed või identifitseerimatud fragmendid (2%);
- 9) tekstiilesemad (2%);
- 10) orgaanika (2%) .

Võrreldes perioodiga 2014–2015 on plastprügi osakaal rannikualadel tõusnud 54%-lt 66%-le. Valdavas osas moodustab mereprügi plast, sh ühekordselt kasutatav plast. Ühekordselt kasutatavate plasttoodete hulka kuuluvad mitmesugused kiire käibega tarbekaubad, mis visatakse pärast ühekordset otstarbekohast kasutamist ära, mida võetakse harva ringlusse ja mis tekitavad prügi. Ka märkimisväärset osa kalapüügivahenditest ei koguta pärast kasutamist nende edasiseks käitlemiseks kokku. Roll prügistamise, sealhulgas mereprügi vähendamises ja koristamises on ka kohalikel omavalitsustel, sealhulgas kohalikel omavalitsustel, kus puudub merepiir. Prügistamise vähendamise ja koristamise meetmed sõltuvad kohaliku omavalitsuse

¹⁶ http://hem.ee/wp-content/uploads/2019/05/Projekti-6865_aruanne-2017-2018.pdf

üksusest ning sellest, kas ja millised puhkealad, avalikud pargid, rannad, veekogud jm on kohaliku omavalitsuse üksuse territooriumil, kuidas on juba varem prügistamise probleemiga tegeletud (näiteks ühekordselt kasutatavate plastnõude kasutamise piiramine avalikel üritustel, prügikastide paigaldamine randadesse, sadamatesse või puhkealadele, teavitus- või koristamiskampaaniad) jm.

Punktides 63–65 kajastatud muudatustega võetakse üle jäätmete raamdirektiivi artikli 28 lõiked 3 ja 5 ning artikli 29 lõiked 1, 2 ja 2a.

Punktiga 66 lisatakse JäätSi § 39 lõiked 3¹ ja 3². Jäätmehierarhia kohaselt on jäätmetekke vältimine kogu jäätmevaldkonna võtmekoht. Iga tegevuse juures tuleb rakendada kõiki sobivaid jäätmetekke vältimise võimalusi. Selleks et jäätmetekke vältimist laiemalt koordineerida ja kogu riigi tasandil eesmärgi seada, koostatakse valdkonna tegevuskava juurde eraldi jäätmetekke vältimise kava. See ei ole uus nõue, selline kava kuulub ka kehtiva jäätmekava 2014–2020 juurde, edaspidi aga täpsustub selle sisu. Kava kirjeldab olemasolevaid jäätmetekke vältimise meetmeid ning nende tõhusust. Lisaks sisustatakse täiendavad jäätmetekke vältimise ühtsed näitajad, tegevused ja sihtmäärad. Eraldi kehtestatakse toidujäätmete tekke vältimise eriprogramm. Samuti tuleb esitada riigi tasandil valdkonna tegevuskavas ülevaade riigi territooriumile toodavate ja sealt välja veetavate jäätmete kohta ning anda hinnang riikidevaheliste jäätmevoogude suundumusele. **Lõikes 3²** loetletakse allikad, kus esitatud vahendid ja näidismetmed võetakse jäätmetekke vältimise programmi koostades arvesse.

Punktiga 67 asendatakse JäätSi § 42 lõike 2 sissejuhatavas lauseosas tekstiosa „§ 39 lõikes 3“ tekstiosaga „§ 39 lõike 3 punktides 1–14“. Asendamine on vajalik, kuna kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava ei pea sisaldama ülevaadet riigi territooriumile toodavate ja sealt välja veetavate jäätmete kohta ega hinnangut riikidevaheliste jäätmevoogude arengu kohta, nagu näeb ette § 39 lõike 3 punkt 15.

Punktiga 68 täiendatakse JäätSi § 42 lõike 2 punkti 2 ning lisatakse viide § 31 lõikele 5, kus on loetletud jäätmete liigiti kogumisel lubatud erandeid. Kui kohaliku omavalitsuse üksus soovib jäätmete liigiti kogumisel rakendada erandeid, tuleb seda käsitleda ja põhjendada kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekavas. Erandite tegemist ei pea jäätmekavas käsitlema, kui jäätmeid kogutakse liigiti ja erandeid ei tehta. Kui kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekavas ei käsitleta § 31 lõikes 5 toodud tingimustel erandite tegemist, siis erandeid rakendada ei ole lubatud. Sättega võetakse osaliselt üle jäätmete raamdirektiivi artikli 10 lõige 3.

Punktiga 69 täiendatakse JäätSi § 42 lõiget 2 punktiga 4 ja lisatakse, et juhul kui rakendatakse § 31 lõikes 5 sätestatud erandeid, sisaldab kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava lisaks eranditele analüüsi, mis hõlmab erandite rakendamise põhjendust ja väidetavaid vabastamise asjaolusid ja nende aluste esinemist. Kohaliku omavalitsuse üksus saab liigiti kogumisest teha erandeid ainult sellisel juhul, kui analüüsiga on tõendatud vastavus § 31 lõike 5 tingimustele. Jäätmete liigiti kogumise kohustusest võib kõrvale kalduda ainult põhjendatud juhtudel, näiteks juhul, kui teatavate jäätmevoogude liigiti kogumine põhjustaks kõrvalistes ja hõredalt asustatud piirkondades negatiivset keskkonnamõju, mis kaalub üles selle üldise keskkonnakasu või toob kaasa ebaproportsionaalsed majanduslikud kulud. Selliste juhtumite hindamisel tuleb võtta arvesse liigiti kogumise üldist majanduslikku kasu, sealhulgas välditud otseseid kulusid ning kulusid, mis on tingitud segaolmejäätmete kogumisel ja töötlemisel avalduvast negatiivsest mõjust keskkonnale ja tervisele, teiste toorainete müügist saadavat tulu ja selliste materjalide jaoks turgude loomise võimalust, samuti jäätmetekitajate ja toodete tootjate makseid, mis võivad jäätmekäitlussüsteemide kulutõhusust veelgi parandada. Analüüsi puudumisel ei tohi kohaliku omavalitsuse üksus talle antud liigiti kogumise nõudeid eirata. Analüüsi ei pea koostama ja jäätmekavale lisama, kui jäätmeid kogutakse liigiti ja erandeid ei tehta.

Punktiga 70 täiendatakse JäätSi § 43 lõike 1 esimest lauset pärast sõna „muudatuste“ sõnadega „, sealhulgas käesoleva seaduse § 31 lõikes 5 nimetatud erandite“. Edaspidi hõlmab jäätmekava ajakohastamine ka § 31 lõikes 5 nimetatud erandite tegemist.

Punktiga 71 täiendatakse JäätSi § 43 lõigetega 5 ja 6. **Lõikega 5** lisatakse, et kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava ja JäätSi § 42 lõike 2 punktis 4 nimetatud analüüs tuleb ajakohastada vähemalt iga viie aasta järel. Kuna jäätmete raamdirektiivi artikli 10 lõikest 3 tulenev erandite tegemise võimalus antakse kohaliku omavalitsuse üksustele, peab kohaliku omavalitsuse üksus tagama ka, et erandid vaadatakse korrapäraselt üle. Seda tehakse jäätmekava regulaarsel ajakohastamisel. Erandite ülevaatamisel võetakse arvesse liigiti kogumise häid tavasid ja jäätmekäitluses toimunud muud arengut. **Lõikega 6** lisatakse, et omavalitsusüksuse jäätmekava ajakohastatakse vajaduse korral aasta jooksul valdkonna tegevuskava või omavalitsuse üksuse arengukava kinnitamisest arvates. Jäätmekava ajakohastamise vajadus ilmneb juhul, kui valdkonna tegevuskavas või omavalitsuse üksuse arengukavas on tehtud muudatusi, mida tuleb kajastada jäätmekavas.

Punktiga 72 muudetakse JäätSi paragrahvi 55 ning luuakse lõiked 1–5. **Lõikega 1** kehtestatakse nõue, et kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava eelnõu esitatakse enne selle vastuvõtmist kooskõlastamiseks Keskkonnaametile. Keskkonnaamet kooskõlastab või keeldub jäätmekava eelnõu kooskõlastamisest 30 päeva jooksul jäätmekava eelnõu saamisest arvates. **Lõikega 2** lisatakse, et Keskkonnaametil on õigus keelduda jäätmekava eelnõu lõike 1 kohasest kooskõlastamisest, kui see ei vasta seaduse § 39 lõikes 3 ja §-s 42 esitatud nõuetele. **Lõikega 3** lisatakse, et kooskõlastamisest keeldumise korral esitab Keskkonnaamet põhjendatud seisukoha keeldumise põhjuste kohta, tuues välja seaduse § 39 lõikes 3 ja §-s 42 sätestatud nõuetele vastavuse puudused või asjaolud, mis on aluseks jäätmekava eelnõu kooskõlastamata jätmisele. JäätSi seni kehtinud redaktsiooni nõue, et kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava eelnõu esitatakse enne selle vastuvõtmist Keskkonnaametile arvamuse avaldamiseks, tõi kaasa olukorra, kus kava kehtestamine ei eeldanud, et riigiasutused kava sisuga nõustuksid ja arvamuse andmine võis jääda mittesiduvaks. Vältimaks olukorda, kus kohalike omavalitsus üksuste kehtestatavad kavad jäävad liialt üldsõnaliseks ja formaalseks, on tarvis rakendada hoobasid kohaliku omavalitsuse üksuste korralekutsumiseks. Lisatakse tähtaeg, mille jooksul Keskkonnaamet jäätmekava kooskõlastab või jätab kooskõlastamata. Keskkonnaamet hindab muu hulgas kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava eelnõu vastavust JäätSi § 31 lõikes 5 ja § 42 lõike 2 punktis 4 sätestatud nõuetele. Kooskõlastamata jäetud jäätmekava eelnõu teistkordsel esitamisel peavad täiendatud kohad eelnõus olema selgelt eristatavad, või kaaskirjas välja toodud, mis hõlbustab Keskkonnaameti tööd jäätmekava eelnõu menetlemisel, sealhulgas vähendab spetsialistil uuendatud dokumendi kontrollimisele kuluvat tööaega.

Punktiga 73 muudetakse JäätSi § 59 ning luuakse lõige 3, lisades, et kohaliku omavalitsuse üksus ei või jäätmekava heaks kiita, kui Keskkonnaamet ei ole seda kooskõlastanud.

Punktidega 74 ja 75 muudetakse §-s 60 ohtlike jäätmete segamist käsitlevaid sätteid. Erinevate ohtlike jäätmete omavahel või muude jäätmetega segamise keeld on vajalik ennekõike, et hoida ära tõsine negatiivne mõju keskkonnale ja inimeste tervisele. Lisaks on jäätmete ringlussevõtt ja taaskasutamine raskendatud, kui ohtlikud jäätmed on segatud ning nende omadused ja kvaliteet teadmata. Segunenud jäätmeid, sealhulgas ohtlikke jäätmeid, mille koostis, omadused ja liik pole teada, peab ettevaatusprintsipi kohaselt käsitlema kui ohtlikke jäätmeid ja käitlema neid rangete keskkonnakaitsenõuete kohaselt. Kui jäätmed on segatud ebeaseaduslikult ja JäätSi § 60 lõike 1 nõudeid rikkudes, on selle eest ette nähtud karistusmeetmed, kuid see ei vabasta isikut segatud ohtlikute jäätmete eraldamisest ja lahutamisest, kui see on tehniliselt teostatav ja vajalik tervisele või keskkonnale tekkida võiva ohu vältimiseks. Ohtlikke jäätmeid

tohivad käidelda ainult need isikud, kellel on selleks väljastatud keskkonnakaitseluba, kes rakendavad töös parimat võimaliku tehnikat ja kõrgeid kvaliteedinõudeid. Muudatustega võetakse üle jäätmete raamdirektiivi artikli 18 lõikes 3 esitatud põhimõtted.

Punktiga 76 muudetakse JäätSi § 61 lõiget 1. Muudatus on seotud varem üle võetud jäätmete raamdirektiivi artikli 18 lõike 2 põhimõtte täpsustamisega. Artikli kohaselt tohib erandina ohtlike jäätmepõhiste segade omavahel või tavajäätmepõhiste segade või mis tahes aine või materjaliga, kui jäätmepõhiste segab isik, kes on saanud selleks loa, välditakse negatiivset mõju keskkonnale ja inimese tervisele ning segamine on vastavuses parima võimaliku tehnikaga. Võrreldes seni kehtinud JäätSi sättega täpsustatakse viidet §-le 29 ja lisatakse viide lõikele 3 parima võimaliku tehnika rakendamise kohta. Seejuures jäetakse välja põhimõte, et ohtlike jäätmepõhiste segamine on lubatud, kui see on tehniliselt ja majanduslikult põhjendatud. Tehniline ja majanduslik põhjendus ei saa olla argument, millega lubatakse ohtlike jäätmepõhiste segada, kuna see võib kaasa tuua selliste ohtlike jäätmepõhiste, mille käitlemisel on tarvis rakendada erimeetmeid ning mille käitlemine võib osutada jäätmepõhiste iseloomu arvestades üsna kalliks, segamise tavajäätmepõhiste või muude jäätmepõhiste, et lahjendada jäätmepõhiste või muuta jäätmepõhiste koodi ning sel teel suunata ohtlikud jäätmepõhiste selle liigi jaoks sobimatusse jäätmepõhiste käitlusprotsessi.

Punktiga 77 muudetakse paragrahvi 62 pealkirja eesmärgiga viia paragrahvi pealkiri ja sisu vastavusse.

Punktiga 78 asendatakse sõna „vaheladustamine“ sõnaga „ladustamine“. JäätSis kasutatakse läbivalt sõna ladustamine ning eraldi vaheladustamist ei ole jäätmepõhiste käitlustoiminguna määratletud. Ladustamine on taaskasutustoiming R13.

Punktiga 79 muudetakse § 65¹ lõikeid 4 ja 5. Muudatuste eesmärk on tagada, et erinevate omadustega vanaõli liike (nt mineraalõli ja sünteetiline õli) ei segataks omavahel ega muude jäätmepõhiste. Vanaõli liigiti kogumine ja selle muud liiki jäätmepõhiste või ainetega segunemise vältimine on oluline, et tagada vanaõli töötlemisel keskkonnale ohutuim tulemus. Vanaõli töötlemisel tuleks eelistada regenereerimist või muid ringlussevõtutoiminguid, mis annavad keskkonnale samaväärse või ohutuima üldise tulemuse kui regenereerimine. Muudatustega võetakse üle jäätmepõhiste raamdirektiivi artikli 21 muudatused.

Punktiga 80 täiendatakse JäätSi § 71 lõiget 2 punktiga 1¹ ja lisatakse, et kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmepõhiste eeskiri peab sisaldama valdkonna eest vastutava ministri määramises nimetatud olmejäätmete liigiti kogumise korda. Valdkonna eest vastutava ministri määrus on eelnõu mõistes keskkonnaministri 16.01.2007 määrus nr 4 „Olmejäätmete sortimise kord ning sorditud jäätmepõhiste liigitamise alused“. Olmejäätmete sortimisel tekkekohas tuleb liigiti koguda paber ja kartong, plastid, metallid, klaas, biolagunevad jäätmepõhiste, bioloogiliselt mittelagunevad aia- ja haljastujäätmepõhiste, pakendid, puit, tekstiil, suurjäätmed (nt mööbel), probleemtoodete jäätmepõhiste (nt lambid, patareid, elektroonikaseadmed) ja ohtlikud jäätmepõhiste. Jäätmepõhiste eeskiri peab sisaldama kõikide nimetatud jäätmepõhiste kogumise korraldust. Eraldi nimetatakse jäätmepõhiste liigid, mis on hõlmatud korraldatud olmejäätmeveoga tekkekohalt kogumisega, ja jäätmepõhiste liigid, mille kogumine toimub jäätmepõhiste jaamade või -punktide kaudu.

Punktiga 81 täiendatakse JäätSi § 71 lõike 2 punkti 8 ja lisatakse, et kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmepõhiste eeskiri peab sätestama jäätmepõhiste kogumiskoha või -kohad, kuhu tuleb korraldatud jäätmepõhisteveoga hõlmatud jäätmepõhiste nende edasivedamiseks toimetada, sealhulgas annab teavet korduskasutamiseks ettevalmistamise kohtadest. Jäätmepõhiste kogumiskoht (kohad) ei pea tingimata olema sama kohaliku omavalitsuse territooriumil, millelt jäätmepõhiste kogutakse. Jäätmepõhiste kogumiskoht või -kohad võivad olla piirkondlikud ja paikneda teise omavalitsuse

territooriumil, kuid need peavad olema jäätmehoolduseeskirjas nimetatud, et anda elanikele teavet. Sättega võetakse osaliselt üle raamdirektiivi artikli 11 lõike 1 nõuded.

Punktiga 82 täiendatakse JäätSi § 71 lõiget 2 punktiga 11 ja lisatakse, et kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmehoolduseeskiri peab sisaldama jäätmete liigiti kogumise ja sortimise arendamise nõudeid koos tähtaegadega jäätmeliikide kaupa ja § 31 lõikes 5 sätestatud erandeid. Sättega võetakse üle jäätmete raamdirektiivi artikli 10 lõiked 2 ja 3.

Punktiga 83 täiendatakse JäätSi § 71 lõiget 2 punktiga 14 ja lisatakse, et kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmehoolduseeskiri peab sätestama tekkekohal sorditud ehitus- ja lammutusjäätmete, nagu puidu, betooni, telliste, plaatide, keraamika, kivide, metalli, klaasi, plasti ja kipsi kogumiskohad, mis asuvad kohaliku omavalitsuse üksuse haldusterritooriumil. Sättega võetakse osaliselt üle jäätmete raamdirektiivi artikli 11 lõige 1, mille kohaselt liikmesriigid võtavad meetmeid, et tagada ehitus- ja lammutusjäätmete sortimise süsteemide loomine. Piirkonnad, kus vastavaid jäätmejaamu veel ei ole, seisavad vajaduse ees jäätmejaamad rajada või olemasolevaid laiendada, mis vähendab nimetatud jäätmeliikide ebaseaduslikku loodusesse ladustamist. Jäätmejaamade rajamist on jätkuvalt kavas toetada SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse kaudu. Kohaliku omavalitsuse üksus võib ehitus- ja lammutusjäätmete kogumist korraldada ka lepingupartnerite kaudu.

Punktiga 84 muudetakse § 71 lõiget 3, millega eraldatakse seni kehtinud redaktsiooni sisust jäätmehoolduseeskirjale arvamuse avaldamise sätete Keskkonnaameti osa muudest põhimõtetest. Jäätmehoolduseeskirjale arvamuse avaldamise sätted tervishoiuteenuste osutaja jäätmete käitlemise korrale ja veterinaarteenuste osutaja jäätmete käitlemise korrale sisustatakse edaspidi lõikes 8. **Lõige 3 sätestab edaspidi**, et kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmehoolduseeskirja eelnõu esitatakse enne selle vastuvõtmist kooskõlastamiseks Keskkonnaametile. Keskkonnaamet kooskõlastab või keeldub jäätmehoolduseeskirja eelnõu kooskõlastamisest 30 päeva jooksul jäätmehoolduseeskirja eelnõu saamisest arvates.

Punktiga 85 täiendatakse JäätSi § 71 lõigetega 4–8. **Lõige 4** sätestab, et Keskkonnaametil on õigus keelduda jäätmehoolduseeskirja eelnõu § 71 lõike 1 kohasest kooskõlastamisest, kui see on vastuolus sama paragrahvi lõikes 2 sätestatud nõuetega. **Lõikega 5** lisatakse, et kooskõlastamisest keeldumise korral esitab Keskkonnaamet põhjendatud seisukoha keeldumise kohta, tuues välja § 71 lõike 2 nõuetele vastavuse puudused või asjaolud, mis on jäätmehoolduseeskirja eelnõu kooskõlastamata jätmise aluseks. Kooskõlastamata jäetud jäätmehoolduseeskirja eelnõu teistkordsel esitamisel peavad täiendatud kohad eelnõus olema selgelt eristatavad, või kaaskirjas välja toodud, mis hõlbustab Keskkonnaameti tööd jäätmehoolduseeskirja eelnõu menetlemisel, sealhulgas vähendab spetsialistil uuendatud dokumendi kontrollimisele kuluvat tööaega.

Lõikega 6 lisatakse, et kohalik omavalitsus ei või jäätmehoolduseeskirja heaks kiita enne kooskõlastuse saamist Keskkonnaametilt. JäätSi § 71 lõike 3 varasem nõue, et kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmehoolduseeskiri esitatakse enne selle vastuvõtmist Keskkonnaametile arvamuse avaldamiseks, tõi kaasa olukorra, kus eeskirja kehtestamine ei eeldanud, et riigiasutused eeskirja sisuga nõustuksid ja arvamuse andmine võis jääda mittesiduvaks. Jäätmehoolduseeskirja eelnõu kooskõlastamise menetlemisel Keskkonnaametis on toodud analoog kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava eelnõu kooskõlastamisega. **Lõige 7** ei ole sisult uus säte, vaid sisaldab tervishoiuteenuste osutaja jäätmete käitlemise korrale ja veterinaarteenuste osutaja jäätmete käitlemise korrale arvamuse avaldamise sätteid, mis varem olid sisustatud lõikes 3.

Punktiga 86 täpsustatakse JäätS § 116 lõikes 2 jäätmealase arvestuse pidamise korda. Senine kord pidas arvestust tekkinud ja käideldud jäätmete üle, kuid kuna korduskasutamiseks ettevalmistamise või ringlussevõtu tulemusel on tegemist juba toodete, materjalide või ainetega, mis ei ole enam jäätmed, peab isik pidama arvestust ka nende liigi ja omaduste üle. Seda on vaja selleks, et ettevõtte teaks, millised on tema tegevuses tekkinud jäätmed või asjad, ning oskaks oma tegevust paremini hinnata ning teha olulisi otsuseid tehnoloogia või partnerite valikul. Lisaks on ettevõttes peetav arvestus oluline algallikas järelevalveasutusele, kes jäätmealase arvestuse ja algdokumentide alusel kontrollib isiku tegevuse seaduslikkust, sealhulgas seda, kas jäätmete lakkamise protsess ja saadud toode vastab kehtestatud kriteeriumidele ja kvaliteedinõuetele (nt tükisuurus, koostis jne). Jäätmealase arvestuse ja selle alusel koostatav iga-aastane jäätmearuanne on aluseks sihtmäärade saavutamise arvutamisel ning riigi kohta koostatud ning esitatud ametlikus statistikas. Muudatusega võetakse üle jäätmete raamdirektiivi artikli 35 punkt 1.

Punktiga 87 muudetakse JäätSi 11. peatüki pealkirja, kuna haldusjärelevalve lisamisega muutub peatüki reguleerimisala.

Punktiga 88 täiendatakse JäätSi § 119 lõikega 2¹. Nimetatud paragrahvis täpsustatakse asutused, kes teevad järelevalvet JäätSi nõuete täitmise üle. Lõikega 2¹ lisatakse kohaliku omavalitsuse üksusele või asutusele pädevus teha eelnõukohase JäätSi paragrahvis 29¹ sätestatud nõuete täitmise järelevalvet. Ehitiste lammutamine on osa ehitusseadustiku alusel toimuvast tegevusest, mille järelevalve on suuremas osas kohaliku omavalitsuse üksuse pädevusse jääv valdkond. Kohaliku omavalitsuse üksusel on ehitusteatiste, ehituslubade ja ehitusdokumentide põhjal ülevaade ehitustegevusest. Seega kajastub eelnõukohase JäätSi paragrahvis 29¹ nimetatud tegevus kohaliku omavalitsuse üksuse menetletavates dokumentides ning kohaliku omavalitsuse üksus omab ülevaadet toimuvast ja saab vajaduse korral kontrollida keskkonnainõudeid ehitustegevuses ja hoonete lammutamisel. Sätte tõhusaks rakendamiseks peavad kohaliku omavalitsuse üksuse ehitusvaldkonna ja keskkonnavaldkonna eest vastutavad ametnikud tegema koostööd (ehitusvaldkonna dokumentide menetlemise kaasatakse keskkonnaspetsialist).

Punktiga 89 tunnistatakse kehtetuks JäätS § 119 lõige 3, mille kohaselt ei tehta järelevalvet ohtlike jäätmete tekkimise üle kodumajapidamises. Jäätmete raamdirektiivi artikli 20 lõike 1 kohaselt peavad kodumajapidamised sisse seadma tekkivate ohtlike jäätmete eraldi kogumise ning see määratakse edaspidi kindlaks kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmehoolduseeskirjas. Seega, et tagada selle kohustuste täitmise kontroll, ei ole hetkel kehtiv säte asjakohane. Kohaliku omavalitsuse üksusele jääb kehtima JäätS § 119 lõikes 4 sätestatud kohustus teha oma haldusterritooriumil pidevat järelevalvet jäätmehoolduseeskirja täitmise üle.

Punktiga 90 täiendatakse JäätSi § 119 lõigetega 11 ja 12. **Lõikega 11** sätestatakse kohaliku omavalitsuse üksusele kohustus teha probleemtoodetest tekkinud jäätmete tagasivõtmise ja kogumise järelevalvet. Probleemtoodetest tekkinud jäätmete kogumiseks on tootja kohustatud rajama kogumiskohad kohaliku omavalitsuse üksuse hallatavatesse jäätmejaamadesse või tootja müügikohtadesse (nt patareide ja väikeelektroonika kogumiskastid kauplustes) ning informeerima isikuid tekkinud jäätmete tagasivõtu kohta. Probleemtoodetest tekkinud jäätmete kogumine on tootja kohustus ning jäätmete äraandmine peab olema jäätmevaldajale tehtud võimalikult mugavaks. Mida tõhusam on probleemtoodetest tekkinud jäätmete kogumissüsteem, seda tõhusam on ka jäätmete liigiti kogumine kohaliku omavalitsuse üksuse haldusterritooriumil. Selline kohustus ning järelevalve on samamoodi sätestatud ka PakS-s, kus omavalitsusel on kohustus teha pakendijäätmetest tekkinud jäätmete tagasivõtu ja kogumise järelevalvet. **Lõikega 12** sätestatakse järelevalve teostamise pädevus Terviseametile JäätS § 21¹ nõuete järgimise üle ehk Euroopa Kemikaaliameti andmebaasi andmete esitamise üle.

Kontrollitavad objektid ja kontrolli strateegia määrab Terviseamet vastavalt enda ohuproгноosile, tööplaanile ja korrale. Andmebaasi täitmise kohustus ja järelevalve rakenduvad alates 5. jaanuarist 2021. Terviseamet on Eestis REACH-määruse nõuete täitmise üle järelevalvet koordineeriv asutus. Terviseameti pädevuses on järelevalve tegemine REACH- ja CLP-määrusega aine ja segu tootjale, importijale ning toote valmistajale esitatud kohustuste ja nõuete ning ainele, segule ja tootele esitatud nõuete täitmise üle nende valmistaja ja importija juures ning hulgimüügis. Hetkel kehtib REACH-määruse artikli 7 lõike 2 kohaselt toodete tootjatel või importijatel kohustus teavitada Euroopa Kemikaaliametit juhul, kui väga ohtlikku ainet (SVHC ainet) sisaldub tootes koguses üle ühe tonni tootja või importija kohta aastas ning aine sisaldus on üle 0,1 massiprotsendi. Samuti on tarbijatel õigus neid andmeid küsida. Tegemist on REACH-määruse kohase nõudega, mille osas on juba praegu järelevalve õigus Terviseametil. Kuivõrd Euroopa Kemikaaliameti andmebaasi andmete esitamine puudutab REACH-määruse alusel kandidaatanimekirja SVHC ainete lisamist ning nendega seotud nõudeid, on asjakohane anda järelevalveõigus Terviseametile. Nagu on selgitatud käesoleva seletuskirja punktis 26, ei ole andmebaasi andmete esitamine täiesti uus nõue. Sarnased andmed peavad juba varasemalt olema tarneahelas olemas ning nende üle järelevalve teostamiseks on pädev olnud Terviseamet. 2019. a turujärelevalve programmis¹⁷ on kirjeldatud, et turujärelevalve käigus kontrollib Terviseamet muuhulgas teabevahetust tarneahelas ning Euroopa Kemikaaliameti teavitamist. Viimased Terviseameti turujärelevalve tulemused REACH- ja CLP-määruste nõuete kontrollimisel näitavad, et 2018. a 9 kuuga tegi Terviseamet toodetega seotud kontrollide kokku 143, millest testiti 5 toodet. Terviseametil on seoses SVHC ainetega seotud reguleerimise ning nõuete täitmise osas vajalik pädevus ning kogemused tarneahelas teabevahetuse ning Euroopa Kemikaaliametite teavituste kontrollimisel. Lisaks omab Terviseamet ligipääsu ka konfidentsiaalset infot sisaldavatele Euroopa Kemikaaliameti andmebaasidele, mis võimaldab tutvuda vajaliku infoga järelevalve tegevuste planeerimisel. Oluline on märkida, et eraldiseisvalt direktiivide ülevõtmise eelnõust on plaanis 2020. aastal alustada laiemalt kemikaalivaldkonda ja tooteid puudutavate järelevalvepädevuste ülevaatust.

Punktiga 91 muudetakse JäätSi § 119¹.

Lõikega 1 lisatakse riikliku järelevalve erimeetmete ja erisuste loetellu korrakaitseaduse (edaspidi KorS) § 34 toodud erimeede, mis sätestab jälgimisseadmetiku kasutamise. Täiendus on vajalik, kuna iga-aastaselt koristab ainuüksi Riigimetsa Majandamise Keskus riigimetsast tuhandeid tonne olme-, ehitus- ja lammutusjäätmeid. Selleks, et prügistajate vastu tõhusamalt võidelda, on vajalik riiklikus järelevalves kasutada parimat saadaolevat tehnikat. Tänapäeval on saadaval erinevaid salvestavaid kaameraid, mis lülituvad sisse, kui sisseehitatud liikumisandur registreerib kaamera vaateväljas liikumise. KorS § 34 lg 1 kohaselt võib politsei või seaduses sätestatud juhul muu korrakaitseorgan ohu väljaselgitamiseks ja tõrjumiseks või korrarikkumise kõrvaldamiseks kasutada avalikus kohas toimuva jälgimiseks pilti edastavat või salvestavat jälgimisseadmetikku. KorS § 54 kohaselt on avalik koht määratlemata isikute ringile kasutamiseks antud või määratlemata isikute ringi kasutuses olev maa-ala, ehitis, ruum või selle osa, samuti ühissõiduk. Riigikohtu praktikas käsitletakse avaliku kohana kohta, kuhu on ligipääs kolmandatel isikutel, kes ei ole õigusrikkujaga isiklikult seotud (vt nt Riigikohtu kriminaalkolleegiumi 16. detsembri 2014. a otsus väärteloasjas nr 3-1-1-88-14, p 6.2, 17. septembri 2009. a otsus kriminaalasjas nr 3-1-1-69-09, p 8 ja 21. mai 2007. a otsus kriminaalasjas nr 3-1-1-7-07, p 7.1). Arvestades eeltoodut, kasutatakse JäätS alusel riikliku järelevalve teostamisel kaameraid riigile kuuluval või reformimata maal ning juurdepääsuteed

¹⁷ Turujärelevalve programmid koostatakse iga-aastaselt ning avalikustatakse Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kodulehel: <https://www.mkm.ee/et/tegevused-eesmargid/siseturg/kvaliteedi-infrastruktuur>

tähistatakse KorS § 34 lõikes 4 sätestatud korras teabetahvlitega. Järelevalve raames saadud foto- või videomaterjali kasutatakse jäätmeid keskkonda viinud isikute tuvastamiseks ning vastutusele võtmisel tõendusmaterjalina süüteo toimepanemise kohta.

Lõikega 2 antakse Keskkonnainspeksioonile õigus nõuda vajaduse korral tootja või tootjate ühenduse kulul finantsjuhtimise ja probleemtooteregistrisse esitatud andmete audiitorkontrolli.

Lõike 3 kohaselt probleemtooteregistrisse esitatud andmeid õigsust kontrollib vandeaudiitor audiitortegevuse seaduse tähenduses.

Lõige 4 sätestab, et probleemtooteregistrisse esitatud andmete kontrollimine korraldatakse piiratud kindlustandva töövõtuna audiitortegevuse seaduse tähenduses.

Punktiga 92 täiendatakse JäätS § 119² lõikega 9. Täiendus on vajalik, et täpsustada riiklikus järelevalves kontrollproovide võtmisega seotud kulude hüvitamist. Keskkonnainspeksioon võtab järelevalve käigus erinevaid kontrollproove, et kontrollida, kas isiku tegevus vastab kehtestatud normidele. Näiteks veeseaduse alusel teostatava järelevalve raames võetakse heitvee ja reovee proove, JäätSi alusel võetakse proove remonditöökodades ruumide kütmiseks kasutatavast kütteõlist. Praktikast on väärteto- ja haldusmenetlused omavahel läbipõimunud: kui riikliku järelevalve menetluse käigus tekib ohukahtlus, saadetakse ained ekspertiisi. Ekspertiisi tulemusest saadakse alus väärtetoimenetluse alustamiseks. Ekspertiisiakti saab lisada väärtetoimikusse. Kui ekspertiisiaktis jõutakse tulemusele, millest selgub, et nõudeid ei ületata ning rikkumist ei ole, maksab ekspertiisi selle tellija ning väärtetoimenetlust ei alustata. Ekspertiisikulude kandmine korraldusorganiga poolt on põhjendatud olukorras, kus ekspertiisi käigus nõuetele mittevastavust ei tuvastata. Samas jätkub riiklik järelevalvemenetlus, mille raames võib Keskkonnainspeksioon koostada ettekirjutuse korrarikkumise kõrvaldamiseks.

Taolise nõude esitamise aluse lisamine ei ole kehtivas õigusruumis uus meede. Näiteks TNVS § 56 lõikes 7 on sätestatud, et turujärelevalveasutusel on õigus võtta ettevõtjalt turule lastud toote näidis tasuta selle ohutuse või nõuetele vastavuse kontrollimiseks ning vajaduse korral tellida toote ohutuse või nõuetele vastavuse kindlakstegemiseks ekspertiis. Ekspertiisi kulud kannab turujärelevalveasutus. Kui tuvastatakse, et toode ei ole ohutu või ei vasta nõuetele, hüvitab ettevõtja ekspertiisi dokumentaalselt tõendatud kulud.

Punktiga 93 täiendatakse JäätSi § 119⁶ ja antakse Keskkonnainspeksioonile haldusjärelevalve pädevus kohaliku omavalitsuse üksuse tegevuse üle.

Riigil ei ole alati võimalik ja ka otstarbekas teostada kõiki avalik-õiguslikke haldusülesandeid oma asutuste kaudu (valitsusasutuste või valitsusasutuste hallatavate riigiasutuste kaudu). Seepärast antakse osa avalik-õiguslikke haldusülesandeid seadusega üle iseseisvatele õigussubjektidele, avalik-õiguslikele juriidilistele isikutele, kes muutuvad sellega avaliku halduse kandjateks. Seda protsessi nimetatakse detsentraliseerimiseks. Detsentraliseerimine tähendab lõplikku otsustusõiguse üleandmist iseseisvatele õigussubjektidele ning see sisaldab endas olulisi demokraatlikke väärtusi. Siin viiakse otsustamine võimalikult lähedale neile, keda otsused puudutavad. Nimetatud avaliku halduse kandjate eesmärgipärane ja efektiivne funktsioneerimine avaliku halduse organisatsioonis tagatakse riikliku järelevalvega (õiguspärasuse ja otstarbekuse-efektiivsuse järelevalve), mida teostavad asutused, kellele on selline pädevus antud seadusega. Et käsitletavat avaliku halduse kandjad ei kuulu riigi

haldusorganisatsiooni hierarhilisse süsteemi, siis Vabariigi Valitsusel ja valitsusasutustel puudub pädevus nende üle teenistusliku järelevalve teostamiseks.¹⁸

Vabariigi Valitsuse seaduse (VVS) § 75³ lg 1 järgi teostab kohalike omavalitsusüksuste haldusaktide üle järelevalvet Justiitsministeerium. VVS § 75³ lg 3-11 sätestatud menetlussätteid kohaldatakse juhul, kui järelevalvemenetlust viib läbi Rahandusministeerium või valdkondlikus eriseaduses ette nähtud juhul valdkonna eest vastutav ministeerium.¹⁹ Seega KKI poolt läbiviidavale järelevalvemenetlusele kohaldatakse VVS § 75³ lõigetes 3–11 sätestatud menetlussätteid.

Selleks, et tagada kohaliku omavalitsusüksuse teenuse osutamise kvaliteet jäätmekäitluse korraldamisel, mis aitab omakorda saavutada jäätmete taaskasutamise sihtarvude täitmist, on eelnõuga järelevalve ülesanded kavandatud jätta valdkondliku järelevalve valdkonna eest vastutavale valitsemisala asutusele.

Euroopa Komisjoni 24.09.2018 aruanne²⁰ jäätmeid käsitlevate EL õigusaktide rakendamise kohta, mis sisaldab sh varajase hoiatamise aruannet liikmesriikidele, kelle puhul on ohus 2020. aastaks püstitatud olmejäätmete korduskasutamiseks ettevalmistamise ja ringlussevõtu eesmärgi täitmine, järgi on Eestil sihtmäärade saavutamisel üheks takistuseks see, et Eestil pole tõhusaid vahendeid, millega sundida valdu ringlussevõtu eesmärke täitma.

Aruandes on Eestile sihtmäära saavutamise soovitusena mh tehtud ettepanek kehtestada valdade tasandil kohustuslikud eesmärgid kas ringlussevõtu või võimalike jäätmejääkide jaoks (olenevalt andmete kättesaadavusest) koos rahatrahviga valdadele, kes eesmärke ei täida. Seetõttu tuleb valdkondlikus seaduses ette näha haldusjärelevalve pädevus valitsemisala asutusele koos järelevalve korruga ning tegemist on erinormiga VVSis sätestatud üldnormist.

Nii nähakse eelnõus haldusjärelevalve pädevus ette valdkonnaministeeriumi valitsemisala asutusele Keskkonnainspeksioonile, kes peab valdkondlikku järelevalvet läbi viima samadel tingimustel, nagu seda viib läbi Justiitsministeerium, ehk mitte ületama järelevalve pädevusraamistikku. Järelevalvet saab teostada vaid haldusakti seaduslikkuse üle ning välistatud on haldusakti andmise otstarbekuse kontroll. Sellega tagab riik teenuse osutamise kvaliteedi jäätmete taaskasutamise sihtarvude täitmise saavutamisel ja täita jäätmete raamdirektiivi muudatustega seatud sihtarvud olmejäätmete korduskasutamiseks ettevalmistamisele ja ringlussevõtule. Valdkondliku ministeeriumi asutusele järelevalve ülesannete täitmise viimine võimaldab teha järelevalvet maakondades ühetaoliselt ning seeläbi mõjutada osutatavate teenuste kvaliteeti ühtmoodi.

¹⁸ K. Merusk. Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. 4. täiend. vlj. Tallinn: Juura, 2017. Põhiseaduse § 86 kommentaar. – Ü. Madise jt (toim). Kättesaadav arvutivõrgust: <https://www.pohiseadus.ee/index.php?sid=1&p=86#c4.1>.

¹⁹ Maavalitsuste tegevuse lõpetamisest tulenev Vabariigi Valitsuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seadus 432 SE seletuskiri, lk 20-21.

²⁰ Jäätmete raamdirektiivi muudatuse art 11b lg 1 järgi koostab komisjon mh direktiivi art 11 lõikes 3 sätestatud sihtmäärade saavutamise kohta aruanded ning sama artikli lõike 2 punkti b järgi sisaldab aruanne loetelu liikmesriikidest, kelle puhul on oht, et neid sihtmäärasi ei saavutata vastava tähtaja jooksul, koos asjakohaste soovitustega asjaomasele liikmesriigile.

Kuivõrd järelevalve ulatus ei muutu ja järelevalve jääb endiselt valitsusasutuste pädevuseks, ei too eelnõus haldusjärelevalve sätestamine valitsemisala asutusele kaasa riski kohalike omavalitsuste õiguste ebamõistlikuks riiveks.²¹

Järelevalve esemeks kohaliku omavalitsusüksuse tegevuse osas on:

- 1) kohaliku omavalitsusüksuse haldusakti õiguspärasuse kontroll – kas omavalitsus rikkus haldusakti andes seadust või väljus kaalutlusõiguse piirest;
- 2) seaduses sätestatud juhtudel ja ulatuses valduses oleva riigivara kasutamise seaduslikkuse ja otstarbekuse kontroll;
- 3) kohaliku omavalitsusüksuse tegevusetus (HMS § 106) haldusakti väljaandmisel.

Keskkonnainspeksioonil õigus kontrollida seadusega kohalikule omavalitsusele pandud või kohaliku omavalitsuse poolt halduslepinguga võetud ülesannete täitmist (nt haldustoimingud (HMS § 106), üksikjuhtumi reguleerimiseks sõlmitud halduslepingud (HMS § 95), otstarbekus vms). Järelevalvealusteks haldusaktideks (HMS § 51) on ka osa- ja eelhaldusaktid (HMS § 52). Lisaks volikogu otsustele ja valitsuse korraldustele laieneb järelevalve ka muudele kohaliku omavalitsusüksuse haldusaktidele (valitsuse struktuuriüksused, asutused).²²

Kui Keskkonnainspeksioon avastab, et kohalik omavalitsusüksus on vandanud, kasutanud või käsitanud riigivara ebaseaduslikult või ebaotstarbekalt, teeb ta Riigikontrollile või uurimis- või muule pädevale asutusele ettekande ning edastab koos ettekandega ka tema käsutuses olevad seda tõendavad dokumendid ja muud materjalid (VVS § 75³ lg 10).

Haldusjärelevalve õiguse Keskkonnainspeksioonile andmine ei too kaasa põhimõttelisi muudatusi tema töökorralduses. Õiguse kontrollida seadusega kohalikule omavalitsusüksusele pandud või kohaliku omavalitsusüksuse poolt halduslepinguga võetud keskkonnakaitse- ja -kasutusala ülesannete täitmist sätestab juba täna kehtiv keskkonnajärelevalve seaduse § 7 lõige 1. Samas praegune kohati madal kontroll on osalt tingitud õigusaktides sätestatu ebakonkretsusest, mis annab võimaluse õigusnorme mitmeti tõlgendada. Seega valdkonnapõhine järelevalvemenetlus on kasutusel ka täna, kuid haldusjärelevalve andmisega Keskkonnainspeksioonile vajalikud tegevused konkretiseeruvad ja muudatus tagab sellise võimaluse olemasolu üheselt mõistetavuse.

Punktidega 94–109 muudetakse JäätS vastutussätteid. Mitmed vastutusätted on kokku pandud või välja jäetud, sest nende tegevuste või toimingute korral on tõhusam sunniraha ja asendustäitmise rakendamine. Samuti on tõstetud maksimaalset võimalikku rahalise karistuse määra. Muudatustega võetakse ühtlasi üle jäätmete raamdirektiivi artikli 36 punkt 1.

Vastutussätete ülevaatomisel ja hindamisel kaaluti:

- 1) kas saab täiel määral haldussundi kohaldada;
- 2) kas nõude rikkumisel on tegu või toiming tehtud ja midagi enam muuta või tagantjäreli parandada ei saa või ei ole enam võimalik puudust kõrvaldada;
- 3) kas nõue tuleb direktiivist, EL määrusest või muust rahvusvahelisest lepingust;
- 4) kas vastutussäte on juba karistusseadustikus (edaspidi *KarS*) või mõne muu eriseadusega kaetud.

Kuigi paljud väärtekoosseisud võiks sisuliselt liigitada ka üldiselt ühte vastutussättesse (jäätmehooldusnõuete rikkumine §-s 120), oleks selline käsitus vastuolus direktiividest

²¹ Maavalitsuste tegevuse lõpetamisest tulenev Vabariigi Valitsuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seadus 432 SE seletuskiri, lk 18 ja 20-21.

²² Ü. Madise, jt. Eesti Vabariigi Põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne, juura 2012, § 160, lk 884.

(näiteks direktiividest 2000/53/EÜ, 2006/21/EÜ, 2006/66/EÜ, 2008/98/EÜ, 2012/19/EL) tuleneva kohustusega liikmesriikidele kehtestada karistused, mida kohaldatakse nende direktiivide alusel vastu võetud riigisiseste õigusnormide rikkumise korral. Seda põhjusel, et § 120 säte on liiga üldine ning isik ei saa aru, kas rikkumise korral võib ta konkreetse teo eest karistada saada või mitte. Paljud koosseisud on alles jäetud ka seetõttu, et selle koosseisu alla liigitatakse eri nõuete rikkumisi, mis oma olemuselt on väga erinevad. Osadele nendest tegevustest ja toimingutest on võimalik rakendada haldussundi, mõnede tegevustele ja toimingutele aga mitte. Samuti ka tegevusi või toiminguid, millele on võimalik ettekirjutuse ja sunniraha määramine, kuid ei ole võimalik asendustäitmine.

Eelnõus on kokku pandud mitmed vastutussätted, mille rikkumise sisu on oma olemuselt sarnane, samuti karistuse määrad. Need on:

- tava- ja ohtlike jäätmete käitlemine keskkonnaloata, kui luba oli nõutav, või loa nõudeid (sh jäätmekäitluskoha või jäätmeoidla kasutamine ja sulgemine) rikkudes;
- tootjavastutuse nõuete, sealhulgas probleemtootest tekkinud jäätmete ning tagasivõtmise, kogumise ja taaskasutamise kohustuse rikkumine (sarnane muudatus on ka PakS vastutussätetes, vt § 2 p 47);
- segaolmejäätmete sortimise nõuete rikkumine ja jäätmete ladestamisega seotud nõuete rikkumised;
- riikidevahelise jäätmeveoga seotud rikkumised;
- kaevandamisejäätmete käitlemisega seotud rikkumised;
- jäätmete põletamine või jäätmete keskkonda viimine.

Mitmed seni JäätSis olnud vastutussätted on sellised, mille teokoosseis on toodud KarS §-s 279 ja §-s 280. KarS § 279 näeb ette vastutust riikliku ja haldusjärelevalve takistamise eest sellisel kujul, mis ei võimaldanud järelevalve teostamist ning § 280, kui esitatakse haldusorganile valeandmeid ning eraldi vastutussättena ka, kui valeandmete esitamine on toime pandud eesmärgiga saada ametlik dokument, omandada õigus või vabaneda kohustusest. Antud rikkumiste puhul on kohtuvälisel menetlejal võimalik vastutusättena rakendada KarS vastutussätteid ning JäätSis ei ole vajalik sisustada andmete esitamisega seotud vastutussätteid.

Alates 1. jaanuarist 2015 on KarS § 47 kohaselt võimalik kohaldada väärteo korral maksimaalse rahatrahvina füüsilisele isikule 300 trahviühikut ning juriidilisele isikule 400 000 eurot. Väärteokoosseisude hindamisel vaadati üle ka maksimaalsed karistumäärad. Arvestades üldist elukalliduse tõusu on selge, et juriidilisele isikule ette nähtud maksimumtrahvimäär kuni 32 000 eurot ei täida enam oma karistusõiguslikku eesmärki. Otstarbekas on tõsta ka juriidilisele isikule ette nähtud rahatrahvi ülemmäära. Jäätmete raamdirektiivi artikkel 36 kohustab liikmesriike kehtestama tõhusaid, proportsionaalseid ja hoiatavaid karistusi direktiivi sätete rikkumiste eest, sealjuures ei peeta alati silmas kuriteokaristusi. Tõstes juriidilisele isikule määratava rahatrahvi maksimummäära, on sisuliselt võimalik vältida ülekriminaliseerimist – ka väärteo eest oleks võimalik juriidilisele isikule mõista tõsine karistus, selleks pole tingimata vaja kriminaalvastutust ette näha.

Muudatuste juures tuleb tähelepanu juhtida ka asjaolule, et eelnõuga püütakse saavutada seda, et karistusõiguslik sekkumine oleks *ultima ratio* e äärmuslik abinõu. See tähendab, et tühisemate rikkumiste puhul enam üldjuhul väärteovastutust ette ei nähta. Ka see põhjendab omakorda rahatrahvi määra tõstmise vajadust. Uus ja oluliselt kõrgem rahatrahvi maksimummäär on mõeldud erandina eelkõige teatud spetsiifiliste rikkumiste jaoks, kus on rikkumise laadist tulenevalt oluline mõista tõhus karistus ning kus senine maksimaalselt 32 000-eurone karistus seda ei ole (nt jäätmete põletamine, kontrollimatu ladestamine prügilasse, jäätmete viimine keskkonda või konkurentsioiguse rikkumisega seotud väärteod).

Oluline on, et tegemist on küll rahatrahvi ülemmäära muutmisega, kuid see ei tähenda automaatselt, et vastavate rikkumiste eest mõistetavad karistused peavad saama maksimummääras rakendatud. Pigem annab see paindliku võimaluse rakendada sellise suurusega rahatrahvi, mis tõepoolest täidaks oma eesmärgi ehk sunniks kohustatud isikut täitma käesoleva seaduse nõudeid. Rikkumise eest karistust mõistes tuleb arvestada konkreetseid asjaolusid: isiku süüd, kergendavaid ja raskendavaid asjaolusid, eri- ja üldpreventsiooni jne.

Seega, arvestades karistuse määramise põhimõtteid ja ebaseadusliku tegevusega põhjustatud otsest mõju keskkonnale, samuti põhimõtet, mille kohaselt ei tohi süütegu end majanduslikult ära tasuda, on JäätS vastutussätetes sanktsioonide ülemmäärade tõstmine vajalik, et võimaldada direktiivis toodud eesmärgi ellu viia ja erinevate süütegude eest määrata süüteo raskusele ja ulatusele vastav rahatrahv. Eelnõu kohaselt on maksimaalsed rahatrahvimäärad selliste ebaseaduslike tegevuste puhul, kui rikkumisega on põhjustatud otsene mõju keskkonnale, näiteks jäätmed on viidud ebaseaduslikult keskkonda, ladestatud selliseid jäätmeid prügilasse, mis on keelatud või toimub jäätmete põletamine. Samuti on valitud sanktsioonide ülemmäär selliste rikkumiste puhul, kui on rikutud ohtlike jäätmetega seotud õigusnorme ning keskkonnavalda või riikidevahelise jäätmeveo nõudeid.

Kontrollimatu jäätmekäitlus ja prügistamine vajab tõhusat järelevalvet ning tõhusaid karistusmeetmeid. Arvestades karistuse määramise põhimõtteid, on JäätS alusel juriidilistele isikutele määratud karistused küll kooskõlas kehtiva õiguse ja kohtupraktikaga, kuid ei ole kooskõlas põhimõttega, et süütegu ei tohi end ära tasuda. On üldteada asjaolu, et jäätmete käitlemine on kulukas tegevus, mistõttu selles valdkonnas liiguvad suured rahasummad. Eraldi tasub välja tuua tegevus ohtlike jäätmete käitlemise valdkonnas, mis on suure keskkonnoahuga ning oluline on järgida eritingimusi, mis tagavad ohu tekkimise vältimist tervisele või keskkonnale. Lisaks ka ohtlike jäätmete transpordiga tekivad täiendavad keskkonnoahud, mille vältimiseks samuti tuleb rangelt järgida õigusaktidega ja rahvusvaheliste lepingutega sätestatud korda. Rikkumiste puhul, kus tegemist on suure süüga toime pandud tegudega on karistamine igati põhjendatud ja peaks omama ka üldpreventiivset iseloomu ja motiveerima tegema pingutusi seaduse nõuete järgimiseks. Viimastel aastatel on paralleelselt seadusliku jäätmemajandusega välja arenenud ebaseaduslik jäätmekäitlus, kus isik taotleb Keskkonnaametist jäätmeloa mõnesaja tonni vaheladustamiseks, selle loa alusel võtab jäätmetekitajatelt jäätmeid vastu alla turuhinna ning ladustab jäätmed jäätmeloas määratud platsile. Nõuete kohaselt peaks need jäätmed vaheladustusplatsil sorteerima ja taaskasutatavad jäätmed taaskasutusse suunama, ülejäänud jäätmed jäätmekäitlejatele kõrvaldamiseks üle andma, kuid sageli seda ei tehta. Vastu võetud jäätmetest sorteeritakse välja vaid materjal, mida on lihtne eraldada ning millel on oluline positiivne väärtus, ülejäänud jäätmed jäävad sinna, kuhu need on toodud. Sellise tegevusega võetakse jäätmekäitlusest välja kahekordne raha – kõigepealt maksavad jäätmetekitajad jäätmete vastuvõtmise eest ning lisaks müüb jäätmed vastu võtnud isik edasi positiivse väärtusega jäätmed. Kui ebaseaduslik tegevus avastatakse, on kokku kuhjatud kümneid tuhandeid tonne jäätmeid ning ettevõtte kas likvideeritakse või lastakse pankrotti. Reeglina ettevõtte nimel vara ei ole, kõik tehingud ja tasud makstakse sularahas ja kinnistu, kuhu jäätmed kuhjati, kuulub kellelegi teisele. Samad isikud loovad uue ettevõtte, millele taotletakse uus jäätmeluba ja ring algab algusest. Kirjeldatud skeemi viimaste aastate tuntuimad juhtumid on Raadi lennuväljale kogutud rehvid (ca 17 000 tonni), Tallinnas Silikaltsiidi tn reformimata maale ladestatud jäätmed (ca 15 000 tonni), Tallinnas Betooni põik 2c territooriumile ladestatud (peamiselt) ehitus-lammutusjäätmed (üle 10 000 tonni).

Teine viimastel aastatel üha enam silma jäänud ja sagenenud juhtumid puudutavad kütusejäätmetega seonduvat tegevust. Kütuste hoidmisel mahutites tekib aja jooksul mahutite põhja sete, mis on ohtlik (nii tervisele kui keskkonnale) jääde ja mille nõuetekohane käitlemine

on kallis. Siin „tulevad appi“ ettevõtted, kes võtavad jäätmed vastu odavamalt. Kütusejäätmete puhul on kasutusel peamiselt kaks skeemi. Esimese puhul eraldatakse vastuvõetud jäätmetest vesi ja paks lahustumatu sete, vesi valatakse maha, sete pakitakse ja ladustatakse mõnda maha jäetud küüni või muus ehitises või maetakse maha, kasutatav osa segatakse kütusesse ning müüakse katlamajadele. Teise skeemi puhul võetakse kütusejäätmekäitluseks, paberil näidatakse, et jäätmed läbivad korrektse puhastamise toimingud, kuigi tegelikult viiakse vastu võetud jäätmed otse terminali, kus need segatakse käitlemata kujul uuesti kütusesse.

Kuna §-ga 120 sätestatud jäätmetekke vältimise ja jäätmehoolduse nõuete rikkumise koosseisu alla liigituvad väga erinevad tegevused või toimingud või tegevusetus, on otstarbekas tõsta ka maksimaalse rahatrahvi suurus, mis oleks rohkem proportsionaalne seaduse nõuete rikkumisega kokku hoitava võimaliku kasu suurusega. Kui näiteks ettevõtja rikub jäätmekäitluskoha (näiteks prügilat) sulgemise nõudeid, võib ta kokku hoida kümneid tuhandeid eurosid, mida oleks tegelikult pidanud kulutama nõuetekohaste sulgemistöödele. Järelevalveasutus saab diskretsiooniõigusega otsustada, kui suurt rahatrahvi ta kohaldab. Juhul, kui tegemist on olulise kahju tekitamisega vms, kohaldatakse juba KarSi.

Karistumäärasid on tõstetud ka tootjavastutuse valdkonnas, et tagada proportsionaalsed maksimaalsed rahatrahvi määrad. Tootjavastutusala kohustuste täitmisega. Tootjad ja tootjate ühendused peavad koguma ja käitlema tootjate poolt turule lastud toodetest tekkinud jäätmed ning omama selleks tegevuseks igal ajal piisavalt rahalisi vahendeid. Seega peab olema maksimaalne karistusmäär suurem kui vajaminevate rahaliste vahendite suurus, et osapooled mõistaksid, et probleemtoodete käitlemata jätmise ja nõuete rikkumine toob kaasa rahatrahvi ning selle maksmine on organisatsioonile kulukam kui õige suurusega rahaliste vahendite omamine.

Punktiga 94 muudetakse § 120 lõikeid 1 ja 2. Muudatusega ei näe antud säte enam eraldi ette vastutust jäätmete ladestamise eest väljaspool jäätmekäitluskohta. Jäätmete ladestamine on tegevus, mida tehakse prügilas, kus jäätmed paigutatakse lademesse. Prügilat käitatakse vaid keskkonnakaitseloo alusel ning ladestamisega seotud nõuete rikkumisel on võimalik edaspidi vastutusele võtta olenevalt rikkumisest tuginedes JäätS §-le 120¹, §-le 126 või tööstusheite seaduse vastutussättele. Kui jäätmete ladestamine või muu jäätmete kõrvaldamine (sh keskkonda viimine) toimub ilma loata, on tegemist juba kas jäätmete ebaseadusliku keskkonda viimise või jäätmeloata käitlemisega. Nimetatud nõuete rikkumise eest on võimalik rakendada vastutussättena eraldi kas JäätSi § 120¹ või § 126⁴. Maksimaalne karistusmäär juriidilisele isikule §-s 120 on edaspidi 3200 euro asemel 100 000 eurot.

Punktiga 95 muudetakse JäätS § 120¹ täpsustatakse nõuete rikkumisi, millisel juhul saab jäätmete käitlemise nõuete rikkumise vastutussätet rakendada. Samuti lisatakse sättesse kompleksloa puudumine jäätmete käitlemiseks või kompleksloa nõuete rikkumine jäätmete käitlemisel. Nii jäätmeloata kui ka kompleksloata jäätmekäitlusala tegevus valdkonnas, milles loa omamine on vajalik, on suure keskkonnohuga tegevus. Samuti kaasneb keskkonnohuga jäätmete käitlemisel rikkudes jäätmeloata või kompleksloa nõudeid. Lisaks on ebaseaduslikult tegutsevatel ettevõtetel konkurentsieelis õiguskäitluse ees. Näiteks jäätmete käitlemisega alustatakse loamenetluse ajal enne loa saamist ja võimalik karistus, mis reeglina on väiksem lepingus sätestatud leppetrahvist, arvestatakse püsikuludesse. Või jäätmeid antakse käitlemiseks üle õigust mitte omavale isikule. Kuna jäätmekäitluse valdkond on üsna suur, hõlmates endas nii jäätmete kogumist, vedamist, taaskasutamist ja kõrvaldamist, sealhulgas vahendaja või edasimüüja tegevust, saab keskkonnale põhjustatud kahju olla väga suur. Rikkumiste puhul, kus tegemist on otsese tahtluse või kavatsusega toime pandud teoga, on rangelt karistamine põhjendatud ja peaks omama ka üldpreventiivset iseloomu. Loata tegevus on üks keskkonnohukumaid tegevusi. Seega peaks maksimaalne

võimalik karistus olema selline, mis on mõjus ka suurettevõttele ja vältima olukorda, kus võimalik karistus arvestatakse püsikuludesse. Antud vastutussätte täiendamine ja karistumäära tõstmine on samuti vajalik, et ära hoida ebaseaduslikke ärilisi tegevusi jäätmevaldkonnas tavajäätmetega, metallijäätmetega jne, kus nõuetekohase jäätmekäitluse eest vastutavad mõlemad osapooled. Jäätmeloata isikutel enamasti puudub nõuetekohane käitluskoht, tehnilised vahendid, oskused ning seetõttu on oht, et jäätmed satuvad looduskeskkonda, neid põletatakse või jäetakse nõuetekohaselt käitlemata, ladestades suurtes kogustes kohas, kus ladestamine on keelatud. Rikkumistega antud valdkonnas (veendumise kohustuse täitmata jätmisega) soodustatakse ebavõrdset konkurentsi õiguskäitlusele käituvate isikute ees. JäätS kohaselt on kõik isikud kohustatud veenduma, kellele nad jäätmeid üle annavad. Sama nõue kehtib ka juriidilistele isikutele, eriti kui nad annavad üle jäätmeid, mis on tekkinud nende majandustegevuse käigus. Seega ei ole oluline, kas juriidiline isik oli teo keelatuses teadlik või mitte, ta peab tegema kõik, et tema valduses olevad jäätmed oleksid üle antud seadusega ettenähtud korras ning nõuetekohaselt käideldud, vastasel juhul soodustab selline tegevus ebaseaduslikku äri jäätmevaldkonnas. Maksimaalne karistumäär juriidilisele isikule §-s 120¹ on edaspidi 32 000 euro asemel 400 000 eurot.

Punktiga 96 täpsustatakse JäätS § 120² vastutussätet. Lisaks registreerimistõendita tegevusele on võimalik vastutusele võtta ka juhul, kui rikutakse registreerimistõendi nõudeid. Täna on olukord, kus JäätS näeb ette vastutuse küll registreerimistõendita jäätmete käitlemise eest, kuid kui isik on enda tegevuse registreerinud ja rikub registreerimistõendiga seatud kohustusi, siis sellise tegevuse eest vastutus puudub. Registreerimistõendi nõuete rikkumine on sarnane jäätmeloata nõuete rikkumisega, ainsaks erisuseks on, et registreerimistõend väljastatakse tegevuste korral, mis ei kahjusta oluliselt keskkonda. Samas on võimalus nõudeid rikkuva tegevusega tekitada kahju nii keskkonnale kui ka saavutada ebaaus konkurentsieelis teiste, õiguskäitlusele jäätmekäitlejate ees. Maksimaalne karistumäär juriidilisele isikule §-s 120² on edaspidi 3200 euro asemel 200 000 eurot.

Punktiga 97 muudetakse JäätS § 120⁵, mis käsitleb JäätS 9. peatükis sätestatud jäätmete riikidevahelise veo nõuete rikkumist. Riikidevaheline jäätmavedu toimub Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses 1013/2006/EÜ jäätmesaadetiste kohta, sätestatud korras. Tavajäätmete veo puhul peab veosega kaasas olema määruse Lisa VII dokument ning muude jäätmete puhul pädeva asutuse poolt väljastatud veoluba, teatis ja saatedokument. Olemasoleva sõnastuse kohaselt saab järeleuasutus vastutussätet rakendada juhul, kui toimub selliste jäätmete vedu, mille jaoks on vajalik veoluba, teatis ja saatedokument, kuid puudus vastutus selliste jäätmete veo nõuete rikkumise eest, mille puhul on vajalik Lisa VII olemasolu. Ebaseaduslik riikidevaheline jäätmavedu on suure riskiga, kuna üle riigipiiri võidakse vedada nii tavajäätmeid, probleemtooteid, elektri- ja elektroonikaseadmeid kui ka ohtlike jäätmeid, mille käitlusvõimsus sihtriigis puudub. Jäätmete riikidevahelisel veol on oluline, et oleks selge jäätmete edasine käitlus sihtriigis, transportimisel oleks kinni peetud veo, pakendamise nõuetest ja oleks tagatud keskkonnaohutus. Ühtlasi esinevad riikidevahelisel veol riskid, et üle piiri proovitakse tuua ohtlikeks klassifitseeritud jäätmeid või teatud ainetega saastunud jäätmeid, millele kehtib ekspordikeeld. Jäätmevedu loetakse ebaseaduslikuks, kui sellest ei teavitata asjaosaliste ametiasutusi, või tegutsetakse ilma nende asutuste nõusolekuta või viisil, mis on seadusega vastuolus. Selliste rikkumiste puhul, kus ei ole tegemist KarS § 368⁴ mõistes olulise kogusega, et saaks rakendada kriminaalmenetlust, oleks karistamine põhjendatud väärtemenetluse raames ning võimalik karistus peab olema selline, mis võimaldab mõjutada süüdlast edaspidi hoiduda süütegude toimepanemisest ning tagaks õiguskorra kaitsmise huvisid. Karistumäära tõstmist riigipiiri veo nõuete rikkumise eest tuleb tõsta ja võrdsustada karistumääraga, mis on ka jäätmeloata tegutsemise eest. Maksimaalne karistumäär juriidilisele isikule §-s 120⁵ on edaspidi 32 000 euro asemel 400 000 eurot.

Punktiga 98 muudetakse JäätS § 120⁶, mis näeb ette vastutust JäätS §-s 116 toodud jäätmealase arvestuse pidamise nõuete rikkumise eest. Nõuetekohane ja pidev jäätmealane arvestus on aluseks usaldusväärsele infole, mis on vajalik, et koostada erinavaid kokkuvõtteid ja statistikat. Kui isik jäätmealast arvestust ei pea, ei ole võimalik ka koostada JäätS §-s 117 ettenähtud jäätmearuannet. Võrreldes senikehtiva vastutussättega, on JäätS-s ära jäetud võimalus väärteo korras vastutusele võtmine jäätmearuande esitamata jätmise korral. Kuna KarS § 280 näeb ette sellesisulist vastutussätet, saab edaspidi kohtuväline menetleja kasutada KarS-s toodud vastutussätet. Kui isik jätab tähtjaks esitamata jäätmearuande, on järelevalveasutusel võimalus lisaks väärteomenetlusele alustada haldusmenetlust aruande esitamiseks ning vajadusel rakedada haldussundi (sunniraha). Asendustäitmist ei ole võimalik rakendada, kuna järelevalveasutus ei saa ettevõtja eest aruannet koostada ja esitada. Maksimaalne karistumäär juriidilisele isikule §-s 120⁶ on edaspidi 13 000 euro asemel 21 000 eurot.

Punktiga 99 tunnistatakse kehtetuks JäätS § 121. Jäätmekäitluskoha või jäätmeoidla kasutamine ja sulgemine on tegevus, milleks peab isikul olema keskkonnaluba. Juhul, kui luba selleks tegevuseks puudub või rikutakse loa nõudeid, on isik võimalik võtta vastusele kasutades JäätS § 120¹.

Punktiga 100 muudetakse JäätS § 124 sõnastust ning õigusselguse huvides koondatakse kokku tootjavastutuse nõuete rikkumise alased vastutussätted, mis seni olid laiali mitmes vastutussättes. Tootjale kehtivad mitmed kohustused, alates arvestuse pidamisest turule lastud koguste osas, tarbijale teavituskampaaniate tegemisest kuni kokkukogutud jäätmete taaskasutamiseni ja sihtarvude täitmiseni. Maksimaalne karistumäär juriidilisele isikule §-s 124 on edaspidi varasema sama paragrahvi karistumäära 32 000 euro asemel 200 000 eurot.

Punktiga 101 tunnistatakse kehtetuks JäätS § 124¹–125. JäätS 124¹ toodud tootja registreerimata jätmise kohustuse rikkumise korral ei ole väärteomenetlus tõhusaim menetlusliik, pigem on selleks haldusmenetlus ning vajadusel määratav sunniraha. Andmete esitamise nõuete rikkumiste korral on edaspidi võimalik võtta isik vastutusele KarS § 280 alusel ning märgistamise nõude rikkumine on vastutussättena toodud TNVSis. Seni kehtinud § 124¹–124⁶ toodud rikkumiste korral on edaspidi võimalik vastutusele võtta §-s 124 esitatud vastutussätte alusel. JäätS § 125 tunnistatakse kehtetuks, kuna antud teo eest on vastutussäte olemas JäätS §-s 120¹.

Punktidega 102 ja 103 luuakse parem õigusselgus jäätmete ladestamisega seotud kohustuste mittetäitmise ja teo toimepanija vastutusele võtmise osas. JäätS ja selle alamaktide kohaselt on teatud tingimustel prügilasse keelatud ladestada töötlemata segaolmejäätmeid, samuti on teatud tüüpi jäätmetele ladestamise üldine keeld või on ladestamisele seatud täiendavad tingimused. Seega on nii § 126 kui § 126¹ seotud rikkumiste toimepanijaks prügila käitaja või vastutav isik, mistõttu on mõlemad prügila käitajale suunatud sätted mõistlik tuua kokku üheks sätteks. Maksimaalne karistumäär eraisikule §-s 126 on edaspidi 300 trahviühikut ning juriidilisele 400 000 eurot (varasemalt §-s 126 juriidilisele isikule 32 000 eurot ja §-s 126¹ eraisikule 200 eurot ja juriidilisele isikule 13 000 eurot).

Punktidega 104 ja 105 luuakse parem õigusselgus ohtlike jäätmetega seotud rikkumiste korral vastutusele võtmisel ning muudetakse § 126² ja tunnistatakse kehtetuks 126³. Ohtlike jäätmete käitlemise erinõueteks on jäätmete segamise ja lahjendamise keeld ning samuti ohtlike jäätmete veopakendite või mahutite märgistamine. Valesti pakendatud ohtlikud jäätmed võivad kujutada väga suurt ohtu keskkonnale, kui nende transpordi ajal midagi juhtub. Samuti, kui pakendil puudub vastav märgitus, et tegemist on ohtlike jäätmetega, võib see kujutada väga tõsist ohtu inimese tervisele. Kõiki neid nõudeid - et ei segataks erinevate omadustega ohtlike jäätmeid ning ohtlikud jäätmed pakendatakse selleks tarbeks mõeldud pakendisse, peab järgima ohtlike

jäätmete valdaja. Maksimaalne karistusmäär juriidilisele isikule §-s 126² on edaspidi 400 000 eurot (varasemalt §-s 126² 32 000 eurot ja §-s 126³ 13 000 eurot).

Punktiga 106 muudetakse jäätmete põletamisega seotud vastutussätet §-s 126⁴ ning muudatusega nähakse ette vastutusele võtmist jäätmete põletamise või nende keskkonda viimise eest väljaspool jäätmekäitluskohta. Eestis on veel suhteliselt tavaline, et inimene põletab majapidamise käigus tekkinud jäätmeid lõkkes. Põletatakse kõike, alates paberist ja puidust, lõpetades riiete, mööbli, pakendite ja rehvidega. Lisaks eraisikutele vabanevad näiteks pakendijäätmetest põletamise teel sageli ka ettevõtjad, eelkõige väiksemad kauplused. Kehtivas JäätSis puudub sõnaselge keeld jäätmeid põletada, samuti puudub sõnaselge vastutussäte. Tegemist on seetõttu mõningal määral õigusselguse põhimõtte rikkumisega. Praktikast on avanud Keskkonnainspektsioon sellised rikkumised läbi JäätS §-i 28, mille kohaselt isik rikub kohustust jäätmed jäätmekäitlejale üle anda ning on määranud karistuse JäätS § 120¹ järgi, mis sätestab muuhulgas vastutuse jäätmete üleandmise kohustuse rikkumise eest. Vastutussätte muutmisega jääb siiski alles ka keeld põletada jäätmeid laeval, kuna HELCOM-i konventsiooni kohaselt on osalisriikidel kohustus keelata nende territoriaalvetes igasugune jäätmete põletamine laeval.

Antud vastutusnormiga on võimalik võtta vastutusele ka juhul, kui toimub jäätmete ebaseaduslik keskkonda viimine (prügistamine) või muu samalaadne tegevus, mille tulemusel jäätmed hüljatakse. Prügil – olgu linnas, maismaal, jõgedes ja meredes või mujal – on keskkonnale, kodanike heaolule ja majandusele otsene ja kaudne kahjulik mõju ning koristamise kulud on ühiskonnale tarbetu majanduslik koormus. Võitlus prügistamise vastu peaks toimuma ühiskonna ühise pingutustega. Esmalt on vaja tarbijaid hariduse ja teadlikkuse kasvatamise kaudu motiveerida muutma oma käitumist ning tootjad peaksid edendama oma toodete säästvat kasutamist ja tagama nende asjakohase käitlemise olulusringi lõpus. Samas ei saa heita kõrvale karistuslikku meedet prügistamise ohjamisel. Senise vastutussätte sõnastuse kohaselt sai isikut karistada juhul, kui jäätmed ladestati väljaspool jäätmekäitluskohta, kuid käitlemist väljaspool jäätmekäitluskohta ei olnud käsitletud.

Maksimaalne karistusmäär juriidilisele isikule §-s 126⁴ on edaspidi 32 000 euro asemel 400 000 eurot.

Punktiga 107 tunnistatakse kehtetuks JäätS vastutussätted §-des 126⁶–126⁹. Sätete sisu on edaspidi kaetud muude paragrahvidega. Jäätmete nõuete veo rikkumise eest saab vastutusele võtta JäätS § 120⁵ alusel, kui toimub riikidevaheline jäätmevedu või § 126², kui toimub ebaseaduslik ohtlike jäätmete vedu. Mootorsõidukite ja mootorsõiduki haagiste rehvide üle nõutava arvestuse pidamata jätmise on üks tootjavastutussätetest, mille rikkumise korral on vastutussätteks JäätS § 124. Kontrollnõuete täitmata jätmise korral on isikut võimaik vastutusele võtta § 120¹ sätte alusel.

Punktidega 108 ja 109 luuakse parem õigusselgus kaevandamisjäätmete nõuete rikkumise korral. Kaevandamisjäätmete käitlejale kehtivad lisaks tavalistele jäätmehooldusnõuetele ka erinõuded, mis on kehtestatud JäätS §-des 27²–27⁶. Üheks kohustuseks on ka suurõnnestuse ohu vältimine ja selle ilmnemisel teavitamine. Seega ei ole põhjendatud kahe eraldi vastutussätte olemasolu, kuna erinõuete rikkumisena saab käsitleda ka suurõnnestuse ohu põhjustamist.

Lisaks luuakse võimalus võtta vastutusele, kui isik rikub kaevandamisjäätmekavas esitatud tingimusi. Täna kehtivas JäätSis puudub vastutussäte juhtudeks, kui kaevandajal on kehtiv kaevandamisjäätmekava, kuid selles kavas kirjeldatud tingimustest ei peeta kinni. Tagajärjeks

võivad olla ulatuslikud keskkonnamõjud, mille likvideerimine võib osutada kulukaks või hoopis võimatuks.

Maksimaalne karistusmäär juriidilisele isikule §-s 126¹⁰ on edaspidi 32 000 euro asemel 300 000 eurot.

Punktiga 110 muudetakse JäätS 128 lõiget 4, et täpsustada asjaolud, mille puhul järelevalveasutus saab koostada maaomanikule ettekirjutuse ebaseaduslikult keskkonda viidud jäätmete likvideerimiseks. Kehtiva JäätS § 128 lg 4 kohaselt tekkis võimalus koostada maaomanikule ettekirjutus alles siis, kui alustatud süüteo menetlusest möödus aasta ning süüdlast polnud võimalik kindlaks teha. Kuna aga järelevalveasutusel on võimalik alustada ebaseaduslikult keskkonda viidud jäätmete päritolu tuvastamiseks ka haldusmenetlus, on vajalik lisada menetlusliigina ka kõnealusesse sättesse haldusmenetlus. Lisaks näeb muudatus ette, et järelevalveasutus ei pea ootama alustatud menetlusest alates ühte aastat, enne kui saab maaomanikule saata ettekirjutuse jäätmete likvideerimiseks. Väga sageli on juhtumid, kus alustatud süüteo menetluses ilmneb, et süüdlast ei õnnestugi kindlaks teha. Sellisel juhul pole terve aasta ootamist põhjendatud ning ebaseaduslikult keskkonda viidud jäätmed saab likvideerida kiiremini. Muudatus on vajalik, et vältida ja hoida ära prügistamist, sest tihtilugu tuuakse kohta, kus on juba ees ebaseaduslik jäätmete ladustamine, jäätmeid juurde.

Punktiga 111 muudetakse JäätSi paragrahvi 134. Paragrahvi senine tekst loetakse lõikeks 1 selle sõnastust muutmata. **Lõikesse 2** lisatakse piirang, mille kohaselt alates 2030. aasta 1. jaanuarist on prügilasse keelatud ladestada ringlussevõtuks või muuks taaskasutamiseks sobivaid jäätmeid, eelkõige olmejäätmeid, välja arvatud jäätmed, mille puhul prügilasse ladestamine annab jäätmehierarhia kohaselt keskkonnale ohutuima tulemuse. Piirang võetakse üle prügiladirektiivi artikli 5 lõikest 3a. Piirang liigiti kogutud olmejäätmete ladestamisele on juba sätestatud JäätS § 35 lõike 1 punktis 2. Paragrahvi 134 lõikes 2 sisalduv piirang puudutab ka selliseid ringlussevõtuks või muuks taaskasutamiseks sobivaid olmejäätmeid, mis ei ole liigiti kogutud. **Lõike 3** kohaselt ei tohi alates 2035. aasta 1. jaanuarist prügilasse ladestavate olmejäätmete kogus ületada 10 massiprotsenti tekitatud olmejäätmete üldkogusest samal aastal. Muudatust on vaja selleks, et tagada jäätmehierarhia nõuetekohane kohaldamine. Lõigetes 1, 2 ja 3 sätestatud piiranguid rakendatakse prügila käitaja keskkonnanõu kaudu – loa andja sätestab, millist jäätmeliiki tohib käitaja ladestada ning millises koguses. Samuti peavad piirangutega arvestama kohaliku omavalitsuse üksused korraldatud jäätmeveo hangete raames. Järkjärguline ladestamise vähendamise ajalise piirangu kehtestamine võimaldab paremini planeerida muudatusi, soodustades edasiminekut liigiti kogumises, sortimises ja ringlussevõtus. Selle eesmärk on vältida kahjulikku mõju inimese tervisele ja keskkonnale, tagada majanduslikult väärtuslike jäätmematerjalide järkjärguline ja tõhus taaskasutus võtmine ning pikemas vaates planeerida investeeringuid jäätmekäitlusesse. See nõue võetakse üle prügiladirektiivi artikli 5 lõikest 5. **Lõikega 4** antakse keskkonnaministrile kohustus kehtestada määrusega täpsemad tingimused käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud ladestatud olmejäätmete koguste arvutamiseks. Samas määruses sisustatakse olmejäätmete korduskasutuseks ettevalmistamise ja ringlussevõtu arvutamise kord (punkt 112). Volitusnorm on vajalik, et määrusega võtta üle prügiladirektiivi artikkel 5a. Tegemist on valdkonnaspetsiifilise küsimusega, mis ei puuduta teiste ministriumite valitsemisala, mistõttu on kohane anda volitus ministri määruse kehtestamiseks. Tegemist on korraldusliku ja tehnilise iseloomuga regulatsiooni kehtestamisega, mistõttu ei ole kohane selle seadusega reguleerimine. Määrus hakkab sisaldama tingimusi, millest lähtub arvutuste tegemisel Keskkonnaagentuur. Samuti annab määrus teavet ettevõtjatele, kohaliku omavalitsuse üksustele ja laiemale üldsusele arvutusmetoodikast, millest sihtarvu saavutamise arvutamisel lähtutatakse.

Punktiga 112 muudetakse JäätSi paragrahvi 136³ ning lisatakse lõiked 1–6. **Lõike 1** punktis 1 sätestatud sihtarv on sama, mis kehtivas redaktsioonis, kuid täpsustatakse sätte sõnastust, et tagada kooskõla direktiivi tekstiga ja arvutusmetoodikaga, mida kasutatakse olmejäätmete ringlussevõtu sihtarvude arvutamiseks. Seni kehtinud sõnastus kehtestati 2011. aastal jäätmete raamdirektiivi ülevõtmisel Eesti õigusesse. Ülevõtmise ajal ei olnud teada, milline sihtarvude arvutamise metoodika täpselt kehtestatakse, seetõttu lähtuti sellest, et sihtarvu arvutamisel võetakse arvesse jäätmenimistu koodide 20 (olmejäätmed) ja 15 (pakendijäätmed) loetletud jäätmete taaskasutamist. Punkt 2 on samas sõnastuses, mis kehtivas redaktsioonis. **Lõikega 2** lisatakse uued olmejäätmete korduskasutamiseks ettevalmistamise ja ringlussevõtu sihtarvud aastateks 2025, 2030 ning 2035. Uued sihtarvud on üle võetud jäätmete raamdirektiivi artikli 11 lõikest 2. Olmejäätmete korduskasutamiseks ettevalmistamise ja ringlussevõtu sihtmäärasid on suurendatud majandusliku, sotsiaalse ja keskkonnakasu saamiseks ning ringmajandusele ülemineku kiirendamiseks, tagades seejuures inimese tervise ja keskkonna kõrgetasemelise kaitse. **Lõikes 3** tehakse viide Euroopa Komisjoni otsusele 2011/753/EL, mille alusel arvutatakse lõikes 1 nimetatud sihtarvude saavutamist. **Lõikes 4** antakse keskkonnaministrile volitus määrusega sihtarvude arvutamise korra kehtestamiseks. Volitusnormiga kehtestatava määrusega võetakse üle jäätmete raamdirektiivi artikkel 11a. Määrusega kehtestatakse täpsemad tingimused olmejäätmete korduskasutuseks ettevalmistamise ja ringlussevõtu arvutamiseks. Arvutamise tingimustest lähtub oma töös Keskkonnaagentuur. Samuti annab määrus teavet ettevõtjatele, kohaliku omavalitsuse üksustele ja laiemale üldsusele arvutusmetoodikast, millest sihtarvude saavutamise arvutamisel lähtutatakse. Tegemist on valdkonnaspetsiifilise küsimusega, mis ei puuduta teiste ministriumite valitsemisala, mistõttu on kohane anda volitus ministri määruse kehtestamiseks. Tegemist on korraldusliku ja tehnilise iseloomuga regulatsiooni kehtestamisega, mistõttu ei ole kohane selle seadusega reguleerimine. Samas määruuses sisustatakse olmejäätmete ladestamise vähendamise sihtarvu arvutamise kord (vt punkt 111).

Punktis 113 on rakendussätted pooleri olevate korraldatud jäätmeveo riigihangete, kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekavade kehtestamise ja muutmise ning kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmehoolduseeskirjade kehtestamise ja muutmise, biojäätmete tekkekohal liigiti kogumise või tekkekohal ringlussevõtu rakendamise ja kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmehoolduseeskirja ja jäätmekavade muudatuste rakendamise kohta. Seadust täiendatakse §-dega 136¹¹–136¹³.

JäätS § 136¹¹ sisaldab enne selle muudatuse jõustumist alustatud korraldatud jäätmeveo riigihangete, kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekavade ja jäätmehoolduseeskirjade menetlusi. Enne muudatuste jõustumist alustatud menetlustele kohaldatakse enne käesoleva paragrahvi jõustumist kehtinud õigusnorme.

JäätS § 136¹² sisaldab kohaliku omavalitsuse üksuse kohustust tagada biojäätmete liigiti kogumine tekkekohalt või biojäätmete ringlussevõtt tekkekohal hiljemalt alates uutest korraldatud jäätmeveo hangetest, kuid mitte hiljem kui 2023. aasta 31. detsembriks. Tähtaeg 31. detsember 2023 tuleneb jäätmete raamdirektiivi artikli 22 lõikest 1. Olukorras, kus kohaliku omavalitsuse üksused teevad uued korraldatud jäätmeveo hanked enne 2023. aasta lõppu, on asjakohane biojäätmete liigiti kogumisele keskenduda juba varem. 2013. aasta sortimisuuringu tulemuste kohaselt on segaolmejäätmetes keskmiselt 31,8% biojäätmeid ning erinevaid biolagunevaid jäätmeid kokku 48%. Muude jäätmetega segunenult võivad biojäätmed rikkuda ringlussevõtuvõimalused. Selleks, et võimalikult palju jäätmeid kvaliteetselt ringlusse võtta ja toimida vastavuses jäätmehierariiaga, on oluline tagada jäätmete liigiti kogumine ning sealhulgas biojäätmete mitte segunemine muude jäätmetega.

JäätS § 136¹³ sisaldab kohaliku omavalitsuse üksuse kohustust viia jäätmehoolduseeskirjad ja jäätmekavad kooskõlla jäätmehoolduseeskirja ja jäätmekava uuendamise ja kehtestamise uute nõuetega, kuid mitte hiljem kui 31. detsembriks 2023. Tegemist on kuupäevaga, mis ajaks tuleb hiljemalt rakendada biojäätmete liigiti kogumine või ringlussevõtt tekkekohal. Kuivõrd § 31 lõikes 5, § 42 lõike 2 punktides 2 ja 4, § 43 lõigetes 1, 5 ja 6, §-s 55, § 59 lõikes 3 ja § 71 lõike 2 punktides 11 ja 12 ning § 71 lõikes 4 sätestatu puudutab samuti jäätmete liigiti kogumist, on asjakohane seada selle valdkonna kõigi tegevuste jaoks sama tähtpäev.

Rakendussätetega tagatakse, et kohaliku omavalitsuse üksusel oleks oma tegevuse ümberkorraldamiseks piisavalt aega. Piisava aja määramisel on arvesse võetud, et eelnõuga kehtestatud teatud jäätmeliikide liigiti kogumise korraldamise ja tagamise nõue ei ole sisult uus ja ei saa oma olemuselt seetõttu olla kohaliku omavalitsuse üksusele üllatuslik. Sama sisuga nõuded kehtisid ka varem, nimelt keskkonnaministri 16.01.2007 määruses nr 4 „Olmejäätmete sortimise kord ning sorditud jäätmete liigitamise alused“ § 3 lõike 2 punktides 1–6 ja § 4 lõikes 1². Kuna sama sisuga nõuded on kohustuslike normidena kehtinud ka varem, ei vaja need ka pikemat üleminekuaja.

JäätS § 136¹⁴ sätestab tootja ja tootjate ühenduse finantsjuhtimise ning probleemtooteregistrisse esitatavate andmete audiitorkontrolli rakendamise alates 2021. aasta 1. jaanuarist alanud andmete esitamise perioodi kohta. See tähendab seda, et alates 2022. aastast määrab Keskkonnaagentuur valimi tootjatest ja tootjate ühendustest, kes on kohustatud 2021. aasta kohta audiitorkontrolli läbi viima ja tulemused probleemtooteregistrile esitama.

Punktidega 114–115 täiendatakse seaduse normitehnilist märkust, lisades sinna üle võetavate direktiivide 2018/850 ja 2018/851 andmed.

Paragrahv 2 käsitleb muudatusi pakendiseaduses ja koosneb 64 punktist.

Punktiga 1 asendatakse PakSis § 16 lõige 1 läbivalt § 12¹ lõikega 1, kuna § 16 lõige 1 on tunnistatud kehtetuks ning põhimõtted on sätestatud § 12¹ lõikes 1. Paragrahvi 16 lõige 2 asendatakse läbivalt § 12¹ lõikega 2, kuna § 16 lõige 2 on tunnistatud kehtetuks ning põhimõtted on sätestatud § 12¹ lõikes 2.

Punktiga 2 muudetakse § 1 lõiget 1 ning laiendatakse seaduse reguleerimisala ringlussevõtu sihtarvude ja riikliku järelevalve osas.

Punktiga 3 täiendatakse § 1 lõigetega 5 ja 6. Lõikes 5 sätestatakse pakendiseaduses majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse (edaspidi *MSÜS*) kohaldamise erisused tegevuslubade menetlemisel. Kuna tegevusloa menetluse põhinõuded on sätestatud MSÜSis, ei korrata neid enam pakendiseaduses. Lõikes 6 sätestatakse pakendiseaduses toote nõuetele vastavuse seaduse (edaspidi *TNVS*) kohaldamine. Kuna kuna toote turule laskmise rikkumise vastutussätted näeb ette TNVS, siis ei korrata neid pakendiseaduses.

Punktiga 4 täpsustatakse § 3 lõike 2 punkti 1 korduskasutuspakendite kohta. Korduskasutuspakend – olelusringi jooksul mitme veo- või kasutuskorra jaoks kavandatud, valmistatud ja turule lastud pakend, mida täidetakse või kasutatakse uuesti samal eesmärgil, milleks see valmistati. Sättega võetakse üle pakendidirektiivi artikli 3 lõige 2a.

Punktiga 5 muudetakse § 3 lõike 3 punkti 3, kus sätestatakse pakendimaterjali liigiks mustmetall – teras, mille kombineeritud nomenklatuuri grupp on 73 nõukogu määruse (EMU) nr 2658/87 järgi.

Punktiga 6 täiendatakse § 3 lõiget 3 punktiga 3¹, kus sätestatakse pakendimaterjali liigiks värviline metall – alumiinium, mille kombineeritud nomenklatuuri grupp on 76, ja muud pakendimaterjalidena kasutatavad kombineeritud nomenklatuuri jaotusse XV (mitteväärismetallid ja nendest valmistatud tooted) kuuluvad metallid nõukogu määruse (EMÜ) nr 2658/87 järgi.

Punktiga 7 täiendatakse § 3 lõikega 3¹, milles sätestatakse komposiitpakendi termin. Komposiitpakend on pakend, mis on valmistatud kahest või enamast eri materjalikihist, mida ei saa käsitsi üksteisest eraldada ning mis moodustavad ühe sisemisest mahutist ja välisümbrisest koosneva lahutamatu terviku, mida täidetakse, ladustatakse, transporditakse ja tühendatakse. Sättega võetakse üle pakendidirektiivi artikli 3 lõige 2b.

Punktiga 8 muudetakse § 5 lõiget 1, mis sätestab pakendi ja pakendijäätmete vältimise termini. Pakendi ja pakendijäätmete vältimine on jäätmetekke vältimine JäätSi § 22 tähenduses.

Punktiga 9 täiendatakse PakSi § 5¹, 5² ja 5³, mis sätestavad pakendijäätmete käitluse, pakendijäätmete kogumise ning pakendijäätmete liigiti kogumise terminid. Pakendijäätmete käitus on jäätmekäitus JäätSi § 13 tähenduses. Pakendijäätmete kogumine on jäätmete kogumine JäätSi § 14 lõike 1 tähenduses. Pakendijäätmete liigiti kogumine jäätmete liigiti kogumine JäätSi § 14 lõike 1¹ tähenduses. Muudatusega täpsustatakse terminite tähendus ja avatud nende sisu.

Punktiga 10 muudetakse § 6 teksti, mis sätestab pakendi korduskasutuse termini. Pakendi korduskasutus on korduskasutus JäätSi § 14¹ tähenduses.

Punktiga 11 täiendatakse PakSi § 6¹, mis sätestab pakendijäätmete töötlemise termini. Pakendijäätmete töötlemine on töötlemine JäätSi § 16 tähenduses.

Punktiga 12 muudetakse § 7 lõiget 1, mis sätestab pakendijäätmete taaskasutamise termini. Pakendijäätmete taaskasutus on jäätmete taaskasutamine JäätSi § 15 lõike 1 tähenduses.

Punktiga 13 tunnistatakse § 7 lõige 2 kehtetuks, kuna pakendijäätmete taaskasutus on defineeritud § 7 lõikes 1.

Punktiga 14 muudetakse § 8 lõiget 1, mis sätestab pakendijäätmete ringlussevõtu termini. Pakendijäätmete ringlussevõtt on jäätmete ringlussevõtt JäätSi § 15 lõike 4 tähenduses.

Punktiga 15 tunnistatakse § 8 lõige 2 kehtetuks, kuna pakendijäätmete ringlussevõtt on defineeritud § 8 lõikes 1.

Punktiga 16 täiendatakse PakSi § 8¹, mis sätestab pakendijäätmete kõrvaldamise termini. Pakendijäätmete kõrvaldamine on jäätmete kõrvaldamine JäätSi § 17 lõike 1 tähenduses.

Punktiga 17 täiendatakse PakSi § 12¹. **Lõikega 1** avatakse laiendatud tootjavastutuse põhimõtte. Selle põhimõtte kohaselt peab pakendiettevõtja tagama turule lastud pakendatud kauba pakendi ja pakenditest tekkinud jäätmete käitlemise ning kandma nendest tegevustest tulenevad kulud. Pakendiettevõtja võib valida, kas ta täidab kohustused ise või annab kohustuste täitmise kirjaliku lepinguga üle taaskasutusorganisatsioonile. Sättega võetakse üle jäätmete raamdirektiivi artikli 3 punkt 21. **Lõike 2** kohaselt peab pakendiettevõtja ja taaskasutusorganisatsioon kohustuste täitmiseks omama igal ajal piisavalt rahalisi vahendeid. See garanteerib, et pakendiettevõtja turule lastud pakendatud kauba pakendi ja pakenditest tekkinud jäätmed kogutakse kokku ja käideldakse. Selleks, et pakendid ja pakenditest tekkivate

jäätmete kogumise ja nende taaskasutamise või nende kõrvaldamise kohustus ei langeks teistele pakendiettevõtjatele, taaskasutusorganisatsioonile või riigile, on vajalik rahaliste vahendite olemasolu. Samal põhjusel sätestatakse rahaliste vahendite omamise kohustus ka taaskasutusorganisatsioonile. Rahalisteks vahenditeks võib olla näiteks krediidi- või finantseerimisasutuse või kindlustusandja garantii, deposiidina selleks määratud kontole makstud tagatissumma, piisavad vahendid ettevõtte bilansis kohustuste täitmiseks jne. Piisavate rahaliste vahendite olemasolu on pakendiettevõtja ja taaskasutusorganisatsiooni enesekontrollisüsteemi osa. Selle kohustuse kehtestamisega võetakse üle jäätmete raamdirektiivi artikli 8a lõike 3 punkt c, mille kohaselt pakendiettevõtjal ja taaskasutusorganisatsioonil on kohustus omada laiendatud tootjavastutuse nõuete täitmiseks rahalisi vahendeid. **Lõikes 3** määratakse sõnaselgelt pakendiettevõtja vastutuse ulatus – kui pakendiettevõtja on § 12¹ lõikes 1 sätestatud kohustused üle andnud taaskasutusorganisatsioonile, siis pakendiettevõtja vastutus kohustuste täitmisel lõpeb. **Lõikes 4** sätestatakse, milliseid kulusid on pakendiettevõtja kohustatud kandma. Pakendiettevõtjad on kohustatud kandma pakendi ja pakendijäätmete käitlemisel vähemalt järgmisi kulusid: 1) kulud, mis tekivad pakendi ja pakendijäätmete liigiti kogumisel ja seejärel transportimisel ning töötlemisel, sealhulgas töötlemisel, mis on vajalik § 36 sätestatud sihtarvude saavutamiseks, võttes arvesse pakendi ja pakendijäätmest saadud tulu; 2) kulud teavitustegevusele, andmete kogumisele ja esitamisele. See säte võtab üle jäätmete raamdirektiivi artikli 8a lõike 4 punkti a.

Oluline on märkida, et pakendiettevõtja peab kõik müüdud kauba pakendid ja pakenditest tekkinud jäätmel lõppkasutajatelt tasuta tagasi võtma ning käitlema tagastatud pakendid ja nendest pakenditest tekkinud jäätmel seaduses ettenähtud nõuete kohaselt. Sihtarvud ei ole seatud mitte pakendite ja pakenditest tekkinud jäätmel tagasi võtmisele ja käitlemisele, vaid üksnes pakendijäätmel ringlusse võtmisele. Ringlussevõtu sihtarvudega on kindlaks määratud, millises ulatuses peab pakendiettevõtja tagama tema müüdud kaubast tekkinud pakendi ja pakenditest tekkinud jäätmel ringlussevõtu, ent ringlussevõtu sihtarvud ei piira ega vähenda mingil moel pakendiettevõtja kohustust võtta tema müüdud pakenditest ja pakenditest tekkinud jäätmel tasuta tagasi ja need käidelda. Lisaks on pakendijäätmel ringlussevõtu sihtarvud üksnes miinimumnõuded.

Lõike 5 kohaselt sätestatakse volitatud esindaja instituut pakendiettevõtjale ja turustajale, sh veebiplatvormidele, kelle asukoht on väljaspool Eestit, kuid kes müüb Eesti lõpptarbijatele pakendatud kaupa. Eelnõu kohaselt saab pakendiettevõtja volitatud esindajaks olla ainult Eestis asukohta omav taaskasutusorganisatsioon. Kehtiva Jäätsi kohaselt on volitatud esindaja instituut määratud ainult elektri- ja elektroonikaseadmete tootjatele, kuna see tuli Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2012/19/EL (ELT L 197, 24.7.2012, lk 38–71), elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmel (elektroonikaromude) kohta artiklist 17. Raamdirektiivi artikli 8a lõike 5 kohaselt on volitatud esindaja instituut kehtestatud pakendiettevõtjatele. **Lõikes 6** sätestatakse turustaja termin, kuna varem seda PakS ei reguleerinud. Turustaja on tarneahelas osalev füüsiline või juriidiline isik, kes teeb pakendi turul kättesaadavaks. Turustaja võib olla samal ajal ka pakendiettevõtja § 10 tähenduses.

Punktiga 18 muudetakse § 13 lõiget 2, milles sätestatakse, et pakendite kavandamisel, valmistamisel ja müümisel arvestatakse pakendi ja pakendijäätmel käitlemisel Jäätsi § 22¹ nimetatud jäätmehierarhiat. See säte võtab üle pakendidirektiivi II lisa lõike 1 teise taande.

Punktiga 19 täiendatakse § 13 lõikega 5¹, milles sätestatakse, et oksüdantide toimel lagunevaid plastpakendeid ei loeta biolagunevateks. Muudatusega võetakse üle pakendidirektiivi II lisa lõike 3 punkt d.

Punktiga 20 tunnistatakse § 16 lõiked 1 ja 2 kehtetuks, kuna need põhimõtted on viidud eelnõu § 12¹.

Punktiga 21 muudetakse § 16 lõiget 3, kus asendatakse „lõige 1“ „§ 12¹ lõikega 1“, kuna lõige 1 on tunnistatud kehtetuks ning nõuded on üle viidud § 12¹ lõikesse 1. Selle sättega võetakse osaliselt üle ka jäätmete raamdirektiivi artikli 8a lõike 3 punkti e alapunkt i.

Punktiga 22 tunnistatakse § 16 lõike 3¹ punkt 4 ja lõiked 3², 4 ja 5 kehtetuks. Taaskasutamise tõendit käsitlevad sätted lisatakse pakendiregistri põhimäärusesse, kuna taaskasutamise tõend esitatakse pakendiregistrisse (eelnõu punktiga 47 § 25 lõikesse 1 tehtud muudatus, mis näeb ette taaskasutamise tõendi kandmise pakendiregistrisse). Lõiked 4 ja 5 tunnistatakse kehtetuks, kuna tegemist on pakendijäätmete ringlussevõtu sihtarvude arvutamise alustega, mis viiakse **punktiga 23** (eelnõukohane PakS § 16 (6)) sätestatud määrusesse. Viidatud määrusega kehtestab valdkonna eest vastutav minister pakendi korduskasutuse ja pakendi ning pakendijäätmete ringlussevõtu arvutamise korra. Volitusnorm on vajalik, et määrusega võtta üle pakendidirektiivi artikkel 6a. Tegemist on valdkonnaspetsiifilise küsimusega, mis ei puuduta teiste ministriumite valitsemisala, mistõttu on kohane anda volitus ministri määruse kehtestamiseks. Tegemist on korraldusliku ja tehnilise iseloomuga regulatsiooni kehtestamisega, mistõttu ei ole kohane selle seadusega reguleerimine. Määrus hakkab sisaldama tingimusi, millest lähtub arvutuste tegemisel Keskkonnaagentuur. Samuti annab määrus teavet pakendiettevõtjatele, kohaliku omavalitsuse üksustele ja laiemale üldsusele arvutusmetoodikast, millest sihtarvu saavutamise arvutamisel lähtutatakse.

Punktiga 24 tunnistatakse kehtetuks PakSi § 17² lõige 3. Sellega välistatakse jäätmekäitleja valitsev mõju taaskasutusorganisatsiooni suhtes. Kvaliteedieesmärkide puhul on oluline, et pakendijäätmete käitlemise korraldamisega on seotud just pakendiettevõtjad, kuna tegemist on laiendatud tootjavastutusega. Kui jäätmekäitleja asub kontrollima pakendijäätmete taaskasutustegevust, võib kujuneda olukord, kus jäätmekäitluse hinnad tõusevad. Lõike 3 kehtetuks tunnistamine on mõeldud sellise olukorra ennetamiseks ja vältimiseks. Praktikas on ilmnenud olukordi, kus taaskasutusorganisatsioon vastab küll formaalselt taaskasutusorganisatsiooni kohta sätestatud nõuetele, kuid on faktiliselt jäätmekäitleja valitseva mõju all. Jäätmekäitleja valitsev mõju taaskasutusorganisatsiooni üle seab kahtluse alla kõigi pakendiettevõtjate kaasamise taaskasutusorganisatsiooni toimimisse, muudab läbipaistmatuks taaskasutusorganisatsiooni ja tema liikmete vahelised finantsuhted ning välistab kõige olulisemana jäätmete käitlemisega seotud teenuste ostmise konkurentsi alusel.

Punktiga 25 täiendatakse § 17⁴ lõiget 1 punktidega 4¹ ja 4². Punkti 4¹ kohaselt on taaskasutusorganisatsiooni kohustus tagada, et teenustasus, mida ta pakendiettevõtja käest küsib, on arvesse võetud vähemalt PakSi § 12¹ lõikes 4 sätestatud. Ehk 1) kulud, mis tekivad pakendi ja pakendijäätmete liigiti kogumisel ja seejärel transportimisel ning töötlemisel, sealhulgas töötlemisel, mis on vajalik §-s 36 sätestatud sihtarvude saavutamiseks, võttes arvesse pakendi ja pakendijäätmetest saadud tulu, ning 2) kulud teavitustegevusele, andmete kogumisele ja esitamisele. Punkti 4² kohaselt on taaskasutusorganisatsiooni kohustus tagada, et pakendiettevõtjale teenustasu arvutamisel on arvesse võetud toodete vastupidavust, parandatavust, korduskasutatavust ja ringlussevõetavust ning ohtlike ainete olemasolu, lähtudes seejuures olulusringil põhinevast käsitlusviisist. See tähendab, et taaskasutusorganisatsioonil on võimalik hinnakirja kujundamisel arvestada materjalide ringlussevõetavust ja määrata tasud vastavalt materjaliliikidele. Näiteks on võimalik erinevad teenustasud seada HDPE, PET jm korral. Selle nõudega võetakse üle jäätmete raamdirektiivi artikli 8a lõike 4 punkt b.

Punktiga 26 täiendatakse § 17⁴ lõiget 1 punktiga 5¹, millega kohustatakse taaskasutusorganisatsiooni jäätmeäitajate valimise korra avalikustama oma kodulehel. Nõue tuleneb jäätmete raamdirektiivi artikli 8a lõike 3 punkti e alapunktist iii.

Punktiga 27 muudetakse § 17⁴ lõike 1 punkti 7, mille kohaselt peab taaskasutusorganisatsioon teenustasu hinna esitama turule lastud pakendimassi tonni kohta (varasemalt oli see kilogrammi kohta). Nõue tuleneb jäätmete raamdirektiivi artikli 8a lõike 3 punkti e alapunktist ii. Lisaks peavad nad teenustasu esitama eraldi erinevate plasti- (näiteks HDPE, PET jne) ja muude materjaliliikide (klaas, alumiinium jm) kohta.

Punktiga 28 muudetakse § 17⁴ lõike 1 punkti 11, millega kohustatakse taaskasutusorganisatsiooni avalikkust ja tarbijaid teavitama lisaks pakendi ja pakendijäätmete tagastamise korrast ja nõutest ka jäätmetekke ja prügistamise vältimisest. Muudatus võtab üle jäätmete raamdirektiivi artikli 8a lõike 2.

Punktiga 29 tunnistatakse kehtetuks § 18, kuna eraldi pakendikomisjoni enam vaja ei ole.

Punktiga 30 täiendatakse PakSi § 18¹, millega võetakse üle jäätmete raamdirektiivi artikkel 8a lõike 3 punkt d, mis kohustab liikmesriike võtma meetmeid, et pakendiettevõtja ja taaskasutusorganisatsioon kehtestaks enesekontrollisüsteemi. **Lõike 1** järgi peab enesekontrollisüsteem sisaldama pakendiettevõtja ja taaskasutusorganisatsiooni finantsjuhtimist seoses PakSi § 12¹ tulenevate kohustuste täitmisega, samuti peab enesekontrollisüsteem sisaldama infot kogutud ja pakendiregistrile esitatud andmete kvaliteedi kohta. Eesmärk on, et pakendiettevõtja ja taaskasutusorganisatsioon peavad arvestust turule lastud pakendite, kogutud ja käideldud jäätmete üle ehk neil on korrapärane sisemine arvestus pakendite ning sellest tekkinud jäätmete üle, mida vajadusel auditeeritakse või inspekteeritakse. Lisaks peab see sisaldama pakendiettevõtja ja taaskasutusorganisatsiooni finantsjuhtimisega seotud elemente (tõendid rahaliste vahendite piisavuse kohta, kulud pakenditega seotud jäätmeäitlusega jne). Enesekontrollisüsteemi kohaldamisest on **lõike 2** järgi vabastatud isikud, kel on keskkonnajuhtimis- ja keskkonnaauditeerimissüsteem EMAS. Lisaks kehtestab eelnõu § 18¹ lõige 3 elementaarse nõude, et enesekontrollisüsteem peab olema pakendiettevõtja ja taaskasutusorganisatsiooni poolt dokumenteeritud ning seda tuleb ajakohastada vähemalt kord 12 kuu jooksul.

Punktiga 31 muudetakse § 20 lõiget 2¹, millega kohustatakse pakendiettevõtjat tarbijaid teavitama lisaks pakendi ja pakendijäätmete tagastamise korrast ja nõutest ka jäätmetekke ja prügistamise vältimisest. Nõue tuleneb jäätmete raamdirektiivi artikli 8a lõikest 2.

Punktiga 32 täiendatakse PakS § 20 lõigetega 4⁵ ja 4⁶. Tagatisrahaga pakendi tagasivõtmise korraldamise kohustuse seadmine pakendatud kauba igale müüjale eraldi tema müügikohas ei ole tänasel päeval enam põhjendatud ning pakendatud kauba müüjatele tuleks luua paindlikum süsteem, mis arvestaks tänapäeva jagamismajanduse ja koostöö põhimõtteid.

Esiteks on tagatisrahaga pakendite vastuvõtmiseks kasutatavad tehnoloogiad ja seadmed üsna kallid ning nende omandamine või rentimine nõuab märkimisväärseid investeeringuid pakendatud kauba müüja poolt. Sellise investeeringu tegemine iga müügikoha kohta ei ole põhjendatud näiteks olukorras, kus mitmed müüjad asuvad samas hoones, samal territooriumil või lihtsalt lähestikku. Ei ole mingit põhjust keelata neil pakendite vastuvõtul omavahel koostööd tegemast ning korraldamast pakendi vastuvõtt näiteks ühise vastuvõtupunkti kaudu, mis asuks mõne vastava müüja müügiruumides või – territooriumil või müügipunktide vahetus läheduses.

Teiseks on kaubandusmaastikul kujunenud trendiks niinimetatud „kodukoha kaupluste“ avamine, mille müügikoha suurused ületavad napilt PakSis sätestatud 200 m² suuruse ala. Nende kaupluste tagatisrahaga pakendite müüginahud on väga väikesed. Eesti Pandipakendi andmete kohaselt on viimase kahe aasta jooksul nende poolt korraldatava pandipakendi süsteemiga liitunud 60 kauplusest kõigest 15-20% supermarketid (müügikoha suurus vahemikus 1000-2500 m²) või hüpermarketid (müügikoha suurus alates 2500 m²).

Kolmandaks on tihedalt asustatud aladel tekkinud olukord, kus üksteise vahetus läheduses on mitu vaevalt üle 200 m² suuruse müügikohaga pakendatud kauba müüjat ning kus igas müügikohas või müügikoha teenindusmaal peab olema tagatud tagatisrahaga pakendi tagasivõtmise korraldamine. Sellises olukorras ei ole mõistlik, et iga pakendatud kauba müüja peab tegema investeeringud tagatisrahaga pakendite vastuvõtmiseks kasutatavasse tehnoloogiasse. Sama kehtib ka suurte müüjate suhtes – sageli asuvad ühes hoones mitu müüjat ning ei ole ühtegi põhjust, miks keelata neil opereerimast „ühist vastuvõtupunkti“ kas ühe müüja müügipinnal või – territooriumil või nende vahetus läheduses.

Neljandaks tuleb arvestada ka tõsiasja, et tulenevalt alkoholiaktsiisi tõusust on tagatisrahaga pakendi müüginahud pakendatud kauba müüjatel oluliselt vähenenud, mis toob omakorda kaasa selle, et on vähenenud ka tagatisrahaga pakendi tagastusmahud. Iga kasutatava taaraautomaadi kohta on vähem tagatisrahaga pakendeid ning pakendatud kauba müüja poolt tehtud investeeringud tagatisrahaga pakendite vastuvõtmiseks kasutatavasse tehnoloogiasse on tagastusmahudega võrreldes ebaproportsionaalsed.

Eeltoodud arvestades on mõistlik lisada PakSi paindlikum regulatsioon tagatisrahaga pakendi tagasivõtmise korraldamiseks pakendatud kauba müüjate poolt. Selle regulatsiooni eesmärgiks on optimeerida pakendatud kauba müüjate poolt tehtavaid investeeringuid ning anda pakendatud kauba müüjatele võimalus teha omavahel koostööd tagatisrahaga pakendi tagasivõtmise korraldamisel. Selle regulatsiooni eesmärk ei ole vähendada tarbijate ja pakendi kasutajate mugavust ning võimalusi tagatisrahaga pakendite tagastamiseks. Vastupidi, suurendab antud koostöö võimalus tagatisrahaga pakendite vastuvõtukohtade oluliselt paremat toimimist müügikohtade kauplemisajal. Antud sätte kohaselt on võimalik pakendatud kauba müüjatel teha koostööd ning leppida kokku, et kaks või enam üksteise vahetus läheduses asuvat pakendatud kauba müüjat korraldavad tagatisrahaga pakendite vastuvõtu ühiselt, avades ühise tagatisrahaga pakendite vastuvõtu punkti. Seejuures kehtestatakse § 20 lõikega 4⁶ kõigi ühte tagatisrahaga pakendite vastuvõtupunkti kasutavate pakendatud kauba müüjate solidaarvastutus tagatisrahaga pakendite vastuvõtupunkti toimise eest.

Kui läheduses asuvad kaks kauplust ja üks kauplus võtab pakendeid vastu ning teine kauplus soovib oma pakendid sellesse tagastuspunkti suunata, siis peab neil olema kindlasti sellekohane omavaheline kirjalik kokkulepe. Kokkuleppes peab märkima kuidas jagunevad kulud, kas teises kaupluses saab panditsekke lunastada või mitte jne. Kui kauplused omavahel kokkuleppele ei saa, siis peavad ikkagi mõlemad panustama pandi vastuvõttu eraldi.

Punktiga 33 täiendatakse PakSi § 21 lõikega 3¹, mis loob pakendiettevõtjale võimaluse vabatahtlikult rakendada tagatisraha ka kõrge etanoolisisaldusega alkohoolse joogi, siirupi ja piimajoogi ühekorrapakendile ja korduskasutuspakendile. Sellisele pakendile kohaldatakse korda, mis on PakSis sätestatud pakendile, millele on kehtestatud kohustuslik tagatisraha. Seega on tagatisraha suurus võrdne kohustusliku tagatisraha suurusega ning samuti rakenduvad pakendi märgistamise, pakendi tagasivõtmise kord jm. Vabatahtliku võimaluse lisamine suurendab pakendiettevõtja, pakendatud kauba müüja ja lõpptarbija motivatsiooni ka muid pakendeid suuremal hulgal taaskasutada ning tagastada. Kehtivale pandisüsteemi kohaselt tasuvad kõik osalised (pakendiettevõtja, pakendatud kauba müüja ja lõpptarbija) tagatisraha

pakendi eest. Tagatisraha tagastatakse osalistele juhul, kui pakend tagastatakse kas pakendiettevtõtjale, taaskasutusorganisatsioonile või pakendatud kauba müüjale. Tasutud tagatisraha tagastamine on oluline stiimul lõpptarbijatele pakendi tagastamiseks pakendatud kauba müüjale, kes omakorda tagastab selle pakendiettevtõtjale või taaskasutusorganisatsioonile. Selle süsteemi laiendamine teistele joogiliikidele suurendab nende jookide pakendite tagastust ja ka nende toodete taaskasutust.

Punktiga 34 lisatakse § 21 lõike 4 lõppu täpsustus, et kanget alkohoolset jooki mõistetakse alkoholiseaduse tähenduses, siirupit mõistetakse kui mahlakontsentraati või suhkru- või muust siirupist valmistatud jooki ning piimajooki mõistetakse kui piimakontsentraadist suhkru- või muu magusainelisandiga või ilma valmistatud jooki.

Punktiga 35 tunnistatakse § 23 lõike 3 punkt 2 kehtetuks ning see viiakse **punktiga 36** § 23 lõikeks 3¹. Kui varem oli pakendimaterjali iseloomustava märgistuse kandmine pakendile või etiketile vabatahtlik, siis nüüd on see kohustuslik. Märgistus tuleb kanda vastavalt Euroopa Komisjoni otsusele 97/129/EÜ, millega vastavalt Euroopa Parlamendi ja EL Nõukogu direktiivile 94/62/EÜ pakendite ja pakendijäätmete kohta kehtestatakse pakendimaterjalide identifitseerimissüsteem (ELT L 050, 20.02.1997, lk 28–31).

Punktiga 37 muudetakse § 24 lõiget 4, kuna enam ei pea pakendiregistrisse esitatud andmed olema lausaliselt audiitori poolt kontrollitud. Pakendiettevtõtja, kes laseb turule pakendatud kaupa ega ole kohustusi üle andnud taaskasutusorganisatsioonile, on kohustatud kalendriaasta kohta esitama pakendiregistrisse kandmiseks järgmised andmed pakendi ja pakendimaterjali liikide kaupa, sealhulgas eraldi pakendiaktsiisi seaduses sätestatud pakendite kohta:

- 1) korduskasutuspakendi mass;
- 2) turule lastud kauba pakendi mass;
- 3) andmed pakendijäätmete taaskasutamise kohta.

Punktiga 38 täiendatakse § 24 lõikega 7, milles sätestatakse kohustus esitada taaskasutamise tõend pakendiregistrisse. Taaskasutamise tõendi esitavad pakendijäätmeid taaskasutav ettevõtja ja pakendijäätmete taaskasutamist vahendav ettevõtja. Taaskasutamise tõend esitatakse kas pakendiettevtõtja, taaskasutusorganisatsiooni või taaskasutamist vahendava ettevõtja kohta. Oluline on, et kõik pakendijäätmete taaskasutamise tõendid oleksid sisestatud pakendiregistrisse, enam pole vaja taaskasutamise tõendeid paberil vormistada. Taaskasutamise tõenditele on tagatud juurdepääs pakendiregistris nii Keskkonnainspeksioonile kui ka Maksu- ja Tolliametile neile seadusega või seaduse alusel antud ülesannete täitmiseks.

Punktidega 39–46 võetakse üle jäätmete raamdirektiivi artikli 8a lõike 3 punkt d, mis kohustab liikmesriike võtma meetmeid, et pakendiettevtõtja ja taaskasutusorganisatsioon kehtestab enesekontrollisüsteemi, mille toetamiseks auditeeritakse vajaduse korral finantsjuhtimist ning kogutud ja esitatud andmete kvaliteeti. Kuna pakendiaruandes kajastatud kogused on läinud aastatega palju täpsemaks ja usaldusväärsemaks, siis on jätkuv audiitorkontrolli rakendamine pakendiregistrisse esitatud andmete kontrollimiseks eesmärgipärane vahend. Kehtiva PakS kohaselt peavad kõik pakendiettevtõtjad, kes lasevad pakendeid üle 5 tonni aastas turule korraldama igal aastal audiitorkontrolli. Eelnõukohaselt on aga loobutud lausaliselt auditeerimisest.

Punktiga 39 muudetakse § 24¹, mis reguleerib pakendiregistrisse esitatavate andmete audiitorkontrolli. Muudetakse paragrahvi pealkirja, kuna audiitorkontrolli eemärki laiendatakse.

Punktiga 40 sätestatakse audiitorkontrolli eesmärk, milleks on kontrollida käesoleva seaduse § 12¹ lõikes 1 sätestatud kohustuste rahastamist, § 17⁴ lõike 1 punktis 4² pakendiettevtõtjale teenustasu arvutamist ja pakendiregistrisse esitatud andmete õigsust.

Punktiga 41 jäetakse § 24¹ lõikest 3 välja viide turule lastud pakendimassile, kuna eelnõu kohaselt ei ole audiitorkontroll enam seotud turule lastud pakendite kogusega.

Punktiga 42 tunnistatakse kehtetuks § 24¹ lõige 4, kuna eelnõu kohaselt ei ole audiitorkontroll seotud turule lastud pakendite kogusega. Kehtiva PakS kohaselt peavad kõik pakendiettevtõtjad, kes lasevad pakendeid üle 5 tonni aastas turule korraldama igal aastal audiitorkontrolli. Eelnõukohaselt on aga loobutud lausaliselt auditeerimisest.

Punktiga 43 tunnistatakse kehtetuks § 24¹ lõike 5 esimene lause, kuna eelnõu kohaselt ei ole audiitorkontroll enam seotud turule lastud pakendite kogusega.

Punkti 44 kohaselt esitatakse audiitorkontrolli kokkuvõtte ka pakendiregistrile.

Punktiga 45 tunnistatakse § 24¹ lõige 7 kehtetuks, kuna vandeaudiitori kokkuvõtte esitamise tähtaeg reguleeritakse pakendiregistri põhimääruses.

Punkti 46 kohaselt määratakse valim võttes arvesse vähemalt pakendiettevtõtja ja taaskasutusorganisatsiooni eelnevate kalendriaastate käivet ja Eestis turule lastud ühekorrapakendi iga pakendimaterjali liigi massi ja käibelt kõrvaldatud korduskasutuspakendi iga pakendimaterjali liigi massi, sealhulgas võrreldakse eelmisel kalendriaastal käibelt kõrvaldatud korduskasutuspakendi iga pakendimaterjali liigi massi eelnevate kalendriaastate massiga. Pakendiettevtõtja või taaskasutusorganisatsioon võivad sattuda valimisse, kui turule lastud või käibelt kõrvaldatud pakendi massid võrreldes eelnevate kalendriaastatega vähenevad ebaproportsionaalselt ning Keskkonnaagentuuril tekib kahtlus, et pakendiettevtõtja või taaskasutusorganisatsioon on aladeklareerinud enda turule lastud koguseid. Juhul, kui ettevõtte käive on langenud proportsionaalselt turule lastud kogustega, siis eeldatavasti audiitorkontrolli tegemise kohustust ei tule. Keskkonnaagentuur koostab valimi pakendiettevtõtjatest ja taaskasutusorganisatsioonidest, kellest valib juhusliku valikuga need pakendiettevtõtjad ja taaskasutusorganisatsioonid, kes on kohustatud audiitorkontrolli korraldama. Eesmärk on vältida lausalist auditeerimist ning võtta riskipõhine lähenemine.

Pakendiettevtõtjad, kes lasevad esmakordselt turule kaupa plastist pakendis, mille mass on üle 100 kilogrammi aastas, ja muust materjalist pakendis, mille mass on üle 200 kilogrammi aastas, on kohustatud korraldama audiitorkontrolli. Keskkonnaministeeriumini jõuab tagasisidet, et pakendiettevtõtjad siiani, pärast mitme aastast pakendiaruande esitamist, avastavad pärast audiitorkontrolli, et nad ei ole eelnevatel aastatel arvestanud teatud pakendivoogusid, kuna nad ei ole teadlikud, et tegemist on pakenditega. Antud meetme eesmärk on, et esmakordsel pakendiarvestuse pidamisel kontrollib ja nõustab vandeaudiitor pakendiettevtõtjat. Ta saab juhtida pakendiettevtõtja tähelepanu ja koolitada teda, milliseid voogusid peab pakendiarvestuses deklareerima ja milliseid mitte.

Punktiga 47 täiendatakse § 25 lõiget 1, lisades, et pakendiregistrisse kogutakse andmeid ka taaskasutamise tõendite kohta.

Punktiga 48 tunnistatakse § 25 lõige 6 kehtetuks, kuna registrikaardi vormi kujul kehtestamine ei ole enam vajalik. Andmed, mida pakendiregistris kogutakse, nimetatakse pakendiregistri põhimääruses.

Punktiga 49 lisatakse § 26 lõige 5, mis sätestab, et PakS järelevalves arvestatakse turujärelevalvet reguleeriva Euroopa Liidu otsekohalduva õigusaktiga. Turule lastavate pakendite nõuete kontroll toimub Euroopa Liidu turujärelevalve ühtsetel alustel. Ühtse turujärelevalve eesmärk on tagada, et toodete (pakendite), mille suhtes kehtib kaupade vaba liikumine ühenduse piires, puhul järgitakse neile seatud nõudeid. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 765/2008, millega sätestatakse akrediteerimise ja turujärelevalve nõuded seoses toodete turustamisega ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EMÜ) nr 339/93 (ELT L 218, 13.08.2008, lk 30–47) näeb ette akrediteerimist, turujärelevalvet ja kolmandatest riikidest pärit toodete kontrollimist. PakS kohaselt ei tohi turule lastud pakendid sisaldada raskmetalle üle lubatud piirväärtuse. Järelevalve turule lastud pakendite osas teostatakse küll PakS alusel, kuid võetakse arvesse määruses 765/2008 toodud ühtseid põhimõtteid.

Punktiga 50 muudetakse § 26¹. **Lõikega 2** antakse Keskkonnainspeksioonile õigus nõuda vajaduse korral pakendiettevõtja või taaskasutusorganisatsiooni kulul finantsjuhtimise ning pakendiregistrisse esitatud andmete audiitorkontrolli. **Lõike 3** kohaselt pakendiregistrisse esitatud andmeid õigsust kontrollib vandeaudiitor audiitortegevuse seaduse tähenduses. **Lõige 4** sätestab, et pakendiregistrisse esitatud andmete kontrollimine korraldatakse piiratud kindlustandva töövõtuna audiitortegevuse seaduse tähenduses.

Punktiga 51 tunnistatakse kehtetuks PakS § 26³, mis kohustab Keskkonnainspeksiooni edastama kvartaalselt andmeid Maksu- ja Tolliametile. Keskkonnainspeksioon, nagu ka teised järelevalveasutused, kannab kõik rikkumised, kaasa arvatud pakendialased, karistusregistrisse. Maksu- ja Tolliametil on võimalik teha karistusregistrist väljavõtteid ning koguda enda töö planeerimiseks infot otse registrist.

Punktiga 52 tunnistatakse kehtetuks vastutussäte (§ 28), mis näeb ette vastutust pakendi raskmetallide sisalduse piirangute rikkumises. Kuna pakend, kui toode, peab vastama toote nõuete vastavuse seaduses toodud nõuetele, on ka antud nõude rikkumise osas võimalik vastutusele võtta TNVS alusel.

Punktiga 53 muudetakse § 29 selliselt, et järelevalveasutusel on võimalik võtta isik vastutusele ka muude PakS nõuete rikkumise eest. Näiteks kui pakendiettevõtte ei pea arvestust oma tegevuses tekkinud pakendite ja pakendijäätmete osas, ei kanna pakendile tagatisraha märki või on korraldamata tarbijate teavitust pakendijäätmete vastuvõtu asukohtade kohta.

Samuti tõstetakse vastutussätte maksimaalset karistusmäära juriidilisele isikule, kuna pakendialased koosseisud on seotud direktiivi 94/62/EÜ sätestatud kohustuste täitmisega. Pakendiettevõtted ja taaskasutusorganisatsioonid peavad koguma ja käitlema turule lastud pakenditest tekkinud jäätmed. Näiteks pakendijäätmete nõuetekohase käitlemise korraldamine võib ulatuda mitmekümne tuhande euroni, seetõttu on proportsionaalne kehtestada selle kohustuse eiramisel maksimaalse rahatrahvi määra. Maksimaalne karistusmäär juriidilisele isikule §-s 29 on edaspidi 32 000 euro asemel 200 000 eurot.

Punktiga 54 tunnistatakse kehtetuks § 29¹ ja 30, mis nägid ette vastutuse taaskasutamise tõendis valeandmete esitamise kui ka pakendijäätmete tagasi võtmata jätmise eest. Taaskasutamise tõendis valeandmete esitamise eest on võimalik võtta isik vastutusele KarS § 280 alusel, mistõttu eraldi ei pea olema vastutussätet PakSis. Tagasivõtmise nõude eiramise eest on vastutusele võimalik võtta PakS § 29 alusel.

Punktidega 55–57 korrastatakse § 33 järelevalvet käsitlevad sätted tulenevalt § 28 ja 30 kehtetuks tunnistamisest.

Punktiga 58 täiendatakse § 36 lõigetega 2¹ ja 2², millega sätestatakse uued pakendijäätmete ringlussevõtu sihtarvud, mis tuleb saavutada hiljemalt 31. detsembriks 2025 (vähemalt 65%) ja hiljemalt 31. detsembriks 2030 (vähemalt 70%). Oluline on märkida, et pakendijäätmete ringlussevõtu sihtarvud on miinimumnõuded, mis tuleb saavutada. Sihtarvud on üle võetud pakendidirektiivi artikli 6 lõike 1 punktidest f ja h.

Punktiga 59 täiendatakse § 36 lõigetega 3¹ ja 3², sätestades uued pakendimaterjalide ringlussevõtu sihtarvud, mis tuleb saavutada vastavalt hiljemalt 31. detsembriks 2025 ja 31. detsembriks 2030. Oluline on märkida, et pakendimaterjali ringlussevõtu sihtarvud on miinimumnõuded, mis tuleb saavutada. Sihtarvud on üle võetud pakendidirektiivi artikli 6 lõike 1 punktidest g ja i.

Punktiga 60 muudetakse § 36 lõiget 4, millega lisatakse viitesse lõiked 3¹ ja 3², st ka nendes lõigetes nimetatata pakendimaterjal tuleb taaskasutada võimalikult suures koguses.

Punktiga 61 lisatakse § 36 lõige 5, millega seatakse müügipakendile ringlussevõtu sihtarv. Müügipakendi ringlussevõtu sihtarv on samas suurusjärgus nagu olmejäätmete ringlussevõtu sihtarvud, mis on sätestatud JäätSi § 136³ (2020. aastast 50%, 2025 – 55%, 2030 – 60% ning 2035 – 65%). Müügipakendi ringlussevõtu sihtarvuga võetakse üle jäätmete raamdirektiivi artikli 8a lõike 1 punkt b, mille järgi peavad liikmesriigid määrama vastavalt jäätmehierarhiale kindlaks jäätmekäitluse sihtmäärad, mille eesmärk on saavutada tootja laiendatud vastutuse süsteemi jaoks asjakohased ja kvantitatiivsed sihtmäärad, mis on sätestatud jäätmete raamdirektiivis. Jäätmete raamdirektiiv sätestab olmejäätmete ringlussevõtu sihtmäärad. Kuna ka suur osa pakendeid (enamasti müügipakendid) on olmejäätmed, on nende sihtarvu saavutamise toetamiseks vajalik keskenduda senisest enam ka müügipakendite ringlussevõtule.

Punktiga 62 sätestatakse PakSi rakendussäte § 39⁴, mille kohaselt kehtib andmete esitamisele pakendiregistrisse, mis käsitlevad pakendiette võtte tegevust aastatel 2019-2020 auditeerimise kohustus.

PakS §-ga 39⁵ sätestatakse pakendiette võtja ja taaskasutusorganisatsiooni finantsjuhtimise ning pakendiregistrisse esitatavate andmete audiitorkontrolli rakendamise alates 2021. aasta 1. jaanuarist alanud andmete esitamise perioodi kohta. See tähendab seda, et alates 2022. aastast määrab Keskkonnaagentuur valimi pakendiette võtjatest ja taaskasutusorganisatsioonidest, kes on kohustatud 2021. aasta kohta audiitorkontrolli läbi viima ja tulemused pakendiregistrile esitama.

Punktidega 63 ja 64 täiendatakse seaduse normitehnilist märkust, lisades sinna üle võetavate direktiivide 2018/851 ja 2018/852 andmed.

Paragrahvis 3 sätestatakse seaduse jõustumise erisused.

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõus on valdavalt kasutatud kehtivas õiguses kasutuses olevat terminoloogiat. Uusi termineid on kasutusele võetud direktiividest tulenevalt ja need on Eesti õigusesse ületoomisel taasesitatud täielikult või osaliselt järgmistena: toidujäätmed, ehitus- ja lammutusjäätmed, materjalina taaskasutusse võtmine, tagasitõite, laiendatud tootjavastutuse põhimõte, komposiitpakend ja korduskasutuspakend. Täpsustatakse biojäätmete, olmejäätmete, jäätmete liigiti kogumise ja jäätmekäitluse termineid.

Lisaks võetakse õigusselguse huvides kasutusele uus termin jäätmete sortimine.

Eelnõus on sätestatud uute või täpsustatud terminite tähendus ja avatud nende sisu.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu vastab Euroopa Liidu õigusele.

Eelnõukohase seadusega võetakse Eesti õigusesse üle järgmised direktiivid:

- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2018/851, 30. mai 2018, millega muudetakse direktiivi 2008/98/EÜ, mis käsitleb jäätmeid;
- 2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2018/852, 30. mai 2018, millega muudetakse direktiivi 94/62/EÜ pakendite ja pakendijäätmete kohta;
- 3) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2018/850, 30. mai 2018, millega muudetakse direktiivi 1999/31/EÜ prügilate kohta.

Direktiivide ülevõtmise vastavustabelid on esitatud seletuskirja lisan 2. Direktiivide ülevõtmise tähtaeg on 05.07.2020.

6. Seaduse mõju

Eelnõukohasel seadusel puudub oluline mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele, regionaalarengule ning sotsiaalne, sealhulgas demograafiline mõju.

Kavandatud muudatus 1: jäätmete lakkamise otsused üksikjuhtumi põhjal. Kui Euroopa Komisjoni rakendusakti ega keskkonnaministri määrusega ei ole võetud vastu jäätmeliigi kohta lakkamise kriteeriume, võib Keskkonnaamet otsustada jäätmeloa või keskkonnakompleksloa andmise menetluses üksikjuhtumiti, kas vastav jäätmeliik on lakanud olemast jääde.

Sihtrühm: Keskkonnaamet ja jäätmekäitlejad.

Mõju ettevõtjate tegevusele ja majandusele: muudatus võimaldab jäätmekäitlejatel tõendada Keskkonnaametile dokumentidega, mis tõendavad vastavust jäätmete lakkamise tingimustele, et jäätmed on lakanud olemast jäätmed (jäätmetest saab toode).

Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele: muudatusega võib kaasneda Keskkonnaametile mõningal määral suurem töökoormus seoses jäätmeloa või keskkonnakompleksloa menetluses jäätmete lakkamise hindamisega (vaja on veenduda, kas kõik tingimused on täidetud ja jäätmed tõepoolest lakkavad olemast jäätmed). Siiski võib pidada protsessi sarnaseks toimingutega, mida Keskkonnaamet kehtiva õiguse järgi teeb loamenetluses ringlussevõtu hindamisel. Kui ettevõtte ei esita tõendavaid dokumente või need ei ole piisavad otsuse tegemiseks, ei saa Keskkonnaamet jäätmete lakkamist hinnata.

Mõju elu- ja looduskeskkonnale: kvaliteetse teise toorme tootmine vähendab loodusressursside tarbimist. Muudatusega võib kaasneda suurem jäätmete taaskasutamine ning ringlussevõtt, kui tegevus on nõuetele vastav.

Mõju olulisus: pigem väheoluline mõju. Muudatus eeldab Keskkonnaameti sihiteadlikku ümberkohanemist mõningal määral, kuid mõju avaldumine sihtrühmadele on ebaregulaarne.

Kavandatud muudatus 2: riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava sisu ja selle uuendamine. Nii valdkonna tegevuskava (n-õ riigi jäätmekava) kui ka kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava sisu loetellu on võrreldes kehtiva JäätSiga lisatud uusi teemasid ning

täpsustatud seniseid. Jäätmekavas tuleb käsitleda edaspidi ka prügistamisega, sh mereprügiga seonduvaid probleeme ja lahendusi, lähtudes sealjuures Eesti merestrateegiast ja selle meetmekavast. Jäätmekava peab sisaldama teavet pakendite ja pakendijäätmete käitlemise kohta. Selleks et saavutada 2030. aastaks olukord, kus prügilasse ei ladestata ringlussevõtuks või muuks taaskasutamiseks sobivaid jäätmeid, peab jäätmekavas esitama ringlussevõtuks või muuks taaskasutamiseks sobivate jäätmete, eelkõige olmejäätmete ja biolagunevate jäätmete ladestamise vähendamise plaani. Lisaks varasemale vanaõli, ohtlike jäätmete ja muude jäätmevoogu käitlemise ülevaatele peab jäätmekavas sisalduma ülevaade kriitilise tähtsusega tooraine olulise sisaldusega jäätmete käitlemisest. Jäätmekavas esitatakse ka kvalitatiivseid ja kvantitatiivsed näitajad ja sihtmäärad, sh tekkivate jäätmete koguse ja nende töötlemise kohta. Arvesse võetakse direktiivides seatud sihtmäärasid. Samuti tuleb riigi jäätmekavas anda ülevaade riigi territooriumile toodavate ja sealt välja veetavate jäätmete kohta ning anda hinnang riikidevaheliste jäätmevoogude muutustele.

Kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekavas tuleb edaspidi käsitleda jäätmete liigiti kogumise erandite tegemist, kui erandeid tehakse. Erandite tegemise aluseid tuleb põhjalikult analüüsida kohalike olude põhjal. Kui jäätmete liigiti kogumises erandeid ei tehta, siis seda jäätmekavas eraldi välja tooma ei pea ja analüüsi samuti koostada ei ole vaja. Selleks, et kohaliku omavalitsuse jäätmekava oleks ajakohane ning kooskõlas riigi jäätmekavaga, tuleb seda ajakohastada kohaliku omavalitsuse enda vajadusi arvestades vähemalt iga viie aasta järel selle koostamisest või aasta jooksul riigi jäätmekava ajakohastamisest. Kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava ei või enne heaks kiita, kui see pole saanud Keskkonnaametilt kooskõlastust. Seda on vaja selleks, et Keskkonnaameti märkusi arvestataks ja jäätmekava vastaks seadusele.

Sihtrühm: Keskkonnaministeerium, Keskkonnaamet ja kohaliku omavalitsuse üksused.

Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele: suureneb Keskkonnaministeeriumi ja kohaliku omavalitsuse töökoormus jäätmekavade koostamisel ja vastuvõtmisel. Kohaliku omavalitsuse üksus peab tagama, et kõik seaduses jäätmekavale esitatud nõuded oleksid täidetud. Kohaliku omavalitsuse üksusele võivad kaasneda rahalised kulud, kui otsustatakse jäätmekava tellida väliselt konsultandilt. Maksumus sõltub turuhinnast. Keskkonnaameti töökoormus suureneb veidi, kuna lisaks senisele arvamuse andmisele jäätmekava kohta on vaja teha otsus kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava kooskõlastamise või kooskõlastamata jätmise kohta. Senine arvamuse avaldamise praktika on näidanud, et sageli jäetakse Keskkonnaameti märkused arvestamata. Kooskõlastamine annab kindluse, et Keskkonnaameti märkustega arvestatakse. Kui jäätmekava ei kooskõlastata, esitatakse see muudetud kujul Keskkonnaametile uuesti läbivaatamiseks ja kooskõlastamiseks.

Mõju elu- ja looduskeskkonnale: jäätmekavasse lisatavad peatükid aitavad selgemalt läbi mõelda jäätmekäitlust ja selle rakendamine aitab vähendada negatiivset keskkonnamõju.

Mõju olulisus: oluline mõju kohaliku omavalitsuse üksustele, kuna mõju esineb regulaarselt (vähemalt kord viie aasta jooksul) ning eeldab kohaliku omavalitsuse üksuselt sihiteadlikku ümberkohanemist seoses jäätmekava kooskõlastamisega Keskkonnaametiga.

Kavandatud muudatus 3: kohaliku omavalitsuse üksuste kohustuste täiendamine ning kohustuste täitmise järelevalve tõhustamine. Kohaliku omavalitsuse üksus peab korraldama lisaks paberi-, metalli-, plasti- ja klaasijäätmete liigiti kogumisele ka biojäätmete liigiti kogumise ning alates 1. jaanuarist 2025 tekstiili ning kodumajapidamises tekkinud ohtlike jäätmete liigiti kogumise. Erandjuhtudel on võimalik kohaliku omavalitsuse üksusel teha liigiti kogumisest oma haldusterritooriumil erandeid, kuid selleks on vaja jäätmekavas esitada erandite tegemist põhjendav analüüs. Kohaliku omavalitsuse üksus peab tagama ka ehitus- ja

lammutusjäätmete tekkekohal sortimise ja liigiti kogumise. Selleks tuleb jäätmehoolduseeskirjas anda kodanikele ja ettevõtetele teavet tekkekohal sorditud ehitus- ja lammutusjäätmete kogumiskohtadest, mis asuvad kohaliku omavalitsuse üksuse haldusterritooriumil. Kui selliseid kogumiskohti ei ole, peab kohaliku omavalitsuse üksus tagama muud kogumiskohad (ehitus- ja lammutusjäätmete vastuvõtt jäätmejaamas või lepingupartnerite kaudu). Kohaliku omavalitsuse üksus korraldab ja tagab olmejäätmete taaskasutamise sihtarvude täitmist. Kohustuste rakendumise üks eeldus on ka tõhus järelevalve kohaliku omavalitsuse üksuse poolt seadusest tulenevate nõuete ja enda kehtestatud eeskirjade täitmise üle. Kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmeseaduse alusel antud haldusaktide õiguspärasuse üle hakkab teostama järelevalvet Keskkonnainspektsioon.

Sihtrühm: kohaliku omavalitsuse üksused (79), Keskkonnainspektsioon, eraisikud, jäätmekäitlejad, ehitusettevõtjad (9500).

Mõju ettevõtjate tegevusele ja majandusele: jäätmekäitlejad saavad liigiti kogumise tulemusena kvaliteetsemat materjali, mida ringlusse võtta (väheneb segaolmejäätmete kogus). Liigiti kogumise süsteemide edendamisel võivad kaasned kulud, mis on seotud jäätmeveo autode mitmekambriliseks muutmisega või väiksemate veokite soetamisega, mis võimaldavad eri piirkondadest liigiti kogutud jäätmelid otstarbekamalt koguda. Ehitusettevõtjatel ja eraisikutel on rohkem teavet ja võimalusi liigiti kogutud ehitus- ja lammutusjäätmete üleandmiseks. Järelevalve nõuete järgimise üle tagab võrdse konkurentsi jäätmekäitlussektoris.

Mõju elu- ja looduskeskkonnale: kaasneb positiivne mõju keskkonnale, kuna väheneb jäätmete ebaseaduslik ladestamine ja põletamine ning rohkem jäätmelid on võimalik suunata ringlusse. Väheneb prügistamine, kuna elanikel on võimalik jäätmetest hõlpsamalt vabaneda.

Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele: kohaliku omavalitsuse üksustele kaasneb suurem halduskoormus ja rahaline mõju liigiti kogumise korraldamisest. Eelkõige on vaja ümber korraldada jäätmejaamade tööd, neid juurde rajada või korraldada täiendavaid kogumisringe, eelkõige tekstiilijäätmete kogumiseks. Kulud võivad kaasned näiteks seoses jäätmejaamade rajamise või laiendamisega, et tagada ehitus- ja lammutusjäätmete vastuvõtt. Suuremaid kulusid ei ole ette näha juhul, kui kohalikud omavalitsused sõlmivad lepingud teenusepakkujatega, kes ehitus- ja lammutusjäätmelid käitlevad ja jäätmejaamu selleks ei raja ega laienda. Sama eelnõuga kehtestatud teatud jäätmeliikide liigiti kogumise korraldamise ja tagamise nõue ei ole sisult uus ja ei saa oma olemuselt seetõttu olla kohaliku omavalitsuse üksusele üllatuslik. Sama sisuga nõuded kehtisid ka varem, nimelt keskkonnaministri 16.01.2007 määruses nr 4 „Olmejäätmete sortimise kord ning sorditud jäätmete liigitamise alused“ § määruse § 3 lõike 2 punktides 1–6 ja § 4 lõikes 1². Seetõttu kulud kaasnevad eelkõige suuremas mahus neile, kes ei ole suutnud liigiti kogumist rakendada. Hooneühistud ja eraisikud peavad samuti jäätmete liigiti kogumiseks konteinereid juurde soetama.

Kohaliku omavalitsuse üksusele kaasnevad jäätmete liigiti kogumisega seotult kulud, kui otsustatakse konteinerite, kogumismahutite, kompostrite vm soetamisel elanikke ja hooneühistuid toetada (nt ise soetada kompostreid, mida elanikele jagada tekkekohal kompostimiseks). Kulu võib kaasned ka jäätmete liigiti kogumisest erandite tegemiseks vajaliku analüüsi tellimisega, kui analüüs ostetakse teenusena konsultandilt. Hind kujuneb vastavalt turuolukorrale. Kui kohaliku omavalitsuse üksus otsustab palgata täiendavaid ametnikke, näiteks järelevalveametnikke, võivad kaasned tööjõukulud.

Keskkonnainspektsioonile lisandub vajadus tegeleda senisest põhjalikumalt kohaliku omavalitsuse üksuse üld- ja üksikaktide analüüsiga, kuid haldusjärelevalve õiguse Keskkonnainspektsioonile andmine ei too kaasa põhimõttelisi muudatusi tema töökorralduses.

Õiguse kontrollida seadusega kohalikule omavalitsusüksusele pandud või kohaliku omavalitsusüksuse poolt halduslepinguga võetud keskkonnakaitse- ja -kasutusala ülesannete täitmist sätestab juba täna kehtiv keskkonnajärelevalve seaduse § 7 lõige 1. Keskkonnainspeksioonile haldusjärelevalve õiguse andmisega tagatakse jäätmekorralduse teenuse osutamise kvaliteet ning sihtarvude täitmine, kuna valdkondliku ministeeriumi ametile järelevalve ülesannete täitmise viimine võimaldab teha järelevalvet maakondades ühetaoliselt ning seeläbi mõjutada osutatavate teenuste kvaliteeti ühtmoodi.

Mõju olulisus: oluline mõju kohaliku omavalitsuse üksustele, kuna eeldab sihiteadlikku ümberkohanemist (võimalikud muudatused korraldatud jäätmeveos, jäätmejaamade töös jm) ja mõju avaldub pidevalt (liigiti kogumine peab toimima pidevalt).

Kavandatud muudatus 4: sihtarvude uuendamine ja kehtestamine ringlussevõtu edendamiseks ning ladestamise ja põletamise piiramine. Aastaks 2025 peab olmejäätmete korduskasutuseks ettevalmistamine ja ringlussevõtt tõusma 55 protsendini nende jäätmete kogumassist kalendriaastas, 2030. aastaks 60 protsendini ja 2035. aastaks vähemalt 65 protsendini. Aastaks 2025 peab pakendijäätmete ringlussevõtt kogumassist tõusma 65 protsendini ning 2030. aastaks 70 protsendini. Sihtarvude tagamise täitmiseks kehtestatakse aastateks 2025 ja 2030 sihtarvud ka pakendimaterjalide liikide kaupa. Samuti seatakse piir ladestatavatele olmejäätmetele – aastaks 2035 tuleb vähendada olmejäätmete ladestamist nii, et ladestamine ei ületaks 10 massiprotsenti samal aastal tekitatud olmejäätmete üldkogusest. Kehtestatakse ka piirang, et alates 2030. aastast on keelatud ladestada jäätmeid, eelkõige olmejäätmeid, mis sobivad ringlussevõtuks või korduskasutuseks ettevalmistamiseks. Keelatud on liigiti kogutud jäätmete põletamine ja ladestamine (välja arvatud jäätmete, mis tekivad liigiti kogutud jäätmete töötlemisel ning mille puhul põletamine või ladestamine on keskkonnale ohutuim viis). Kehtestatakse müügipakendile ringlussevõtu sihtarv.

Sihtrühm: jäätmekäitlejad (sh prügilad), tootjad (500), pakendiettevõtjad (4000), tootjate ühendused (4) ja taaskasutusorganisatsioonid (4), kohaliku omavalitsuse üksused (79).

Mõju ettevõtjate tegevusele ja majandusele: muudatustega kaasneb vajadus edendada olmejäätmete ja pakendijäätmete ringlussevõttu ehk leida uusi käitlemisvõimalusi, väljundeid materjalile ning teha investeeringuid tõhusamaks jäätmete liigiti kogumiseks, korduskasutuseks ettevalmistamiseks ja ringlussevõtuks. Olmejäätmetele ja pakendijäätmetele seatud taaskasutuse sihtarvud ei ole uus nõue, kuid neid suurendatakse. Uus on pakendijäätmetele materjalivoogude kaupa sihtarvude seadmine. Uus nõue on müügipakendite ringlussevõtu sihtarv. Oluline on, et pakendiettevõtjad ja taaskasutusorganisatsioonid koguksid ka müügipakendit, kuna ka see pakend kuulub tootjavastutuse alla ning tarbijad on poest toodet ostes ka selle kogumise ja käitlemise kinni maksnud. Lisaks panustab müügipakendi ringlussevõtt üldiste olmejäätmete ringlussevõtu sihtarvude saavutamisele, kuna müügipakend kuulub olmejäätme hulka.

Mõju elu- ja looduskeskkonnale: muudatustega kaasneb positiivne mõju, kuna väheneb jäätmete ladestamine ja põletamine. Suurema ringlussevõtu tulemusel väheneb vajadus loodusressursside tarbimise järele, kuna toodetakse teisest tooret.

Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele: kuna kohaliku omavalitsuse üksus vastutab sihtarvude saavutamise eest, kaasneb rahaline mõju ja mõju halduskoormusele. Kohaliku omavalitsuse üksustel on vaja korraldatud olmejäätmeveo või jäätmekäitluskoha määramise hangetega tagada, et jäätmed lähevad võimalikult suures ulatuses ringlusse, mitte ladestamisele või põletamisele. Vaja on tõhustada kohaliku omavalitsuse üksuste tehtavat

järelevalvet. Riik peab välja töötama toetusmeetmed, millega jätkuvalt toetada ringlussevõttu ja eesmärkide saavutamist.

Mõju olulisus: muudatusega kaasnev mõju on oluline, kuna avaldub pidevalt ja nõuab sihtrühmadelt sihiteadlikku ümberkohanemist – kohaliku omavalitsuse üksused, ettevõtjad, riik jt osalised peavad oma tegevuses arvestama seatud sihttarve ja nende saavutamiseks tegema pingutusi, nii ümberkorraldusi tegevuses kui ka rahalist panust.

Kavandatud muudatus 5: jäätmetekke vältimise kohustuste täiendamine. Iga tegevuse juures tuleb rakendada kõiki sobivaid jäätmetekke vältimise võimalusi. Selleks et seda tagada, tuleb muuhulgas rakendada säästvaid tootmis- ja tarbimismudeleid, sh kavandada, projekteerida, valmistada ja sisse vedada eeskätt selliseid tooteid, mis on korduskasutatavad, parandatavad või võimalikult pika kasutusajaga ning mille kasutuselt kõrvaldamisel tekkivad jäätmed on taaskasutatavad võimalikult suurel määral. Samuti tuleb vältida kriitilise tähtsusega tooraineid sisaldavate toodete jäätmeteks muutumist ning toodete parandamise ja korduskasutuse edendamiseks teha kättesaadavaks intellektuaalomandi õigusi piiramata vajalikud varuosad, kasutusjuhendid, tehniline teave ja muud vahendid, seadmed ja tarkvara. Panustamaks ÜRO kestliku arengu eesmärki tagada toidukao ja toidujäätmete vähendamine, tuleb vähendada toidujäätmete teket ja eelistada toidu annetamist ja muul viisil ümberjaotamist inimtarbimiseks. Kõlblikku toitu ei tohiks ära visata ega saata seda ümbertöötlemiseks selliselt, et saadav produkt on toiduks mittekasutatav toode. Eelistada tuleb kõlbliku toidu annetamist abivajajatele. Iga tegevuse juures on vaja läbi mõelda, kuidas vältida mereprügi teket. Selleks et jäätmetekke vältimise tegevusi ka laiemalt koordineerida ja kogu riigi tasandil eesmärke seada, koostatakse jäätmekava juurde eraldi jäätmetekke vältimise programm, mis iseenesest ei ole uus nõue. Ka kehtiva jäätmekava 2014–2020 juurde kuulub jäätmetekke vältimise programm. Edaspidi täpsustub aga selle dokumendi sisu. Jäätmetekke vältimise programm kirjeldab olemasolevaid jäätmetekke vältimise meetmeid ning nende tõhusust. Samuti seab täiendavad eesmärgid ja kirjeldab nende elluviimise meetmeid, keskendudes ka eespool nimetatud valdkondadele (kriitilise tähtsusega toorained, toidujäätmed, mereprügi jm). Eesmärkide saavutamise ja meetmete hindamiseks seatakse jäätmetekke vältimise programmis kvalitatiivsed ja kvantitatiivsed hindamisnäitajad. Eraldi kehtestatakse toidujäätmete tekke vältimise eriprogramm.

Sihtrühm: Keskkonnaministeerium, kohaliku omavalitsuse üksused (79), eraisikud, toodete tootjad, ettevõtjad, kelle tegevuse käigus tekib jäätmeid, vabaühendused.

Mõju ettevõtjate tegevusele ja majandusele: jäätmetekke vältimiseks ja vähendamiseks peavad kõik jäätmetekitajad oma tegevust planeerima nii, et eesmärki saavutada. Vajalikuks võivad osutada investeeringud, et vähendada oma tegevuses (nt tootmisel) jäätmeteket. Toidu esmatootmisel, toiduainetööstuses, kaubanduses, toitlustuses ja kodumajapidamistes on vaja vähendada toidujäätmete teket. Kõlbliku toidu suunamine heategevusorganisatsioonidele või abivajajatele senisest veelgi tõhusamalt võib tähendada ettevõtjatele vajadust uuendada laosüsteeme ja planeerida ümber rutiinseid tegevusi. Mõjud võivad kaasneda ka materjalides ja toodetes ohtlikke aineid asendavate alternatiivide otsimisel ja kasutuselevõtmisel jm. Ettevõtjad, vabaühendused ja eraisikud peavad arvestama jäätmetekke vältimise riiklikus programmis seatud eesmärkidega. Väiksem jäätmetekke tähendab vajadust väiksema hulga jäätmetest vabanemise järele, see võib tähendada jäätmeveolt rahalist kokkuhoidu.

Mõju elu- ja looduskeskkonnale: kaasnev mõju on positiivne, kuna väheneb prügistamine ning väheneb tekkivate jäätmete hulk, sh selliste jäätmete hulk, mida ei saa ringlusse võtta ega korduskasutamiseks ette valmistada. Seeläbi väheneb koormus looduskeskkonnale.

Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele: kaasneb mõningane halduskoormuse kasv kohalike eeskirjade ajakohastamisega, et arvestada seatud jäätmetekke eesmärgi ning neid kohaliku omavalitsuse üksuse territooriumil seada. Riigile ei lisandu täiendavat halduskoormust jäätmetekke vältimise programmi koostamisel, kuna see ei ole uus nõue, kuid tuleb järgida täpsustatud nõudeid.

Mõju olulisus: pigem oluline mõju, kuna avaldub pidevalt, sest sihtrühmadel on vaja iga tegevuse juures silmas pidada jäätmetekke vältimise eesmärgi ning oma tegevust vastavalt kohandada. Samas ei ole jäätmetekke vältimise nõuete rakendamine uus kohustus.

Kavandatud muudatus 6: Euroopa Kemikaaliameti andmebaasi teavituse lisamine toodetest, mis sisaldavad väga ohtlikke aineid. Iga toote valmistaja, importija, levitaja või muu tarneahelas osaleja, kes toote turule viib, peab sisestama Euroopa Kemikaaliameti andmebaasi teavituse juhul, kui toode sisaldab kontsentratsioonis üle 0,1 massiprotsendi väga ohtlikke aineid, mis on lisatud kandidaainete loetellu. Tegemist ei ole täiesti uue nõudega, kuna ka varem on olnud REACH-määruse artikli 7 lõike 2 kohaselt toodete tootjatel või importijatel kohustus olla teadlik tootes sisalduvatest väga ohtlikest ainetest ning teavitada Euroopa Kemikaaliametit, kui väga ohtlikku ainet sisaldub tootes koguses üle ühe tonni tootja või importija kohta aastas ning aine sisaldus on üle 0,1 massiprotsendi. Samuti on tarbijatel õigus neid andmeid küsida. Seega peab andmebaasi lisatav info tootjatel ja teistel tarneahelas osalejatel juba varem olema. Andmebaasi kaudu hakkab jõudma info tarneahelast ka jäätmekäitlejateni.

Sihtrühm: toodete tootjad, maaletoojad, edasimüüjad, eraisikud, jäätmekäitlejad ja Terviseamet.

Mõju ettevõtjate tegevusele ja majandusele: mõju avaldub ettevõtjatele, kelle toodetavates, maaletoodavates või edasimüüdavates toodetes sisaldub väga ohtlikke aineid üle 0,1 massiprotsendi. Vaja on saada tarneahela osalistelt kätte andmed, kas ja mis koguses milliseid aineid tootes sisaldub. Kui andmeid tarneahelast kätte ei saa, võivad osutada vajalikuks laborianalüüsid. Lisandub halduskoormus andmete sisestamisest andmebaasi. Jäätmekäitlejatel tekib võimalus saada teavet, millistes toodetes sisaldub väga ohtlikke aineid, ja sellega hiljem jäätmeetapis ja ringlussevõtul arvestada. Kui tootjad otsustavad toodetes väga ohtlikke aineid asendada ohututega, võivad kaasneda kulud tootmise ümberkorraldamisest. Andmebaasi teavitamise nõue algab esimesest tarneahela osalisest (tootja või maaletooja), kuna neil on või peaks olema kõige rohkem teavet tootest. Euroopa Komisjon on lisaks täpsustanud, et andmebaasi teavituste esitamise nõue ei kohaldu jaemüüjatele, kes müüvad kaupa ainult tarbijatele.

Mõju elu- ja looduskeskkonnale: elukeskkonnale ja looduskeskkonnale kaasneb muudatusega positiivne mõju. Tarbijatel on võimalik saada teavet väga ohtlikke aineid sisaldavatest toodetest ning vältida terviseriski. Suurem teadlikkus ja ainete asendamine hoiab ära nende ainete loodusesse jõudmise ning need ei ohusta inimeste tervist. Paranevad võimalused jäätmete kvaliteetseks ja ohutuks ringlussevõtuks, kuna jäätmekäitlejatel on võimalik saada teavet, millistes jäätmetes on väga ohtlikke aineid.

Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele: muudatusega kaasneb halduskoormuse kasv järelevalveasutusele, kes kontrollib andmebaasi täitmist, teisalt teostab järelevalveasutus juba varasemalt sarnaste nõuete täitmise üle järelevalvet ning pädevus on järelevalveasutuses olemas.

Mõju olulisus: muudatusega kaasnevat mõju võib pidada oluliseks, kuna andmebaasi täitmise kohustus kehtib kõikide toodete kohta, mis vastavaid aineid üle 0,1 massiprotsendi sisaldavad.

Teisalt peab teave SVHC ainetest juba praegu tarneahelas olema olema. Muudatus eeldab sihtrühma (ettevõtjate) sihiteadlikku ümberkohanemist, et tekiks harjumus andmebaasi täita. Kuigi juba praegu on kohustus Euroopa Kemikaaliametit teavitada, näitab praktika, et seda kohustust ei täideta. Seetõttu on uus andmebaas vajalik. Risk on, et andmebaasi ei sisestata andmeid kõigi vajalike toodete kohta ega uuendata andmeid. Riski avaldumine on tõenäoline, kuid seda aitab maandada ettevõtete suunamine ja nõustamine ning järelevalve andmebaasi täitmise üle. Ettevõtete arvu, keda andmebaasi täitmise kohustus puudutab, on keeruline prognoosida, kuna hetkel puudub teave, kui paljudes Eestis turule lastud toodetes on väga ohtlikke aineid üle 0,1 massiprotsendi.

Kavandatud muudatus 7: tootjatele, pakendiettevõtjatele, tootjate ühendustele ja taaskasutusorganisatsioonidele enesekontrollisüsteemi rakendamise kohustus. Tootja ja tootjate ühenduse ning pakendiettevõtja ja taaskasutusorganisatsiooni finantsjuhtimise ning probleemtooteregistrisse ja pakendiregistrisse esitatavate andmetele riskipõhise audiitorkontrolli kehtestamine.

Sihtrühm: tootjad (500), pakendiettevõtjad (4000), tootjate ühendused (4) ja taaskasutusorganisatsioonid (4).

Mõju ettevõtjate tegevusele ja majandusele: enesekontrollisüsteemi rakendamisega ei tohiks kaasneda ettevõtetele täiendavat administratiivset koormust, kuna praegugi peab tootjatel ja tootjate ühendustel ning pakendiettevõtjatel ja taaskasutusorganisatsioonidel olema olema meetodika, milliste andmete ja dokumentide põhjal koostatakse pakendiregistrisse ja probleemtooteregistrisse esitatavad andmed. Raamdirektiivi järgi tuleb enesekontrollisüsteemi korrapäraselt ja sõltumatult auditeerida. Leiame, et ei ole mõistlik koormata pakendiettevõtjaid iga-aastase pakendiauditi tellimisega, lisaks ei ole mõistlik laiendada lausalist auditi tellimise põhimõtet probleemtoote tootjatele ja tootjate ühendustele. Seetõttu lausalist auditeerimist tootjatele ja tootjate ühendustele ei rakendata. Lisaks loobutakse lausalisest audiitorkontrollist pakendiettevõtjate ja taaskasutusorganisatsioonide puhul.

Pakendiettevõtjad, kes lasevad esmakordselt turule kaupa plastist pakendis, mille mass on üle 100 kilogrammi aastas, ja muust materjalist pakendis, mille mass on üle 200 kilogrammi aastas, on kohustatud korraldama audiitorkontrolli. See tagab pakendiettevõtjate koolituse, sest praktikas on ilmnenu kasutegur esmasel auditiil.

Eelnõukohase seaduse kohaselt määratakse riskipõhiselt ära ettevõtted, kes satuvad Keskkonnaagentuuri valimisse, millest tehakse juhuslik valik ettevõtetest, kes on kohustatud auditi tegema. See tähendab, et tulevikus keskendutakse ainult probleemsetele ettevõtetele, mitte ei rakendata lausalist auditeerimise kohustust. Alternatiivideks oleks jätkata lausalist auditeerimist pakendiettevõtjatele, taaskasutusorganisatsioonidele ning laiendada seda probleemtoote tootjatele ja tootjate ühendusele või viia andmete kontroll (auditeerimine) näiteks Keskkonnaagentuuri ülesandeks ning kehtestada seonduvate kulude katmiseks riigilõiv. Lausalist audiitorkontrolli kohustust ega riigilõivu kehtestamist ei ole pakendiettevõtjad toetanud.

Audiitorkontrolli hind võib suureneda võrreldes hetkel kehtiva pakendite audiitorkontrolliga, kuna laienevad andmed, mida tuleb auditeerida. Üldiselt peaks uus auditeerimise kord tulema ettevõtjatele soodsam, kuna valimisse satutakse ainult juhul, kui esineb anomaaliaid ettevõtte käibes ja turule lastud kogustes.

Mõju elu- ja looduskeskkonnale: positiivne mõju, sest eesmärk on, et kõik tootjad, tootjate ühendused, pakendiettevõtjad ja taaskasutusorganisatsioonid tõhustaksid andmete kogumist

ning esitamist. Kui neil endal on piisavalt tõhus enesekontrollisüsteem, on neil ka endal kergem omada ülevaadet probleemtoodete turule laskmisest ja jäätmekäitlusest.

Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele: Keskkonnaagentuuri töökoormus ei tohiks valimi moodustamisel suureneda, kuna valim ei moodustuks nii-öelda käsitsi, vaid päringutega erinevate andmekomponentide vahel.

Mõju olulisus: enesekontrollisüsteemil on pigem väheoluline mõju, kuna eeldatavalt on tootjatel, pakendiettevõtjatel, tootjate ühendustel ning taaskasutusorganisatsioonidel juba oma töös välja kujunenud enesekontrollisüsteemid, mis tagavad kogutud ja esitatud andmete õigsuse. Pakendiauditi lausalise kehtetuks tunnistamine on olulise mõjuga pakendiettevõtjatele, kuna see hoiab nende kulusid kokku. Probleemtoodete tootjate kulud suurenevad seoses audiitorkontrolli läbiviimisega, kui nad peaksid valimisse sattuma.

Kavandatav muudatus 8: tootjate ühendusega liitumise kohustus rehvi tootjatel, kantavate patarei ja aku tootjatel ja kodumajapidamiste elektri- ja elektroonikaseadmete tootjatel

Sihtrühm: tootjad (400) ja tootjate ühendused (4).

Mõju ettevõtjate tegevusele: Nende tootjate, kes seni ei ole sõlminud kirjaliku lepingu tootjate ühendusega teenuse osutamiseks või tootjate ühendusega ühinenud, kuid kes peavad seda eelnõukohase seaduse jõustumisel tegema, kulud tootjate ühendusega ühinemise tagajärjel ei suurene. Ka hetkel kehtivad tootjatele samad nõuded, mis tootjate ühendusele, ent pärast liitumist jagatakse kogumise ja taaskasutamise ning teabekampaaniate korraldamise kulusid omavahel. Kui kõiki seadusega pandud nõudeid on seni täidetud, muutuvad kulud läbi mastaabiefekt. märgatavalt väiksemaks nagu näitas selgelt ka E&Y analüüs²³.

Mõju looduskeskkonnale: Pikemas perspektiivis positiivne mõju keskkonnale, sest peamine eesmärk on tõhustada probleemtoodetest tekkinud jäätmete kogumist, korduskasutust ja taaskasutamist.

7. Seaduse rakendamise seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevus, eeldatavad kulud ja tulud

Seaduse rakendamine ei ole seotud oluliste riigi kulutustega. Keskkonnaametile kaasneb uue tegevusena võimalus otsustada jäätmete lakkamise üle üksikjuhtumi põhjal, kuid selleks kulusid ette ei nähta, kuna otsus tehakse loamenetluse käigus, nagu ka ringlussevõtu korral. Seoses Euroopa Kemikaaliameti andmebaasi loomisega ning selle teavitamise kohustusega võivad kaasned kulud järelevalveasutustele järelevalve korraldamiseks. Kontrollitavad objektid ja kontrolli strateegia määrab Terviseamet vastavalt ohuprognosile, tööplaanile ja korrale. Kuivõrd andmebaasi täpne ülesehitus ja praktikas ilmnevad võimalikud probleemid ei ole veel teada, ei ole selge, milline on järelevalve vajadus ja maht tulevikus, kui andmebaasi kasutamine on rakendunud. Lisanduda võivad rahvusvahelised järelevalve projektid, millega on otstarbekas liituda. Teisalt on plaanis 2020. aastal alustada laiemalt kemikaalivaldkonda ja tooteid puudutavate järelevalvepädevuste ülevaatust, seetõttu ei ole välistatud pädevuste ümberkorraldamine edaspidi.

Seaduse rakendamine ei ole seotud oluliste kulutustega ka seetõttu, et jäätmekäitlussüsteemis on tehtud ümberkorraldusi ja investeringuid ka seniste nõuete täitmiseks. Investeringute

²³ Tootja ja tootjavastutusorganisatsiooni tagatise ning tootjatele proportsionaalsuse tagamise võimaluste majandusliku mõju analüüs (Ernst & Young Baltic AS, 2014)

tegemine jätkub. Samuti peab riik jätkama rahastusmeetmete väljatöötamist, et nõutud tegevusi toetada. Euroopa Regionaalarengu Fondi rahadest on juba varem Keskkonnainvesteeringute Keskuse kaudu toetatud jäätmete ringlussevõttu, kuid kavas on jäätmete korduskasutuseks ettevalmistamise ja ringlussevõtu, aga ka jäätmetekke vältimisega seotud tegevusi toetada uuel perioodil alates 2021.

Keskkonnaagentuurile kaasneb uue tegevusena määramine, millised pakendiettevõtjad ja probleemtoote tootjad on kohustatud auditeerima pakendiregistrisse ja probleemtooteregistrisse esitatud andmete õigsust. Siiski ei tohiks kaasneda sellega märkimisväärne täiendav koormus, kuna esmane valim moodustub riskipõhiselt päringutega erinevate andmekomponentide vahel.

Kuna eelnõus sisalduvate muudatuste eesmärk on edendada ringmajandust ning jäätnehierarhia rakendamist, võib ELi laiema kogemuse põhjal välja tuua trendi, et ringmajanduse rakendamise ning jäätmete ringlussevõtu edendamisega luuakse täiendavaid töökohti, mistõttu suurenevad mõnevõrra tööjõuga seotud maksulaekumised, sh kohaliku omavalitsuse üksustele. Täiendavate maksulaekumiste suurus on keeruline prognoosida. Kuna jäätmete ringlussevõtu edenedes väheneb olmejäätmete ladestamine, vähenevad riigile ja osaliselt kohaliku omavalitsuse üksustele keskkonnatasude seaduse alusel laekuvad saastetasud.

Eelnõu rakendamisega kaasnevad kohaliku omavalitsuse üksustele kulud jäätmete liigiti kogumise tõhustamisega seoses. Eelkõige on vaja ümber korraldada jäätmejaamade tööd, neid juurde rajada või korraldada täiendavaid kogumisringe. Kulud võivad kaasneda näiteks seoses jäätmejaamade rajamise või laiendamisega, et tagada ehitus- ja lammutusjäätmete vastuvõtmine. Kulud ei ole ette näha juhul, kui kohalikud omavalitsused sõlmivad lepingud teenusepakkujatega, kes ehitus- ja lammutusjäätmeid käitlevad ja jäätmejaamu selleks ei raja ega laienda. Suures osas on kohaliku omavalitsusega üksusega seotud teemakohased nõuded kehtinud ka varem ja kulud kaasnevad eelkõige suuremas mahus neile, kes ei ole suutnud liigiti kogumist rakendada. Hooneühistud ja eraisikud peavad samuti jäätmete liigiti kogumiseks konteinereid juurde soetama. Kohaliku omavalitsuse üksusele kaasnevad sellega seotult kulud, kui otsustatakse konteinerite, kogumismahutite, kompostrite vm soetamisel elanikke ja hooneühistuid toetada (nt ise soetada kompostreid, mida elanikele jagada). Kohaliku omavalitsuse üksusele võivad kaasneda kulud jäätmekava perioodilisest ajakohastamisest, kui jäätmekava ostetakse teenusena sisse konsultandilt. Kulu võib kaasneda ka jäätmete liigiti kogumisest erandite tegemiseks vajaliku analüüsi tellimisega, kui analüüs ostetakse teenusena konsultandilt. Hind kujuneb vastavalt turuolukorrale. Kohaliku omavalitsuse üksused saavad raha, mida saab kasutada jäätmemajanduse arendamiseks, oma tulubaasist, kuhu jaotatakse vahendid tulumaksu ja tasandusfondi kaudu. Kui kohaliku omavalitsuse üksus otsustab palgata juurde ametnikke, näiteks järelevalveametnikke, võivad kaasneda tööjõukulud.

Seaduse rakendamisega lisandub haldusjärelevalve teostamise õigus kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmeseaduse alusel antud haldusaktide üle Keskkonnainspektsioonile, kuid see ei too kaasa põhimõttelisi muudatusi töökorralduses. Valdkonnapõhine järelevalvemenetlus on kasutusel ka täna, kuid haldusjärelevalve andmisega Keskkonnainspektsioonile vajalikud tegevused konkretiseeruvad ja muudatus tagab sellise võimaluse olemasolu üheselt mõistetavuse.

8. Rakendusaktid

Eelnõukohase seadusega lisatakse JäätSi kaks uut volitusnormi. JäätSi § 134 lõike 4 (eelnõu § 1 punkt 111) ja JäätSi § 136³ lõike 4 (eelnõu § 1 punkt 112) kohaselt kehtestab keskkonnaminister määrusega olmejäätmete ringlussevõtu sihtarvu arvutamise ja olmejäätmete ladestamise vähendamise sihtarvu arvutamise meetoodika (määruse eelnõu kavand 1 on

seletuskirja lisas 1). Volitusnormiga kehtestatava määrusega võetakse üle jäätmete raamdirektiivi artikkel 11a ja prügiladirektiivi artikkel 5a. Määrusega kehtestatakse täpsemad tingimused olmejäätmete korduskasutuseks ettevalmistamise, ringlussevõtu ja ladestamise määra arvutamiseks. Arvutamise tingimustest lähtub oma töös Keskkonnaagentuur. Samuti annab määrus teavet ettevõtjatele, kohaliku omavalitsuse üksustele ja laiemale üldsusele arvutusmetoodikast, millest sihtarvude saavutamise arvutamisel lähtutatakse. Tegemist on valdkonnaspetsiifilise küsimusega, mis ei puuduta teiste ministriumite valitsemisala, mistõttu on kohane anda volitus ministri määruse kehtestamiseks. Tegemist on korraldusliku ja tehnilise iseloomuga regulatsiooni kehtestamisega, mistõttu ei ole kohane selle seadusega reguleerimine.

Eelnõu § 2 punktiga 23 luuakse volitusnorm PakSi § 16 lõikesse 6, mille kohaselt keskkonnaminister kehtestab määrusega pakendi korduskasutuse ja pakendi ning pakendijäätmete ringlussevõtu arvutamise meetodika (määruse eelnõu kavand 2 on seletuskirja lisas 1). Volitusnorm on vajalik, et määrusega võtta üle pakendidirektiivi artikkel 6a. Tegemist on valdkonnaspetsiifilise küsimusega, mis ei puuduta teiste ministriumite valitsemisala, mistõttu on kohane anda volitus ministri määruse kehtestamiseks. Tegemist on korraldusliku ja tehnilise iseloomuga regulatsiooni kehtestamisega, mistõttu ei ole kohane selle seadusega reguleerimine. Määrus hakkab sisaldama tingimusi, millest lähtub arvutuste tegemisel Keskkonnaagentuur. Samuti annab määrus teavet pakendiettevõtjatele, kohaliku omavalitsuse üksustele ja laiemale üldsusele arvutusmetoodikast, millest sihtarvu saavutamise arvutamisel lähtutatakse.

Direktiividega tuleb viia kooskõlla Vabariigi Valitsuse 6. aprilli 2004. a määrus nr 104 „Jäätmete taaskasutamise- ja kõrvaldamistoimingute nimistud“, Vabariigi Valitsuse 9. augusti 2018. a määrus nr 72 „Pakendiregistri põhimäärus“, keskkonnaministri 16.01.2007 määrus nr 4 „Olmejäätmete sortimise kord ning sorditud jäätmete liigitamise alused“ ning Vabariigi Valitsuse 28. veebruari 2018. a määrus nr 13 „Probleemtooteregistri põhimäärus“. Määruste muutmise eelnõude kavandid, vastavalt 3-6, on seletuskirja lisas 1.

Eelnõu § 1 punktiga 42 tunnistatakse kehtetuks JäätSi § 26¹ lõikes 3¹ ja § 2 punktiga 48 PakSi § 25 lõikes 6 olnud volitusnormid, mille alusel ei ole rakendusakte kehtestatud.

9. Seaduse jõustumine

Paragrahvi 3 lõike 1 kohaselt jõustub seadus 5. juulil 2020. a, mis on direktiivide ülevõtmise tähtaeg.

Käesoleva seaduse § 1 punkt 32 lõige 5 jõustub 2021. aasta 1. jaanuaril, ning § 1 punkt 89 ja § 2 punktid 5 ja 6 jõustuvad 1. jaanuaril 2025. Jõustumistähtaeg on valitud arvestusega, et seaduse vastuvõtmise ja jõustumise vahele jääks piisav ajavahemik võimaldamaks normi adressaatidel muudatustega tutvuda ja arvestada uute nõuetega.

10. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi EIS kaudu Maaeluministriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministriumile, Sotsiaalministriumile, Haridus- ja Teadusministriumile ja Rahandusministriumile ning arvamuse avaldamiseks järgmistele isikutele: SA Keskkonnaõiguse Keskus, Eesti Keskkonnaühenduste Koda, Eesti Ringmajandusettevõtete Liit, Eesti Kaupmeeste Liit, Eesti Keemiatööstuse Liit, Eesti Plastitööstuse Liit, Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioon, SA Stockholmi Keskkonnainstituudi Tallinna Keskus (SEI Tallinn), Eesti Toiduainetööstuse Liit, Eesti Ehitusmaterjalide Tootjate Liit, MTÜ Pakendiringlus,

MTÜ Tootjavastutusorganisatsioon, MTÜ Eesti Elektri- ja Elektroonikaseadmete Ringlus, MTÜ Eesti Elektroonikaromu, MTÜ Eesti Taaskasutusorganisatsioon, Eesti Keskkonnajuhtimise Assotsiatsioon, Balti Keskkonnafoorum, MTÜ Rehvinglus, Ekogaisma Eesti OÜ, OÜ Eesti Pandipakend, Eesti Ehitusettevõtjate Liit; Eesti Looduskaitse Selts, Eesti Linnade ja Valdade Liit, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda, MTÜ Eesti Energiasäästu Assotsiatsioon, Autode Müügi- ja Teenindusettevõtete Eesti Liit, EJKL Kompetentsikeskus, Eesti Mäetööstuse Ettevõtete Liit, MTÜ ELV, Eesti Trüki- ja Pakenditööstuse Liit, Eesti Korterühistute Liit, Audiitorkogu, Eesti Vee-ettevõtete Liit, E-Kaubanduse Liit, Baltic Agro AS, AS Kuusakoski, MTÜ Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskus, MTÜ Jäätmehoolduskeskus, MTÜ Kesk-Eesti Jäätmehoolduskeskus, MTÜ Pärnumaa Omavalitsuste Liit, Eesti Omanike Keskliit, Riigikontroll, Eesti Tööandjate Keskliit.

Huvirühmade kaasamiseks on lisaks kirjalikule suhtlusele seni korraldatud kolm kohtumist (06.-07.11.2019 direktiivide muudatuste tutvustus; 11.12.2018 ja 13.12.2018 jäätmete raamdirektiivi ja pakendidirektiivi sätete ülevõtmise ideekorje; 28.06.2019 Keskkonnaministeeriumi ettepanekute tutvustamine sätete ülevõtmiseks).

Algatab Vabariigi Valitsus „.....“ 2019

allkirjastatud digitaalselt